

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ

นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร

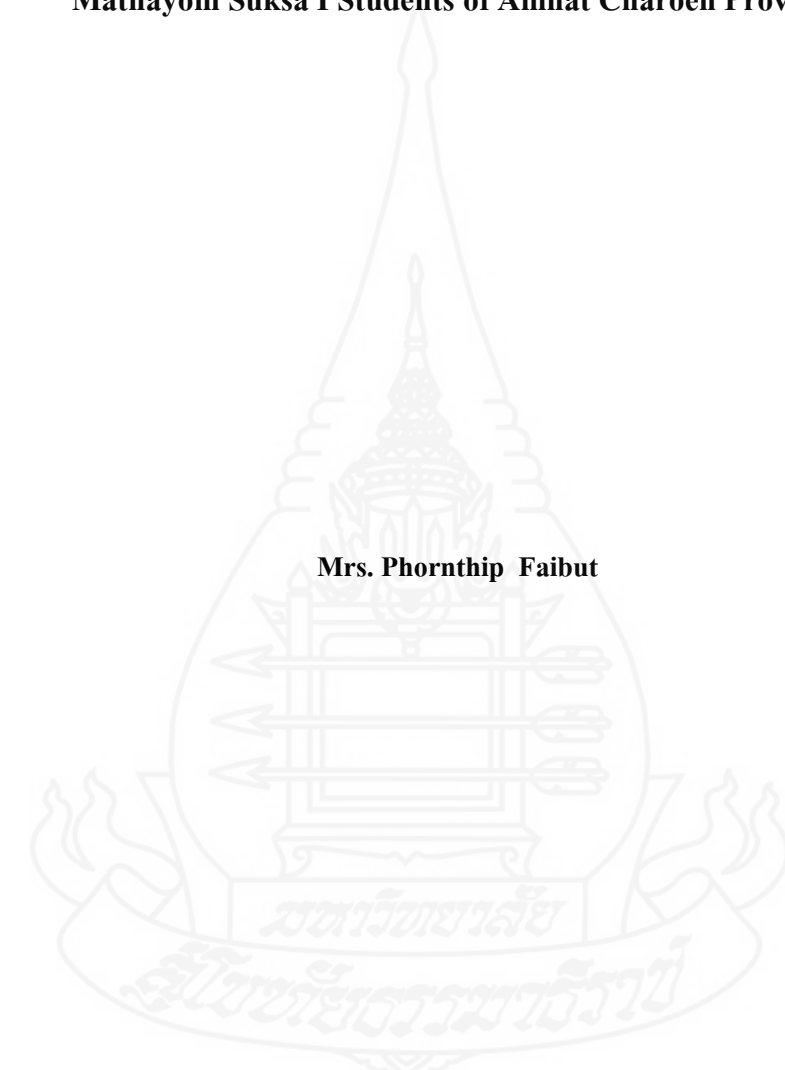

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

**A Supplementary Reading Entitled Local Legends of Amnat Charoen for
Mathayom Suksa I Students of Amnat Charoen Province**

Mrs. Phornthip Faibut

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาคั่นคว้ออิสระ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ
ชื่อและนามสกุล นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณณี ยะหะกร

การศึกษาคั่นคว้ออิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาคั่นคว้ออิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณณี ยะหะกร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ ณะมาน)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้ศึกษา นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร รหัสนักศึกษา 2582101495 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร
ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญที่สร้างขึ้น (2) แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษามีดังนี้ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วย ตำนานท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 7 เรื่อง แต่ละเรื่องมีภาพประกอบ การอธิบายคำศัพท์ คำถามท้ายเรื่อง และกิจกรรมเสนอแนะ และ (2) ผลการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก และนักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ตำนานท้องถิ่น อำนาจเจริญ มัธยมศึกษา

Independent Study title: A Supplementary Reading Entitled Local Legends of Amnat Charoen for Mathayom Suksa I Students of Amnat Charoen Province

Author: Mrs. Phornthip Faibut; **ID:** 2582101495;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Dr. Suwannee Yahakorn, Assistant Professor;

Academic year: 2018

Abstract

The objectives of this study were (1) to create a supplementary reading entitled Local Legends of Amnat Charoen for Mathayom Suksa I students in Amnat Charoen province; and (2) to verify quality of the created supplementary reading entitled Local Legends of Amnat Charoen.

The research sample consisted of three experts and 10 Mathayom Suksa I students of Amnat Charoen School. The employed instruments for this study were (1) the created supplementary reading entitled Local Legends of Amnat Charoen; (2) a quality evaluation form for the supplementary reading; and (3) a questionnaire on opinions toward the supplementary reading. Statistics employed for data analysis were the frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Research results were as follows: (1) the created supplementary reading entitled Local Legends of Amnat Charoen for Mathayom Suksa I students in Amnat Charoen province covered seven local legends of Amnat Charoen province; each story was completed with illustrations, glossary, end-of-story questions, and suggested activities; and (2) as for results of quality evaluation of the created supplementary reading, the experts had opinions that the created supplementary reading was appropriate at the high level, and the students also had opinions that the created supplementary reading was appropriate at the high level.

Keywords: Supplementary Reading, Local Legend, Amnat Charoen, Mathayom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม และพิจารณาแก้ไข ข้อบกพร่องผลการศึกษาค้นคว้าอย่างใกล้ชิดเสมอมา จนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษามี ความซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ นางเทวีวรรณ การปลุก ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา นางสมยงค์ เชาวันกลาง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดอนหลี่ จังหวัด ศรีสะเกษ และนางกัญญารักษ์ ศรีดี ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนไทรมิตร จังหวัดศรีสะเกษ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์แก้ไข เสนอแนะ การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน ทำให้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้อำนวยการโรงเรียนอำนาจเจริญที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อนๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจ ตลอดมา และผู้เขียนตำรา เอกสาร บทความ รูปภาพต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้นำมาศึกษา ค้นคว้า และ อ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากบุคลากรในท้องถิ่น อำเภอเมือง อำนาจเจริญ อำเภอชานุมาน อำเภอหัวตะพาน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นและบุคคล ตลอดจนผู้บริหาร คณะครูที่ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา และนักเรียนโรงเรียนอำนาจเจริญ ที่ให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ประโยชน์ทั้งปวงอันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตของการศึกษา	2
นิยามศัพท์	3
กรอบแนวคิดในการสร้างหนังสือ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	26
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	27
บทที่ 3 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปการวิจัย	70
อภิปรายผล	97
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	104
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และรายชื่อผู้ให้ข้อมูลตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ	105
ข แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินประสิทธิภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ ..	108
ข สำเนาหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ	127
ประวัติผู้ศึกษา	130

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันนี้ โลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา การศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางโลกและทางธรรม การศึกษาได้จากการเสาะแสวงหาความรู้จากวิธีการต่างๆ เช่น การฟัง การดู การอ่าน การอ่านเป็นทักษะ และรากฐานสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้เป็นปัจจัยในการพัฒนามนุษย์ให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้อ่านประสบผลสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้าน การศึกษา การทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวัน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่าง ถูกต้อง โดยผู้อ่านจะต้องมีหนังสืออ่านที่เหมาะสมกับวัยในการศึกษา

จะเห็นได้ว่า หนังสืออ่านสำหรับเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ แม้นมาส ชวลิต (2545, น.5) กล่าวว่า ทักษะสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การอ่าน การอ่านแตกฉาน และช่วยให้มีความรู้ที่หลากหลายก็ต้องมีหนังสืออ่านที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาที่หลากหลาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยไว้ 5 สาระ ซึ่งสาระที่ 1 คือ สาระการอ่าน ที่แสดงถึงความสำคัญของการอ่านในการ เสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นสาระสำคัญอีกสาระหนึ่งในจำนวน 5 สาระ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือ สำคัญในการแสวงหาความรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

การพัฒนาทักษะการอ่านผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดให้มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียน ได้อ่านหนังสือนอกเหนือจากหนังสือเรียน สม พร จาระนัญ (2554, น.13) ได้อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ สรุปได้ว่า เป็นหนังสือ ที่มีเนื้อหาอิงหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียน ได้อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความ เหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่มความรู้ ใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ และมีนิสัยรักการอ่าน

ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่ควรได้รับการฝึกตั้งแต่เยาว์วัย โดยจะต้องมีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยในการฝึกอ่านด้วยและควรเป็นหนังสือที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพอย่างมีมาตรฐานจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นขั้นตอน

เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงมีความจำเป็นและมองเห็นความสำคัญ เพื่อให้ นักเรียนกลับมาสนใจ เห็นความสำคัญในการอ่านและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรมในท้องถิ่นของตน

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดที่จะสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีเนื้อหา จำนวน 7 เรื่องประกอบด้วย ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ชุมชนภูไท นิทานพื้นบ้านยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาข้าว หนังสือปราโมทย์ และปราชญ์และบุคคลสำคัญของ

2. วัตถุประสงค์

การศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ มีเนื้อหาประกอบด้วย ตำนาน 7 เรื่อง ได้แก่ ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ชุมชนภูไท นิทานพื้นบ้านยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาข้าว ตำนานปราโมทย์ และ ปราชญ์และบุคคลสำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญ ในเนื้อหาของเรื่องมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายเรื่องสำหรับทบทวนเนื้อหา

4. นิยามศัพท์

4.1 **หนังสืออ่านเพิ่มเติม** หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มความรู้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีนิสัยรักการอ่านด้วย

4.2 **ตำนาน** หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน มักมีเนื้อหาเพื่ออธิบายที่มาของสิ่งต่าง ๆ หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่คนในสมัยก่อนยังไม่สามารถเข้าใจได้ เปรียบได้เหมือนเครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ รวมถึงประเพณีต่าง ๆ ของคนในยุคสมัยนั้น

4.3 **ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ** หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบต่อกันมาปากต่อปากจากรุ่นสู่รุ่นเกี่ยวกับเรื่องราวโดยคนในท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ ประเพณี และบุคคล โดยมากจะเชื่อกันว่าเป็นความจริงของจังหวัดอำนาจเจริญ

5. กรอบแนวคิดในการสร้างหนังสือ

กรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้นำมาใช้ในโรงเรียนได้นอกเหนือจากหนังสือเรียน นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ (2534, น.67) ได้อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

จินตนา ไบกาชุย (2536, น.16) ได้อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, น.194) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า คือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตรเป็นการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาเขียนในลักษณะต่าง ๆ อาจเขียนในรูปร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ เพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย และผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

สมพร จารุณัฐ (2554, น.13) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีนิสัยรักการอ่าน

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มความรู้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีนิสัยรักการอ่าน

5.1.2 จุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534, น.2) ได้อธิบายจุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มการรับรู้ของเด็ก เพราะผู้สร้างหนังสือเด็กย่อมต้องการให้เด็กได้เรียนรู้หรือเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งจะเป็นหนทางที่让孩子ได้รับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. เพื่อให้ความบันเทิง เมื่อเด็กได้อ่านหนังสือก็จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการพักผ่อนทางจิตใจอย่างหนึ่ง ช่วยให้มึอารมณ์เบิกบานแจ่มใส

3. เพื่อส่งเสริมการอ่านและความเข้าใจภาษา หมายความว่าถ้ามีหนังสือใหม่ๆ ที่มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน เด็กจะสนใจทำให้เกิดความชำนาญ อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วเป็นวิธีหนึ่งที่สนับสนุนการเรียนภาษาของเด็ก ทั้งทางด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน

4. เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก การที่มีหนังสือสนุกๆ ให้เด็กอ่าน เด็กจะอ่านหนังสือทุกวันจนเป็นนิสัย ทำให้เด็กรักการอ่านหนังสือ อันจะยังมีผลให้เด็กเป็นคนรอบ

5. เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กชอบวาดภาพให้สัตว์ หรือของเล่นพูดได้ และมีบทบาททำอะไรต่างๆ หนังสือเด็กจะมีเนื้อหาที่ใช้เวทมนตร์คาถาบันดาล สิ่งต่างๆ เป็นการช่วยให้เด็กเกิดความคิด สามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาได้

6. เพื่อปลูกฝังทัศนคติและแนวทางคตินิยม ปลูกฝังให้เด็กเกิดความคิดที่ สอดคล้องกับระบบการปกครองและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งคุณธรรมและค่านิยมที่จะยังประโยชน์ ให้เขาอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

7. เพื่อช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ เมื่อเด็กได้อ่านหนังสือ ดีๆ ที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กรอบรู้ในสิ่งต่างๆ

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีไว้สำหรับเพิ่มความรู้ ความบันเทิง ส่งเสริม การอ่านและความเข้าใจในการคิดสร้างสรรค์ และปลูกฝังทัศนคติ เพื่อพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ และ จิตใจ

5.1.3 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี

บันลือ พุกกะวัน (2533, น.59) สรุปลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กว่าต้องมีลักษณะเสริมสร้างความสนใจในการอ่าน อ่านแล้วสนุกประทับใจ เสริมสร้างประสบการณ์ขยาย ประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้ง

รพีพร ชักชาดา (2531, น.1) ได้สรุปลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กที่ดีว่า ต้องช่วยเสริมทักษะในการอ่านเป็นสื่อ นำไปสู่การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ช่วย เสริมสร้างค่านิยม ทัศนคติ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สร้างศรัทธาทางมรดก ทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ

จินตนา ไบกาซูยี (2536, น.215-218) ได้สรุปลักษณะของหนังสืออ่าน เพิ่มเติมที่ดีดังต่อไปนี้

1. ส่วนวนภาษา ต้องเป็นภาษาไทยที่ดี ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ใช้คำถูกต้องตามหลักภาษาและตรงความหมาย
  - 1.2 เลือกใช้คำและข้อความที่อ่านง่าย กะทัดรัด สละสลวย
  - 1.3 เลือกใช้คำเด่นๆ สะดุดตาและอารมณ์ของผู้อ่าน สุภาพใช้ภาษาเขียน
  - 1.4 หลีกเลี่ยงคำศัพท์วิชาการ ศัพท์ภาษาอังกฤษ
  - 1.5 ใช้คำศัพท์ที่บัญญัติไว้แล้ว หลีกเลี่ยงการตั้งคำใหม่

1.6 ใช้สำนวนภาษาที่เพิ่มสีสันให้มีรสชาติบ้าง เพื่อความสนุก น่าอ่าน

2. ใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้เครื่องหมายวรรคตอนเข้าช่วยมีส่วนทำให้ข้อเขียนแม่นยำ กระชับและน่าอ่าน โดยเฉพาะการเว้นวรรคตอนเพื่อให้อ่านเข้าใจความหมาย และอ่านสะดวก

3. คำย่อ คำย่อต่างๆ ควรใช้เครื่องหมายกำกับให้ถูกต้อง
4. มีเอกภาพ ในการเสนอเนื้อหา ซึ่งให้ความรู้และสาระประโยชน์ตรงกับวัตถุประสงค์ หัวเรื่อง และถูกต้องตามหลักวิชาการ มีหลักฐาน มีเหตุมีผลสนับสนุนตามวิชาการ ใช้คำ ถ้อยคำและภาษาถูกต้องตามหลักวิชาการสาขานั้นๆ
5. มีสัมพันธภาพ มีการลำดับความที่ดี ซึ่งอาจจัดเป็นลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่อง หรือจัดลำดับความตามเหตุผล หรืออาจจัดลำดับความตามระยะเวลา นอกจากนั้นต้องมีความ ชัดเจน มีรายละเอียดพอให้เข้าใจ ปราศจากข้อสงสัย ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม วกวน ภายในข้อความมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ข้อความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งในตัวเอง
6. มีความกระชับและรัดกุม ใช้ภาษาที่ถูกต้อง น่าอ่าน เข้าใจง่าย ไม่ใช่คำภาษาต่างประเทศมากนัก ไม่ใช่ประโยคยืดยาวสลับซับซ้อน (มีคำ ที่..ซึ่ง..กับ..แก่..ที่..อัน..มากมาย)
7. มีความหมายยาวพอเหมาะในแต่ละบท แต่ละตอน แต่ละย่อหน้า ความยาวมีความสม่ำเสมอ ย่อหน้าไม่ควรยาวนัก(4-5 บรรทัด)

สมพร จารุณี (2541, น.77-136) กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ถวัลย์ มาสจรัส (2535, น.79-80) ดังนี้

1. ส่วนนำเรื่อง หรือบทนำเรื่อง เป็นส่วนที่สำคัญมากของงานเขียนเพราะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน บทนำเรื่องจึงมักเป็นส่วนที่เกริ่นนำให้ผู้อ่านทราบว่า เรื่องที่อ่านต่อไปนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีสาระสำคัญอย่างไร ผู้เขียนจะเสนอเนื้อหาหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ว่ามีความสำคัญอย่างไร ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่าน สิ่งที่เกริ่นนำในบทนำเรื่องจะต้องเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง
2. เนื้อหา การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องมีที่มาจากเรื่องจริง จึงต้องยึดหลักว่า เป็นงานเขียนที่มุ่งแสดงข้อมูล ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน สาระและเรื่องราวสามารถตรวจสอบได้ มีแง่คิดแก่ผู้อ่าน
3. ภาษา จะใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน เป็นคำสุภาพ ไม่มีการตัดหรือทอนรูปประโยค มีความเป็นกลางไม่ตลกขบขัน เยาะเย้ยถากถาง ไม่แสดงออกถึงความรุนแรงมีความเคร่งครัดและรักษามาตรฐานของภาษา ที่มีได้หมายถึงภาษาที่แจ้งกระด้าง เลือกใช้ภาษาที่นุ่มนวล น่าอ่าน ให้เหมาะกับประเภทของงานเขียน

4. ภาพประกอบ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือบันเทิงคดีหรือสารคดี ภาพประกอบจะมีบทบาทช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ดึงดูดความสนใจ ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและยังช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้สึกว่าไปรับรู้เรื่องดังกล่าวนั้นด้วย ภาพประกอบ ควรมีลักษณะดังนี้

4.1 ช่วยเสริมให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น หากเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ภาพประกอบที่เป็นสถานที่ บุคคล หรือสิ่งของ จะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ภาพกับเนื้อหาต้องเป็นเรื่องเดียวกัน ถ้าเป็นสารคดีควรเป็นภาพถ่ายเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลโดยตรงหรือก๊อปปี้มาจากภาพในอดีตที่เกี่ยวข้องโยงกับเนื้อหา มีคำบรรยายภาพที่ถูกต้องชัดเจน

4.2 ช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบต้องมีคุณภาพทั้งในแง่ความสวยงาม ความถูกต้อง ชัดเจน มีรายละเอียดสอดคล้องกับเนื้อหาทำให้ผู้อ่านสัมผัสเรื่องที่อ่านได้ จะทำให้หนังสือเป็นแหล่งความรู้และน่าสนใจ

4.3 ช่วยเสริมจินตนาการ ภาพประกอบในเรื่องบันเทิงคดีที่เป็นภาพวาดที่สวยงามแสดงเหตุการณ์ จะทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามและเกิดจินตนาการ เช่นเดียวกับสารคดี ภาพประกอบที่สวยงามและแสดงให้เห็นสิ่งที่ผู้อ่านไม่มีโอกาสสัมผัสโดยตรงจะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ใหม่และประทับใจ

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีต้องส่งเสริมความสนใจในการอ่านมีใจความกระชับ ใช้ภาษาถูกต้อง มีการเว้นวรรคตอนที่ถูกต้อง น่าอ่านเข้าใจง่าย มีภาพประกอบที่สวยงามเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีเอกภาพในการเสนอเนื้อหา ช่วยเสริมสร้างค่านิยม ทักษะคุณธรรม จริยธรรมที่ดี สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก

5.1.4 ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาซูยี (2536, น.143-144) ได้สรุปประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้หรือทักษะความคิดรวบยอด หลักการ หรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้ รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญอกงามและการพัฒนาการด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากจะมีเนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความรู้แล้ว ควรมีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุผลในการจำแนกแจกแจง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรสอดแทรกแนวคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้นไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์เป็นประโยชน์ แก่ตน และส่วนรวม

4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจในเรื่องราวได้ กล่าวคือ ใช้ภาษาให้ถูกต้องและพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ทางด้านการใช้ภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้ และพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้อ่าน ให้ตัวอย่างที่เหมาะสมตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือเครื่องส่งเสริมความเข้าใจต่างๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัยสนใจ เน้นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน

สมพร จารุณี (2541, น.35-44) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือว่า ช่วยส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เกิดพัฒนาการดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางภาษา คือ ช่วยให้มีความสามารถทางการฟัง พูด อ่าน และเขียน

2. พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา สร้างจินตนาการ

3. พัฒนาการทางบุคลิกภาพ การอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กนำเหตุการณ์และเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องมาพัฒนาตนเองได้

4. พัฒนาการทางสังคม อิทธิพลทางความคิด ความเชื่อที่ปรากฏในหนังสือจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด ความประพฤติ รู้จักวางตัว รู้หน้าที่และบทบาทในสังคมได้

เลแลนด์ บี. จาคอบส์ (Leland B. Jacobs อ้างถึงในชลัช ธิยะวณิช) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า

1. หนังสือเป็นเครื่องพักผ่อนหย่อนใจ ในวันหนึ่ง ๆ แม้ว่าเด็กจะต้องวุ่นวายอยู่กับการเรียนหนังสือในห้องเรียนทั้งวันก็ตาม แต่เขาก็ยังมีเวลาว่างไว้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเหมือนกันในบรรดารายการการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และวารสารภาพตลก เป็นต้นแล้ว เด็กๆ มักจะจัดรายการหนึ่งไว้สำหรับการอ่านหนังสือที่ตนชอบ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ

2. หนังสือช่วยฟื้นฟูจิตใจให้สดชื่น การได้อ่านบทโคลงและบทกวีนิพนธ์ที่ดีๆ บ่อยๆ จะช่วยให้ผู้อ่านพ้นจากสภาพชีวิตประจำวันที่เร่งรีบได้ชั่วคราวช่วยยามที่เขาอ่านวรรณคดี จะช่วยให้เขาพ้นจาก

3. สภาพที่เร่งรีบ กลับสู่ชีวิตที่ผ่อนคลายและชื่นชใจ เด็กๆ มีโอกาสที่จะทำเช่นนี้ได้เหมือนกัน จากหนังสือวรรณคดีที่เขาเรียนที่โรงเรียน ถ้าครูและบรรณารักษ์จะช่วยแนะนำเขา

4. หนังสือช่วยให้เข้าใจชีวิตที่แท้จริง บรรดาสื่อมวลชน เช่น โทททัศน์ วิทยุ และภาพยนตร์ เป็นต้น จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงสภาพชีวิตบุคคลอื่นได้ดี แต่ที่จะให้ได้ดีเท่าหนังสือ นั้นหาได้ยากมาก นักเขียนที่ดีมักจะใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการเขียน เพื่อให้ได้ประวัติที่แท้จริงของบุคคลนั้น เด็กๆ ที่มีโอกาสได้อ่านหนังสือเหล่านั้น นอกจากจะทราบถึงสภาพชีวิตและการดำรงชีวิตของบุคคลนั้นแล้ว เด็กยังมีโอกาสได้ทราบถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลธรรม บุคลิกลักษณะและความคิดของตัวละครอื่นๆ ด้วย

5. หนังสือเป็นแหล่งแนะแนวอย่างหนึ่ง หนังสืออาจใช้เป็นแหล่งแนะแนวได้คืออย่างหนึ่ง โดยการก่อให้เกิดทัศนคติขึ้นในตัวของผู้อ่าน เพื่อที่จะให้เขาเปลี่ยนนิสัย เป็นความจริงที่หนังสือทุกเรื่องอาจจะให้สิ่งนี้ไม่ได้ แต่อย่างน้อยที่สุด ก็จะมีหนังสือบางเรื่องที่สามารถช่วยให้เขา มอบเห็นสภาพของตัวเองได้

6. หนังสือช่วยเร้าใจ ให้เกิดการสร้างสรรค์ เด็กๆ ชอบอ่านหนังสือที่จะช่วยให้เขาถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ในด้านอื่นๆ ได้ การได้อ่านหนังสือเพื่อการสร้างสรรค์ควบคู่กันไปกับเรื่องศิลปะ จะช่วยให้ทราบถึงความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันของศิลปะสาขาต่างๆ การอ่านจะช่วยเร้าใจในวิธีเขียนภาพและลีลาท่วงทำนองของสิ่งที่สร้างขึ้น ประสบการณ์จากการอ่านและการสร้างที่เด็กได้รับมากขึ้นเพียงใด เขาก็จะเป็นผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการสร้างสรรค์มากขึ้นเพียงนั้น

7. หนังสือคือภาษาที่งดงามสละสลวย เด็กๆ ต้องการอ่านหนังสือก็เพื่อที่เขาจะได้รู้ภาษาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาประจำชาติ และภาษาที่งดงามสละสลวยก็คือ ภาษาที่ใช้เขียนในหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือวรรณคดี

จากการศึกษาประโยชน์ของหนังสือ ทำให้ผู้ศึกษาได้แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ว่าต้องมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้เชิงหลักสูตรและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาเปิดโอกาสให้ผู้อ่าน ได้พัฒนาทักษะ การสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า สร้างสรรค์งานศิลปะ เป็นหนังสือที่มีภาพประกอบ มีคำถามและมีคำอธิบายศัพท์ เป็นสื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง ได้ดีขึ้นด้วยวิธีศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

5.1.5 องค์ประกอบของหนังสือ

ศูนย์หนังสือ กรมวิชาการ (2545, น.3) ได้อธิบายว่า หนังสือที่จัดพิมพ์ ออกเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ที่สุด ควรมียุทธศาสตร์ประกอบต่างๆ ของหนังสือครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริม การอ่านให้เป็นไปด้วยความเพลิดเพลิน ได้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ รวมทั้งมีรูปเล่ม สวยงามน่าจับต้องและเก็บรักษา

หนังสือที่ดีควรมียุทธศาสตร์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ

1) ปก เป็นส่วนแรกสุดของเล่ม ทำหน้าที่ควบคุมรูปเล่มและนำไปสู่เนื้อหา ภายในเล่ม ดังนั้นปกหนังสือจึงมีความสำคัญทั้งในด้านความคงทน งดงามและมีความมีเสน่ห์ที่เร้าใจ ปกหนังสือทั่วไปจึงมักใช้กระดาษที่แข็งและหนากว่าเนื้อหาภายในเล่ม นอกจากนั้นยังมีภาพที่ น่าสนใจ ชักชวนให้ติดตามเรื่องราวภายในเล่ม รวมทั้งชื่อหนังสือและชื่อผู้เขียนเรื่องด้วย

2) เนื้อหา เป็นส่วนหลักของการนำเสนอเนื้อหาโดยใช้ตัวอักษรชนิดต่าง ๆ ที่อ่านง่ายชัดเจน ร้อยเรียงกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ เนื้อหาในหนังสือทุกเล่มควรเขียนให้ถูกต้องมีการ จัดย่อหน้าและการจัดวรรคตอนอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังอาจใช้ขนาดและแบบของตัวอักษร ช่วยเน้นให้การอ่านเป็นไปอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินมากขึ้น

3) ภาพประกอบ เป็นส่วนเสริมให้การนำเสนอเนื้อหาสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภาพประกอบไม่เพียงแต่ช่วยให้เรื่องราวที่นำเสนอชัดเจนครบถ้วน ยังทำหน้าที่ตกแต่งให้หนังสือ งดงาม เพิ่มความสบายตาสบายใจในการอ่านหนังสือด้วย

สรุป องค์ประกอบของหนังสือ ควรประกอบด้วย ปก เนื้อหา และ ภาพประกอบ เพื่อจะเป็นหนังสือที่สมบูรณ์แบบสามารถใช้เป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้ง ให้ความเพลิดเพลินมีเนื้อหาครบตามวัตถุประสงค์

5.1.6 การใช้ภาษาในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาชุย (2536, น.215-218) ได้สรุปการใช้ภาษาในการเขียน หนังสืออ่านเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. จำนวนภาษา ต้องเป็นภาษาไทยที่ดี ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ใช้คำถูกต้องตามหลักภาษาและตรงความหมาย
  - 1.2 เลือกใช้คำและข้อความที่อ่านง่าย กระชับ สละสลวย
  - 1.3 เลือกใช้คำเด่นๆ สะดุดตาและอารมณ์ของผู้อ่าน สุภาพ
  - 1.4 หลีกเลี่ยงคำศัพท์วิชาการ ศัพท์ภาษาอังกฤษ
  - 1.5 ใช้คำศัพท์ที่บัญญัติไว้แล้ว หลีกเลี่ยงการตั้งคำใหม่

1.6 ใช้สำนวนภาษาที่เพิ่มสีสันให้มีรสชาติบ้าง เพื่อความสนุก น่าอ่าน ทำให้ข้อเขียนไม่น่าเบื่อและน่าอ่าน โดยเฉพาะการเว้นวรรคตอนเพื่อให้อ่านเข้าใจความหมาย และอ่านสะดวก

2. ใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้เครื่องหมายวรรคตอนเข้าช่วย มีส่วนทำให้ข้อเขียนไม่น่าเบื่อและน่าอ่าน โดยเฉพาะการเว้นวรรคเพื่อให้อ่านเข้าใจความหมายและอ่านสะดวก

3. คำย่อ คำย่อต่าง ๆ ควรใช้เครื่องหมายกำกับให้ถูกต้อง

4. มีเอกภาพ ในการเสนอเนื้อหา ซึ่งให้ความรู้และสาระประโยชน์ ตรงกับวัตถุประสงค์ หัวเรื่อง และถูกต้องตามหลักวิชาการ มีหลักฐาน มีเหตุผลสนับสนุนตามวิชาการ ใช้คำถ้อยคำและภาษาถูกต้องตามหลักวิชาการสาขานั้น ๆ

5. มีสัมพันธภาพ มีลำดับความที่ดี ซึ่งอาจจัดเป็นลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่อง หรือจัดลำดับความตามเหตุผล หรืออาจจัดลำดับความตามระยะเวลา นอกจากนั้นต้องมีความชัดเจน มีรายละเอียดพอให้เข้าใจ ปราศจากข้อสงสัย ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อมวกวน ภายในข้อความมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ข้อความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งในตัวเอง

6. มีความกระชับและรัดกุม ใช้ภาษาที่ถูกต้องน่าอ่าน เข้าใจง่าย ไม่ใช่คำภาษาต่างประเทศมากนัก ไม่ใช่ประโยคยืดยาวสลับซับซ้อน (มีคำ ที่..ซึ่ง..กับ..แก่..ที่..อัน..มากมาย) ใช้ข้อความกะทัดรัด สละสลวย มีสำนวนโวหารบ้าง มีภาพประกอบพอเหมาะ

สมพร จารุณี (2541, น.77-36) กล่าวถึงการใช้ภาษาในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ถวัลย์ มาสจรัส (2535, น.79-80) ดังนี้

ภาษา จะใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน เป็นคำสุภาพ ไม่มีการตัดหรือทอนรูปประโยค มีความเป็นกลางไม่ตลกขบขัน เยาเยี้ยกลาง ไม่แสดงออกถึงความรุนแรงมีความเคร่งครัดและรักษามาตรฐานของภาษา ที่มีได้หมายถึงภาษาที่แจ้งกระด้าง เลือกใช้ภาษาที่นุ่มนวล น่าอ่าน ให้เหมาะกับประเภทของงานเขียน

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534, น.76-77) กล่าวถึงการใช้ภาษาในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

การใช้ภาษาเป็นเรื่องสำคัญมากอีกเรื่องหนึ่ง สามารถจำแนกเป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ สำหรับตรวจพิจารณาคุณภาพของหนังสือได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ศัพท์ สาเหตุประการหนึ่ง ต้องระมัดระวังใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักการ ใช้ภาษาใช้ถ้อยคำที่มีความหมายถูกต้องชัดเจนสละสลวย เข้าใจง่ายการอธิบายความกะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ ซ้ำซ้อน หรือวกวน

2. การใช้คำหรือวลีเชื่อมประโยค วลีหรือคำที่ใช้ขยายความหรือเชื่อมข้อความหรือประโยค ไม่ว่าจะเป็นคำวิเศษณ์ คำบุพบท หรือคำสันธานก็ตาม ล้วนสื่อความหมายเฉพาะของมันเอง ซึ่งใช้อย่างถูกต้องและถูกต้องที่แล้วจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความหรือสารที่ผู้เขียนประสงค์จะสื่อความได้เป็นอย่างดี เช่น กับ แก่ แต่ ต่อ หรือ และ จึง แล้ว...ก็ พอ...แล้ว จึง แม้ว่า ถ้า...ก็ แต่ว่า มิฉะนั้น เพราะฉะนั้น เพราะว่า ดังนั้น หรือไม่ก็ เป็นต้น ถ้าผู้เขียนใช้ไม่ถูกต้องก็มีผลทำให้ผู้อ่านสับสนได้เหมือนกัน

5.1.7 ขั้นตอนในการวางแผนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในการจัดทำหนังสืออ่านสำหรับเด็กนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการจัดทำต้องมีความละเอียดรอบคอบเพื่อให้หนังสือมีคุณค่าเหมาะสมกับความสนใจและจุดมุ่งหมายของหนังสือ

1) กำหนดประเภทหนังสือ ต้องวางแผนกำหนดล่วงหน้าว่าหนังสือที่เขียนอยู่ในประเภทใด เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน พิจารณาถึงความถนัดความชำนาญ หนังสือมีรูปลักษณะและประโยชน์ใช้สอยอย่างไร โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้อ่านด้วย

2) กำหนดจุดประสงค์ ผู้เขียนต้องตั้งจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความคิด ทักษะและประโยชน์อะไรและอย่างไร หรือสิ่งที่ควรเน้นหรือคุณสมบัติเด่นๆของสิ่งที่จะเขียนด้วยการกำหนดจุดประสงค์เหมือนทิศทางชี้แนวการเขียน จุดประสงค์มักปรากฏอยู่ในคำนำ หรือคำชี้แจงของผู้เขียน

3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย ผู้เขียนจะต้องรู้ว่าผู้อ่านคือใคร มีคุณสมบัติ มีวุฒิ ระดับสติปัญญา ความรู้และประสบการณ์เดิมขนาดไหน การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระบบโรงเรียน แบ่งแยกย่อยได้ดังนี้

- 1) กลุ่มวัยเรียน 0-5 ปี
- 2) กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษา (ตอนต้น) 6-8 ปี
- 3) กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษา (ตอนปลาย) 9-11 ปี
- 4) กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษา (ตอนต้น) 12-14 ปี
- 5) กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) 15-18 ปี

4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน ผู้เขียนต้องศึกษาหลักจิตวิทยาความสนใจและความต้องการของผู้อ่านตามวัย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุ 12-14 ปี

5) กำหนดเนื้อหา/หัวข้อ/ชื่อเรื่อง โดยมีแหล่งที่มีเนื้อหาของหัวข้อเรื่องที่นำมาเป็นแนวในการเขียนคือ หลักสูตร สิ่งแวดล้อมในสังคมและสภาพท้องถิ่น การกำหนดชื่อเรื่องจะ

เกี่ยวข้องไปถึงหัวข้อเรื่องที่จะเขียน และขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักการที่สำคัญ คือ ชื่อเรื่องควรสอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง และสร้างเนื้อหาเรื่องเมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่องก็สามารถคาดคะเนได้ว่าเนื้อหาภายในเป็นเรื่องอะไร

6) การกำหนดโครงสร้างเนื้อหา โครงเรื่อง โครงสร้างเนื้อหาคือการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาของหนังสือที่จะเขียน ให้ระบบตามลำดับความคิด หรือลำดับวิธีการจัด หรือวิธีการเรียบเรียงความคิด ความสัมพันธ์ของความคิด หรือตามวัตถุประสงค์ของการเขียน ต้องคำนึงถึงโครงสร้างเนื้อหาทางวิชาการเป็นรากฐานที่สำคัญจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายเข้า โครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะไม่หนาจนเกินไปควรประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่องที่แบ่งออกเป็นบทๆ และภาคผนวก เช่น

บทนำ อาจเป็นบทย่อของเนื้อหาสาระ หรือบทสังเขปของหนังสือเพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าตนจะอ่านเรื่องใดผู้เขียนอาจบอกขอบข่ายเนื้อหา บอกสาเหตุ แรงจูงใจที่เขียนเรื่องนี้ วัตถุประสงค์ของการเขียน แนวทางการศึกษา

เนื้อเรื่อง มักแบ่งเป็นบท เป็นตอน เป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยและย่อหน้า เนื้อหาสาระนี้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว มีความถูกต้องตามหลักวิชาการสาขานั้นๆ มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาสาระตามโครงสร้างมีการจัดลำดับตามเกณฑ์ที่ผู้เขียนกำหนดไว้มีการจัดลำดับเหตุการณ์ มีการจัดลำดับการเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างมีการจัดลำดับตามเหตุผล เนื้อหาที่มีความทันสมัย มีแหล่งอ้างอิง สาระความละเอียดพอเหมาะกับประสบการณ์สติปัญญาของผู้อ่าน เนื้อหาต้องไม่ขัดแย้งกับศีลธรรม ประเพณีและความมั่นคงของสังคม ในโครงสร้างของบทหนึ่งๆ ควรประกอบด้วยบทนำเรื่องเนื้อเรื่อง และจบด้วยสรุป

ในการเสนอเนื้อหาควรมีตัวอย่างประกอบอย่างเหมาะสม ภาพประกอบ อาจเป็นภาพถ่าย ภาพควรมีความเหมาะสม และเกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีขนาดเหมาะสมชัดเจน

กิจกรรมท้ายบทเป็นสิ่งสำคัญมากที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมท้ายบทควรช่วยส่งเสริมความรู้ที่กล่าวมาแล้วในบทช่วยให้ผู้อ่านมีความคิดกว้างขึ้นอาจเป็นคำถามชวนคิด ให้นำความรู้ไปใช้กับสิ่งอื่นๆ หรือไปใช้ในชีวิตประจำวัน

7) กำหนดแนวการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้เนื้อหาสาระความรู้ ความคิดในวิชาต่างๆ อย่างเข้าใจแจ่มแจ้งดังนั้นแนวการเขียนที่เหมาะสมจึงควรเป็นความเรียงมีโวหารหรือวิธีเรียบเรียงที่นิยมใช้คือ

การบรรยาย คือ การเล่าเรื่องซึ่งได้พบเห็นมาอย่างถี่ยาว อาจมีตัวบุคคลหรือตัวละคร มีพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ นิยมใช้เขียน นิทาน นิยาย ตำนาน ประวัติ เรื่องเล่า รายงาน บันทึกเหตุการณ์

การพรรณนา คือ การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นการร่าพัน
ความรู้สึก นิยมเขียนพรรณนาความงามของธรรมชาติ สถานที่ หรือความดี

การอธิบาย คือ การชี้แจง สั่งสอน อธิบาย ให้เกิดความเข้าใจ เกิดความรู้

การอภิปราย คือ การชักจูงชี้ชวนให้คล้อยตามและปฏิบัติตาม โดยใช้

เหตุผลหรือตัวอย่าง

การเปรียบเทียบ คือ การเทียบเคียงเพื่อให้ข้อความที่มีอยู่เดิมนั้นมี

ความหมายกระจ่างขึ้น

หนังสืออ่านเพิ่มเติมปัจจุบันนิยมใช้แนวการเขียนดังนี้

1. เรื่องเล่า ผู้เขียนมักเล่าประสบการณ์ให้ผู้อ่านรับรู้ ใช้ลักษณะการ
บรรยาย เล่าเรื่อง มีการสนทนา ใช้สรรพนามระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน
2. จดหมายหรือการบันทึกเหตุการณ์เป็นรูปแบบที่เขียนง่ายเนื้อหาใช้สิ่ง
ที่ผู้เขียนมีประสบการณ์ในทำนองเล่าเรื่อง ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับ แต่เป็นไปตามที่ผู้เขียน
ประสบ

3. สารบันเทิง คือ การประสมประสานระหว่างการเขียนแบบสารคดี
และบันเทิงคดีเข้าด้วยกัน มีลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดี มีการสมมุติตัวละครเพื่อให้เรื่อง
สนุกสนาน โดยยังมีเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ความคิดแก่ผู้อ่านอย่างเต็มที่

8) กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าอ้างอิงก่อนลงมือเขียน ผู้เขียนหนังสือต้องลง
มืออ่านและค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การจัดระบบข้อมูล ซึ่งนำไปสู่การเรียบเรียง และ
เสนอเรื่องการเขียน

บันทึกในสิ่งที่ได้อ่านและค้นคว้า สิ่งที่ควรบันทึกไว้ได้แก่ ชื่อหัวเรื่อง
สำหรับอ้างอิง เนื้อเรื่อง วันเดือนปี และแหล่งข้อมูล ควรเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

9) กำหนดลักษณะและรูปแบบและต้นฉบับดังนี้

(1) ความยาวของหนังสือ จินตนา ไบกาซูยี (2536, น.199) อธิบายว่า
ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

ก. ความสามารถของผู้อ่านตามวัยมีหลักปฏิบัติดังนี้

วัย 0-5 ขวบ ประมาณ 4-8 หน้า หรือ 8-16 หน้า (ขนาด 8 หน้า

ยก) แนวตั้ง-แนวนอน

วัย 6-11 ขวบ ประมาณ 8-24 หน้า (ขนาด 8 หน้ายก) หรือ

ประมาณ 16- 32 หน้า (ขนาด16 ยก)

วัย 12-14 ขวบ ประมาณ 50-100 หน้า (ขนาด 16 หน้ายก หรือ
ขนาด(พ็อกเก็ตบุ๊ก)

ข. ความยากง่ายและธรรมชาติของเนื้อหาสาระขึ้นอยู่กับวัย
ประสบการณ์และความสามารถทางสติปัญญาของผู้อ่าน

(2) รูปเล่มมาตรฐานของหนังสือ วิทยาลัย มาศจรัส (2535:70) อธิบายถึง
ลักษณะรูปเล่มหนังสือที่นิยมจัดพิมพ์ทั่วๆ ไปดังนี้

ขนาด 8 หน้ายก หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 18.5 X 26 ซม.

ขนาด 8 หน้ายกพิเศษ หมายถึงหนังสือที่มีขนาด 21 X 29.7 ซม

ขนาด 16 หน้ายก หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 13 x 18.5 ซม.

ขนาด 16 หน้ายกพิเศษ หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 14.8 x 21 ซม.

หนังสือเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มที่มีภาพประกอบ นิยมพิมพ์
ในรูปเล่มขนาด 8 หน้ายก หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทวรรณกรรมเยาวชน(เรื่องสั้น นวนิยาย)
นิยมพิมพ์รูปเล่มขนาด 16 หน้ายก หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เขียนแบบงานเขียนประเภทสารคดี นิยม
พิมพ์รูปเล่มขนาด 16 หน้ายกพิเศษ

(3) ภาพประกอบ เป็นเครื่องช่วยในการอ่าน ต้องสอดคล้องกับเนื้อหา
ควรจัดวางให้ต่อเนื่องอยู่ในบริเวณเดียวกันกับข้อความ หากต้องการภาพที่แสดง โครงร่างภายนอก
ควรใช้ภาพถ่าย หากต้องการภาพที่ต้องการรายละเอียดควรใช้ภาพวาด ภาพสีจะดึงดูดความสนใจใน
การอ่านได้มากกว่าภาพขาวดำ การเตรียมภาพประกอบ ทำได้หลายวิธี เช่น การถ่ายภาพขึ้นใหม่
การวาดภาพใหม่การถ่ายภาพจากหนังสือ การขอฟิล์มจากแหล่งต่างๆ เช่น สำนักพิมพ์หน่วยราชการ
ต่างๆ

(4) การจัดรูปเล่มและการจัดหน้า การจัดทำรูปเล่มหนังสือ ต้องรู้
ส่วนประกอบของหนังสือตลอดทั้งเล่ม ส่วนประกอบหนังสือแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆดังนี้

ก. ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย

ก) หน้าปก ควรให้มีสีสันสะดุดตา ภาพบนปกควรเป็นหัวใจของ
เรื่อง ข้อความบนปกมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ตัวอักษรอ่านง่ายสะดุดตา

ข) ปกหลังปัจจุบันนิยมให้มีภาพโดยออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของปกหน้า

ค) สันปก สันปกที่มีจำนวนหน้าไม่มากนัก ไม่นิยมใส่ข้อความ
บนสัน ส่วนหนังสือที่มีความหนา นิยมใส่ชื่อเรื่องบนสัน

ง) หน้าปกใน ในหน้านี้มีชื่อหนังสือ ประเภทหนังสือชื่อผู้แต่ง ผู้วาดภาพ ผู้จัดทำ ผู้รวบรวม ผู้จัดพิมพ์และรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือ

จ) หน้าคำนำ มีข้อความแสดงจุดประสงค์หรือสารประโยชน์ของหนังสือ ประวัติความเป็นมา คำชี้แจงการใช้หนังสือ

ฉ) หน้าสารบัญ

ข. ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วยเนื้อเรื่องและภาพประกอบ หนังสือที่ภาพประกอบควรจัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา โดยอาจจัดภาพเป็น $\frac{1}{2}$ ของหน้าหรือ $\frac{1}{4}$ ของหน้า หรือ $\frac{3}{4}$ ของหน้าก็ได้ดูให้เหมาะสม

ค. ส่วนท้ายของหนังสือประกอบด้วยหน้าบรรณานุกรมหน้ากิจกรรม เช่น แบบฝึกหัด กิจกรรมท้ายเรื่อง

(5) การศึกษาขั้นตอนการวางแผนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ทำให้ผู้ศึกษาได้แนวทางในการวางแผนการสร้างหนังสือดังนี้

ก. กลุ่มผู้อ่านหนังสือคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (ตอนต้น) อายุ 12 ปี เป็นวัยก่อนวัยรุ่น

ข. แหล่งที่มาของหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจมาเป็นแนวทางในการเขียนคือวรรณกรรมท้องถิ่นที่แสดงถึงภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ค. กำหนดชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องว่าวรรณกรรมสู่ขวัญท้องถิ่นศรีสะเกษ

ง. โครงสร้างของเนื้อหาประกอบด้วยบทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง คำอธิบายกิจกรรมท้ายเรื่องและภาพประกอบ

จ. แนวการเขียน เป็นแบบสาระบันเทิง คือการประสมประสานระหว่างการเขียนแบบสารคดีและบันเทิงคดีเข้าด้วยกัน เพื่อให้เนื้อหามีความสนุกสนาน โดยยังมีสาระที่เป็นความรู้ความคิดแก่ผู้อ่าน

(6) รูปเล่มของหนังสือ รูปเล่มหนังสือ ใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไป ขนาด 18x26 เซนติเมตร หรือขนาด 8 หน้ายก ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือที่สร้างขึ้นมีเนื้อหามาก และเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบจากการศึกษาพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีภาพประกอบ นิยมในรูปเล่มขนาด 8 หน้ายก

สรุปได้ว่า การกำหนดลักษณะรูปเล่ม ให้เป็นหนังสือที่ถูกต้อง จะต้องมีความยาวเหมาะสม รูปเล่มได้มาตรฐาน ภาพประกอบต้องสอดคล้องกับเนื้อหา การจัดหน้าต้องมีส่วนประกอบและเขียนหนังสือให้ถูกต้องชัดเจน

5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำนานท้องถิ่น

5.2.1 ความหมายของตำนาน

ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการให้ความหมายของตำนานไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (2556, น. 497) ได้ให้ความหมายของตำนานว่า หมายถึง เรื่องแสดงความเป็นมาแต่ปางหลังของสถานที่ บุคคล หรือ พิธีกรรม เป็นต้น

พรทิพย์ ชังธาดา (2538, น.115) ได้ให้ความหมายของตำนานว่า หมายถึง เรื่องเล่าที่มีมานาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับโบราณวัตถุ โบราณสถาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ลมูล จันทน์หอม (2538, น. 102) ได้สรุปความหมายของตำนานว่าหมายถึง เรื่องราวที่เป็นงานเขียนบันทึกเรื่องราวต่างๆ เช่น นิทาน นิยาย และคำบอกเล่าต่าง ๆ ย้อนหลัง ไป ในอดีตที่ไกลมากของล้านนา ปกติตำนานมักจะมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการเขียน รวมไปถึง เรื่องราวที่เกี่ยวกับกษัตริย์ และวีรบุรุษที่สำคัญ ๆ ของล้านนา

วิลาสินี พ็องพงษ์ศรี (2552) แบบสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ เรื่องเล่าสืบต่อกันมาโดยสมมติว่าจริง เป็นเรื่องซึ่งมักเกี่ยวกับบุคคล เช่น กษัตริย์ วีรบุรุษ หรือบุคคลสำคัญๆ เป็น ชนิดหนึ่งของนิทานพื้นเมือง ซึ่งเน้นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบาย หรือสรรเสริญ บรรพบุรุษและวงศ์วานโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามมิใช่การจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่อาจ กล่าวถึงบุคคลในประวัติศาสตร์และข้อเท็จจริงบางประการในประวัติศาสตร์ และเป็นเรื่องแสดง กิจกรรมอันมีมาแล้วแต่ปางหลังเรื่องราวมนานที่เล่าสืบ ๆ มา พร้อมการบันทึกเรื่องราวที่เล่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ส่วนมากเป็นเรื่องราวของกษัตริย์หรือ บุคคลสำคัญหรือการสร้างบ้านเมือง ซึ่งมักจะมีเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อและปาฏิหาริย์ปะปนอยู่เสมอ

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2555, น.30) ให้ความหมายของตำนานว่า หมายถึง เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดต่อ ๆ กัน มาแล้วมีผู้นำมาบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มักเกี่ยวกับความเชื่อหรือพิธีกรรมบางอย่าง อาจมีรูปแบบ เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ตำนาน หมายถึง เรื่องเล่าที่ สืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับโบราณวัตถุ โบราณสถาน บุคคล ชนชาติ สถานที่ หรือ สิ่งของมักประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ หรือเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

5.2.2 ความสำคัญของตำนาน

ได้มีผู้กล่าวความสำคัญของตำนานไว้ดังนี้

สมพร จารุณัฐ (2538, น. 26) กล่าวว่า ตำนานให้ประโยชน์ทางการศึกษาแก่ประชาชนคือบอกให้ทราบความจริงที่สำคัญต่าง ๆ เป็นแหล่งศึกษาสภาพชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านซึ่งมีความสำคัญดังนี้ คือ

1. ให้คุณค่าด้านสังคม โดยแสดงให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ และสภาพบ้านเมือง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของบุรุษในสมัยนั้น
2. ให้คุณค่าด้านปรัชญาและความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ นิทานและตำนานท้องถิ่นเป็นที่รวมแห่งปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เนื้อเรื่องสอดแทรกปรัชญาแง่คิดของชีวิต ศีลธรรม ตลอดจนคติธรรม เพื่อกระตุ้นจิตใจของผู้อ่านและผู้ฟังให้สูงขึ้น ทำให้เข้าใจพื้นฐานของชีวิตได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
3. สะท้อนประวัติศาสตร์การต่อสู้ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ว่าน่าจะรวมกันเป็นประเทศชาติในปัจจุบัน ต้องรบพุ่งเสียเลือดเนื้อมากมาย
4. สะท้อนเรื่องกรรมและการตั้งสัตย์อธิษฐาน ตำนานส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็นแจ้งว่าทำดียอมได้ดี ทำชั่ว รวมทั้งให้ข้อคิดเรื่องการทำความดีและหากตั้งสัตย์อธิษฐาน ก็จะได้สมปรารถนา
5. อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเชื่อ
6. สร้างความภูมิใจในท้องถิ่นของตน เพราะเมื่อทราบถึงเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นกว่าจะมาเป็นชนชาติเช่นทุกวันนี้ บรรพบุรุษต้องต่อสู้กับความยากลำบากอย่างมาก ทำให้เกิดความภูมิใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมีกำลังใจต่อสู้ เพื่อพัฒนาสังคมของชาติต่อไป

พรทิพย์ ชังธาดา (2538, น. 115) กล่าวถึงความสำคัญของตำนานว่า การเล่าตำนานโดยพื้นฐานแล้ว ไม่ได้มุ่งเน้นที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่มุ่งให้การศึกษาแก่ประชาชน คือบอกให้ทราบถึงความจริงที่สำคัญต่าง ๆ เป็นแหล่งศึกษาสภาพชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้าน

สรุปได้ว่า ตำนานมีความสำคัญให้คุณค่าด้านสังคม ด้านปรัชญา และความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ สะท้อนประวัติศาสตร์ สะท้อนเรื่องกรรม การการตั้งสัตย์อธิษฐาน อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเชื่อและสร้างความภูมิใจในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้แล้ว ยังได้ทราบถึงความจริงที่สำคัญต่าง ๆ เป็นแหล่งศึกษาสภาพชีวิต และวัฒนธรรมของชาวบ้าน

5.2.3 ประเภทของตำนาน

ตำนานเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดต่อๆ กันมา แล้วมีผู้มาบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มักเกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือพิธีกรรมบางอย่าง อาจมีรูปแบบเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง ได้มีผู้กล่าวถึงประเภทของตำนานไว้ดังนี้

อุษณีย์ ธงไชย (2529, น. 6) แบ่งวรรณกรรมประเภทตำนานตามเนื้อหาเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. ตำนานที่เป็นเรื่องราวการกำเนิดเมืองต่างๆ ตำนานกลุ่มนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองในเขตล้านนาในสมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 เนื้อเรื่องจะไม่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ไทย ในยุคหลังแต่จะเป็นเรื่องของการกำเนิดและการสลายตัวของเมืองต่าง ๆ เช่น ตำนานสุวรรณ โคมคำ ตำนานสิงหนวัติกุมาร เป็นต้น

2. ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์สากล หมายถึง ตำนานที่มีเนื้อหาค่อนข้างหลากหลาย คือ ส่วนแรกจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา ฯลฯ บางครั้งเป็นเรื่องของการสังคายนาพุทธศาสนาในสมัยต่างๆ สามารถระบุชื่อผู้แต่งและระยะเวลาที่แต่ง ได้อย่างแน่นอน เนื้อเรื่องส่วนมากเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับราชวงศ์มังราย เช่น ชินกาลมาลี ปกรณ์จามเทวี ตำนานมูลศาสนา

3. ตำนานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปแลเจดีย์ที่สำคัญ เช่น ตำนานวัดพระธาตุคอกยสุเทพ เป็นต้น

พรทิพย์ ชังธาดา (2538, น.116-117) แบ่งประเภทตำนานออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ตำนานประเภทอธิบายเหตุ ได้แก่ นิทานที่อธิบายกำเนิดของโลก กำเนิดของสิ่งของ และลักษณะของธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความประหลาดใจ

2. ตำนานทางประวัติศาสตร์และตำนานประวัติศาสตร์อารยธรรมเป็นเรื่องราว หรือประวัติของท้องถิ่นที่เล่าสืบต่อๆ กันมาในครอบครัว

3. ตำนานเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ หรืออำนาจลึกลับต่างๆ ได้แก่ ความเชื่อของชาวบ้านกับเรื่องราวทางศาสนา พระ นักบุญ ผู้อุทิศตัวให้แก่ศาสนา

สรุปได้ว่า ประเภทของตำนานแบ่งตามลักษณะที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้
ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สถานที่ บุคคล และเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งนั้น

5.3 วิธีดำเนินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

5.3.1 การกำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

ผู้ศึกษาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดชื่อหนังสือว่า ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ เนื้อหาประกอบด้วยตำนานต่างๆ ในจังหวัดอำนาจเจริญ ที่ได้เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน โดยมีเนื้อหา จำนวน 7 เรื่องประกอบด้วย ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ชุมชนภูไท นิทานพื้นบ้านเรื่องยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาข้าว หนังสือประวัติ และประเพณีและบุคคลสำคัญ โดยมีภาพประกอบ และกิจกรรมวัดและประเมินผลท้ายเรื่อง เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ

1) ลักษณะหนังสือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

- (1) กลุ่มผู้อ่านหนังสือคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 12 ปี
- (2) แหล่งที่มา ได้นำตำนานจังหวัดอำนาจเจริญมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- (3) กำหนดชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องว่า ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ
- (4) แนวทางในการเขียนมุ่งให้ความรู้ ความบันเทิงคดี สารคดี และข้อคิดคติเตือนใจ
- (5) รูปเล่มหนังสือ ใช้ขนาดรูปเล่ม 21*29.7 เซนติเมตร
- (6) เนื้อหาประกอบด้วยตำนานท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ และกิจกรรมท้ายเรื่อง

2) โครงสร้างเนื้อหาหนังสือ

โครงสร้างของเนื้อหาประกอบด้วย เนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่อง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือดังต่อไปนี้

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน

1.3 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของตำนานท้องถิ่น

อำนาจเจริญ

2. เนื้อเรื่อง นำเอาตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ มาเรียบเรียงเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ให้ความรู้ ความบันเทิง ให้ข้อคิดคติเตือนใจเหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

3. ภาพประกอบ เป็นภาพถ่ายและภาพค้นคว้า มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน

4. กิจกรรมท้ายเรื่อง เป็นกิจกรรมเพื่อวัดและประเมินผลจากการอ่าน ตำนานเรื่องต่างๆ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

5.3.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ

การสร้างและพัฒนาหนังสือ มี 3 ขั้นตอน คือ การสร้างหนังสือ การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบคุณภาพโดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน และให้นักเรียนอ่านแล้วทำแบบประเมิน เก็บข้อมูลจากนักเรียน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างหนังสือ

1.1 ผู้ศึกษา ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้แก่ สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจัยวรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.2 ศึกษาข้อมูลตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) เตรียมลงพื้นที่ เพื่อสำรวจข้อมูล ผู้ศึกษาวางแผนการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น สำนวณลักษณะภูมิประเทศ สังคมความเป็นอยู่ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น จากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสารข้อมูล สื่อจากอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาข้อมูล และเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นพอสังเขป ศึกษาแผนที่เพื่อวางแผนการเดินทาง เตรียมอุปกรณ์ภาคสนาม เช่น สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา โทรศัพท์มือถือ กล้องถ่ายภาพ ฯลฯ

(2) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล โดยการสัมภาษณ์จาก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ คนแก่คนเฒ่าในท้องถิ่นนั้นๆ ตลอดจนผู้มีความรู้เกี่ยวกับตำนานในท้องถิ่น นักวิชาการที่มีความรู้ หรือ เอกสาร ตำรา ต่างๆ โดยการจดบันทึกเนื้อหาแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย เลือกเนื้อหาตำนานที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แล้วนำมาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

(3) การศึกษาข้อมูลจากผู้รู้ในท้องถิ่นให้ข้อมูลดังนี้

1. นายสิทธิชัย โกมลเวชกุล ผู้ที่อยู่ในจังหวัดอำนาจเจริญมานานมาก ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ไว้ว่า “เมืองอำนาจเจริญสมัยก่อนอยู่บ้านคือใหญ่ ลักษณะของบ้านคือใหญ่จะเป็นที่ลุ่ม พอน้ำหลากน้ำจะท่วม กัดเซาะพื้นที่หมู่บ้าน พังทลาย กัดเซาะตลิ่งลำเซบก จึงทำให้ได้ย้ายอำเภออำนาจมาอยู่ตำบลบึง”

2. นายสามิ่ง ปักจีพันธ์ เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรมภูไท ตำบลคำเขื่อนแก้ว อ.ขามนิคม จ.อำนาจเจริญ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนภูไท ไว้ว่า “ชาวภูไทของตำบลคำเขื่อนแก้ว มี 12 หมู่บ้าน ซึ่งย้ายมาจากเมืองเซโปนประเทศลาว อพยพมาอยู่ประเทศไทยในตำบลคำเขื่อนแก้ว นานแล้ว มีครอบครัว ลูกหลานมากมาย แล้วต่อมา อบต.คำเขื่อนแก้ว ได้ให้งบประมาณมาสร้างศูนย์วัฒนธรรมภูไท ให้งบททุกปีศูนย์จึงได้พัฒนาความเจริญมาเรื่อย ๆ จากปี พ.ศ.2547 จนกระทั่งเดี๋ยวนี้นี้ มีการสร้างหมู่บ้านชาวภูไท ซึ่งมีจำนวน 12 หลังตามจำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่ เพื่อให้ชาวภูไท ได้มาแสดงวิถีชีวิตขอชาวภูไทลักษณะต่างๆ ของแต่ละหมู่บ้านในงาน “ไขประตูล้ำแก้วภูไท ไปเส่อฯ”

3. นายสงวน อรอินทร์ เป็นกรรมการสภาวัฒนธรรม ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับยักษ์คู่ ไว้ว่า “หมู่บ้านยักษ์คู่ เคยมียักษ์คนหนึ่ง อาศัยอยู่หมู่บ้านนี้ ยักษ์ตนนี้บางทีก็เรียก “ยักษ์หนองใหญ่หรือยักษ์ทำใหญ่” มีครั้งหนึ่งยักษ์ตนนี้ได้ยื่นมือไปฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นประเทศลาวจึงได้มองเห็นปราสาทเขื่อนหิน ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีผู้เล่าว่าปราสาทนี้เกิดพร้อมกับพระธาตุพนม ยักษ์ตนนี้เมื่อมองเห็นปราสาทเขื่อนหินแล้วเกิดความศรัทธา จึงได้นั่งคุกเข่าก้มกราบปราสาทเขื่อนหินที่อยู่ในประเทศลาว ยักษ์ตนนี้มีอิทธิฤทธิ์สามารถแปลงร่างให้มีขนาดใหญ่-เล็ก ได้ เมื่อยักษ์นั่งก้มกราบปราสาทแล้วทำให้เกิดเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ จำนวน 3 หนอง หนองน้ำที่เกิดจากการคุกเข่าซ่าย ห่างจากหนองที่เกิดจากการคุกเข่าขวาห่างกันประมาณ 500 เมตรฯ”

4. นางประคอง อุดมสันต์ ผู้แก่ผู้เฒ่าในอำเภอลืออำนาจ หรือบ้านคือใหญ่ในสมัยก่อน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ไว้ว่า “เมืองอำนาจเจริญสมัยก่อนอยู่บ้านคือใหญ่หรืออำเภอลืออำนาจในปัจจุบัน ในหมู่บ้านอำนาจหรืออำเภอ

ลืออำนาจเดี๋ยวนี้ยังมีลักษณะที่ทำเป็นคุกไว้ซึ่งผู้กระทำความผิดในสมัยก่อน และเทศบาลในปัจจุบัน เคยเป็นโรงเรียนในสมัยที่เป็นบ้านคือใหญ่ และเดี๋ยวนี้ก็ยังมีโรงเรียนตั้งอยู่ ลักษณะของบ้านคือใหญ่จะเป็นที่ลุ่มน้ำ พอน้ำหลากน้ำจะท่วม กัดเซาะพื้นที่หมู่บ้าน พังทลาย กัดเซาะตลิ่งลำเซบก จึงทำให้ได้ย้ายอำเภออำนาจมาอยู่ตำบลบุง” และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุญคุณลานไว้ว่า “ในสมัยก่อนไม่ได้เรียกบุญคุณลาน เรียก “บุญกุ่มข้าวใหญ่” หลังจากที่ชาวนาได้ทำนาแล้วก็จะกองข้าวไว้ที่ “ลาน” ยังไม่เก็บขึ้นยุ้งฉาง แล้วชาวนาจะพากันนำข้าวมาถวายวัดเพื่อทำบุญ ใครได้เษอะก็ถวายเษอะ ใครได้น้อยก็ถวายน้อยแล้วแต่ศรัทธา เมื่อนำข้าวมากองรวมกันไว้ที่วัด จะได้ข้าวจำนวนมากกองใหญ่ แล้วชาวนาจึงจะทำพิธี ทำบุญ เรียกว่า “บุญกุ่มข้าวใหญ่” เชื่อกันว่าถ้าใครได้ทำบุญนี้แล้วจะมีความสุข ความเจริญ”

5. นางมัจฉา โปธารินทร์ เป็นหมอลำกลอนในบ้านปลาข้าว เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหมอลำบ้านปลาข้าว ต.ปลาข้าว อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ ไว้ว่า “บ้านปลาข้าวเป็นบ้านหมอลำ เพราะชาวบ้านทุกเพศทุกวัย จะชอบเล่น ร้องหมอลำ จะมีการฝึก ร้อง เล่น อยู่ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน หมอลำมีทั้งลำกลอน ลำคู่ ลำชิงชู้ ลำเพลิน ตัวท่านก็ชอบหมอลำ ผู้ใหญ่เห็นว่าเสียงดีก็เลยให้มาหัดลำกลอน ตั้งแต่อายุ 12 ปี จนอายุ 14 ปี ก็ได้ไปลำถึงต่างจังหวัด จนกระทั่งทุกวันนี้ก็ยังลำเป็นอาชีพฯ”

6. นายธงชัย งอกงาม เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรมหนังปราโมทัย ตำบลค่าน้ำปลีก อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังปราโมทัย ไว้ว่า “หนังปราโมทัย เป็นศิลปวัฒนธรรมที่ยังคงเหลืออยู่น้อยมาก ตนเองได้เล็งเห็นความสำคัญ และชอบมานานแล้ว ได้เคยร่วมงานหนังปราโมทัยกับหลายคณะมานานแล้ว จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ ได้เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรมหนังปราโมทัย ของต.น้ำปลีกคณะน้ำปลีกบันเทิงศิลป์ โดยได้รับการสนับสนุนทุนจากทางราชการ และชาวบ้านร่วมกันช่วยก่อตั้งสำนักงานศูนย์ฯ และได้รับความร่วมมือทางด้านการแสดงที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตั้งแต่เด็กประถม จนกระทั่ง ผู้สูงอายุ และได้ทำการแสดงในสถานที่ต่าง ๆ ฯลฯ”

7. นายบัญชา วงสกุล เป็นกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนนาจิกพิทยาคม ตำบลดอนเมฆ อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังบุคคลสำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญ คือนายสมพงษ์ พลະศุนย์ ไว้ว่า “นายสมพงษ์ พลະศุนย์ เป็นบุคคลเก่ง มีความสามารถหลายด้าน สร้างชื่อเสียงให้กับบ้านหนองหว้า และจังหวัดอำนาจเจริญมากมาย และในวันสำคัญจะมาช่วยเหลือนบ้าน เช่น การทำบุญ จะมาช่วยเหลือนอย่างไม่เคยลืม เช่น การทำผ้าป่า กฐิน ก็จะมาตลอดฯ”

8. พระราชปรีชาญาณมุนี (หลอม มหาวิริโย) เจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลสำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญ คือ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (มานิต ถาวโร) ไว้ว่า สมเด็จพระ ฯ ท่านเกิดที่บ้านบ่อชะเนง ต.บางแก้ว อ.หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญในปัจจุบัน และเป็นญาติกันด้วย ท่านฯ เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก มีความมุ่งมั่นตั้งใจ จนกระทั่งได้บรรพชาเป็นสามเณรธรรมยุตที่วัดบ้านบ่อชะเนง และต่อมาได้ออกธุดงค์ตามครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่น จนกระทั่งได้ไปอุปสมบท ณ วัดสัมพันธวงศ์ และได้มรณภาพที่วัดสัมพันธวงศ์ สิริอายุ 100 ปี”

9. นายเหรียญชัย โพธารินทร์ อดีตครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านปลาค้าว ปัจจุบันเป็นประธานศูนย์โฮมสเตย์บ้านปลาค้าว จากการได้สัมผัสอยู่กับหมอลำตั้งแต่ยังเด็กจนกระทั่งโต หมอลำจึงเปรียบเสมือนสายน้ำที่จำเป็นจะขาดเสียมิได้ที่มีความสำคัญกับชีวิต ฉะนั้น ท่านจึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสาน นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความ เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ศึกษาข้อมูล เอกสาร แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เทคนิคการเขียนหนังสือ คู่มือการใช้ภาพประกอบ และแหล่งสืบค้นข้อมูลต่างๆ เช่น ตำรา อินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือให้มีคุณภาพ

4. กำหนดโครงสร้างหนังสือ โดยนำผลการศึกษาของหลักสูตร มาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ ร่างและเรียบเรียงเนื้อหาตามเค้าโครงเรื่อง แล้วดำเนินการสร้างหนังสือ จำนวน 7 เรื่อง ดังนี้ ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ชุมชนภูพานิทานพื้นบ้านเรื่องยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาค้าว หนังสือปราชญ์ และปราชญ์และบุคคลสำคัญ

5. จัดภาพประกอบ ดำเนินการ โดยถ่ายภาพจากสถานที่จริงด้วยตนเอง บางภาพคัดลอกจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีผู้จัดทำไว้ ในกรณีที่ไม่สามารถถ่ายภาพได้ด้วยตนเองได้

6. จัดทำกิจกรรมท้ายเรื่อง เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาแต่ละเรื่อง โดยใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมาตรฐานตัวชี้วัด

2) การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

หลังจากสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมแล้ว ผู้ศึกษามีวิธีการปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ ดังนี้

1. สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และสำหรับนักเรียน ผู้ศึกษาสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การสร้างและประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญเป็นแบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านการจัดภาพ 4) ด้านการใช้ภาษา และ 5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ แบบประเมินดังกล่าวเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง	มากที่สุด
4 หมายถึง	มาก
3 หมายถึง	ปานกลาง
2 หมายถึง	น้อย
1 หมายถึง	น้อยที่สุด

3.2) แบบประเมินสำหรับนักเรียนเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านการจัดภาพ 4) ด้านการใช้ภาษา และ 5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับแบบประเมินดังกล่าวเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง	มากที่สุด
4 หมายถึง	มาก
3 หมายถึง	ปานกลาง
2 หมายถึง	น้อย
1 หมายถึง	น้อยที่สุด

2. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอานาจเจริญ จังหวัดอานาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน มาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น

4. วิเคราะห์คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและการประเมินของนักเรียน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวม และรายด้าน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหนังสืออ่านเพิ่มเติมต่อไป ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคุณภาพรายด้าน และคุณภาพรวมของหนังสือเพิ่มเติม ดังนี้

4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้รับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีคุณภาพ สามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

6.2 นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ได้รับการพัฒนาด้านการอ่าน มีความรู้เกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ

6.3 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

6.4 นักเรียนได้มีส่วนในการอนุรักษ์ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ

6.5 นักเรียนเกิดความรัก และภูมิใจในท้องถิ่น

บทที่ 2

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญจังหวัดอำนาจเจริญ ที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพหนังสือจากผู้เชี่ยวชาญและพัฒนาปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ได้จัดพิมพ์รูปเล่มที่สมบูรณ์ โดยมีขนาด 21*29.7 เซนติเมตร ความยาว 47 หน้า มีส่วนประกอบรูปเล่มดังนี้

1. ปกหน้า มีชื่อเรื่อง ชื่อประเภทหนังสือ และชื่อผู้เรียบเรียง ภาพปกเป็นภาพที่คัดเลือจากตำนานบางเรื่องภาพดังกล่าวจัดพิมพ์เป็นภาพสี
  2. หน้าปกใน มีชื่อหนังสือ ประเภทหนังสือ ชื่อผู้เรียบเรียง
  3. หน้าคำนำ มีข้อความแสดงวัตถุประสงค์หรือสารประโยชน์ของหนังสือขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
  4. หน้าสารบัญ
  5. เนื้อหาพร้อมภาพประกอบที่เป็นภาพสี
  6. รายนามผู้ให้ข้อมูล
  7. ปกหลัง เป็นภาพสี
- ลักษณะรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งนำเสนอ ดังนี้

ตำนานท้องถิ่น อำเภอเวียงชัย

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ” เล่มนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาประกอบด้วยตำนานต่าง ๆ ในจังหวัดอำนาจเจริญ ที่เล่าสืบต่อกันมา โดยมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของตำนานของจังหวัด ซึ่งนับวันจะมีผู้รู้เรื่องดังกล่าวน้อยลง

ตำนานแต่ละเรื่องมีข้อคิด คติสอนใจ สะท้อนความเชื่อและสภาพความเป็นอยู่ อันเป็นสิ่งทีคนหลังควรศึกษา และร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอดให้คงอยู่คู่กับจังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้เรียบเรียงหวังว่าหนังสือเล่มนี้ คงเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจตำนาน ฝึกการอ่านและสร้างนิสัยรักการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในตำนานของจังหวัด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้มากยิ่งขึ้น

พรทิพย์ ฝ่ายบุตร

2562

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	29
ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ	31
ชุมชนภูไท	39
นิทานพื้นบ้านขี้กู่	47
บุญคุณลาน	54
หมอลำปลาข้าว	62
หนังปราโมทัย	73
ปราชญ์และบุคคลสำคัญ	81

ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ

“พระมงคลมิ่งเมือง แหล่งรุ่งเรืองเจ็ดลุ่มน้ำ งามล้ำถ้ำศักดิ์สิทธิ์ เทพนิมิตพระ
เหลา เกาะแก่งเขาแสนสวย เลอค่าด้วยผ้าไหม ราษฎร์เลื่อมใสใฝ่ธรรม”

คำกล่าวนี้เป็นคำขวัญ ของจังหวัดอำนาจเจริญ มีที่มาจากสภาพ ลักษณะ
ความสำคัญของพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดอำนาจเจริญ ดังต่อไปนี้ “พระมงคลมิ่งเมือง”
เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ควรแก่การเคารพบูชา ที่มีสรรพอาถรรพ์ เป็นพระพุทธรูป
คู่บ้านคู่เมืองของชาวอำนาจเจริญ โดยแท้ ประดิษฐานอยู่ที่เขาดานพระบาทซึ่งเป็นที่ตั้ง
พุทธสถานอันศักดิ์สิทธิ์มาแต่ดึกดำบรรพ์ ตั้งอยู่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ

พระมงคลมิ่งเมือง ประดิษฐานอยู่ที่เขาดานพระบาท อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพ โดย : <https://www.google.co.th/search?h:>)

“แหล่งรุ่งเรืองเจ็ดลุ่มน้ำ” จังหวัดอำนาจเจริญก่อตั้งจากการรวมตัวของอำเภอ
7 อำเภอ หรือมาจากชาวลุ่มน้ำ 7 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำโขง จากอำเภอชานุมาน ชาวลุ่มน้ำ
ละโว้ อำเภอเสนางคนิคม ชาวลุ่มน้ำพระเหลา อำเภอพนา ชาวลุ่มน้ำห้วยยาง อำเภอ
ปทุมราชวงศา ชาวลุ่มน้ำเซบก อำเภอลืออำนาจ ชาวลุ่มน้ำเซบาย อำเภอหัวตะพาน และ
ชาวลุ่มน้ำห้วยปลาแดกและเซบาย

อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ทั้ง 7 อำเภอล้วนมีประเพณี วัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี ทางด้านศาสนาและศิลปกรรมมาแต่โบราณ

“งามล้ำถ้ำศักดิ์สิทธิ์” ถ้ำศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญมี 2 ที่ คือ ถ้ำแสงเพชรและถ้ำแสงแก้ว ตั้งอยู่บนแนวเทือกเขาเดียวกัน เป็นสถานที่ที่เชื่อกันว่ามีเทพ ศักดิ์สิทธิ์สถิตย์อยู่ ภายในถ้ำจะมีความสวยงาม จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด

“เทพนิมิตพระเหลา” ซึ่งหมายถึง พระเหลาเทพนิมิต เป็นพระพุทธรูปปาง มารวิชัยที่มีลักษณะงดงามเป็นเลิศ ประดิษฐานอยู่ในวัดพระเหลาเทพนิมิต อำเภอพนา

“เกาะแก่งเขาแสนสวย” แม่น้ำโขง เมื่อถึงฤดูแล้งน้ำจะลด ทำให้เกิดเกาะ แก่ง ที่สวยงาม ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำได้อย่างสนุกสนาน เย็น น้ำชื่นใจ ท่ามกลางธรรมชาติที่งดงาม

พระเหลาเทพนิมิต และวัดพระเหลาเทพนิมิต เป็น พระพุทธรูปปางมารวิชัยที่มีลักษณะงดงามเป็น เลิศ ประดิษฐานอยู่ในวัดพระเหลาเทพนิมิต อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

“เลอค่าด้วยผ้าไหม” ผ้าไหมบ้านเปือย ได้รับการยกย่องจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถว่าเป็นผ้าไหมที่งดงามล้ำเลอค่าและมีคุณภาพดีกว่าถิ่นใดๆ พระองค์ทรงกำหนดราคาขายไว้ให้อย่างเป็นธรรมโดยไม่เอาเปรียบผู้ผลิต

“ราษฎร์เลื่อมใสไฟธรรม” ชาวอำนาจเจริญส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เลื่อมใสศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตนในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน

จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นจังหวัดลำดับที่ 75 ของประเทศไทย อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะบ้านค้อใหญ่ ขึ้นเป็นเมืองให้ชื่อว่า เมืองอำนาจเจริญ เมื่อพ.ศ. 2401 และโปรดเกล้าฯ ให้ท้าวจันทบุรพ (เสื่อ) เป็นเจ้าเมืองมียศเป็น “พระอมรอำนาจ”

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะบ้านค้อใหญ่ ขึ้นเป็นเมืองให้ชื่อว่า เมืองอำนาจเจริญ เมื่อพ.ศ. 2401
(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?q>)

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิรูปการปกครองให้เข้าสู่ระบบการบริหารราชการแผ่นดินแบบยุโรปตามแบบสากล เป็นเทศาภิบาล เมื่อพ.ศ. 2409 – 2454 โดยยกเลิกการปกครองแบบเดิมที่ให้มีเจ้าเมือง คือ พระอุปราชราชวงศ์ และราชบุตรที่เรียกว่า อาญาสี่ ต่อมาได้ยกเลิกการปกครองแบบ อาญาสี่ จัดให้ข้าราชการจากราชสำนักในกรุงเทพมหานคร มาปกครอง เปลี่ยนชื่อผู้ปกครองจาก “เจ้าเมือง” มาเป็น “ผู้ว่าราชการเมือง” แทน และปรับปรุงการปกครองหัวเมืองมณฑลอีสาน โดยยุบเมืองเล็ก รวมเป็นเมืองใหญ่ ยุบเมืองใหญ่ เป็นอำเภอ เช่น เมืองเขมราฐธานี เมืองยศ(ยโสธร) เมืองหยาดฟ้า (มหาชนะชัย) เมืองลุมพุก (คำเขื่อน

แก้ว) เมืองขุขันธ์ (ตระการพืชผล) เมืองอำนาจเจริญ ให้ไปขึ้นการปกครองกับเมืองอุบลราชธานี เมืองต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้เป็นอำเภอ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และมีผู้ปกครอง คือนายอำเภอ โดยการแต่งตั้ง อำเภออำนาจเจริญ มีนายอำเภอคนแรกคือ รามอำมาตย์โท หลวงเอนกอำนาจ (เปี้ย สุวรรณกฎ) เมื่อ พ.ศ.2454

ต่อมา พ.ศ. 2459 พระยาสุนทรพิพิธดำรง ตำแหน่งเลขาภิบาลอิสาน ได้เดินทางมาตรวจราชการโดยเวียนเป็นพาหนะ ได้แนะนำให้ย้ายตัวอำเภอจากที่เดิม คือบ้านค้อใหญ่ (อำเภอลืออำนาจในปัจจุบัน) มาตั้ง ณ ตำบลบึง ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองในปัจจุบัน ซึ่งมีความเห็นว่า หากย้ายอำเภอมาตั้งใหม่ที่บ้านบึง ซึ่งเป็นชุมชน และเป็นชุมชนสี่แยก ระหว่างเมืองอุบลราชธานีกับมุกดาหาร และเมืองเขมราฐ กับเมืองยศ (ยโสธร)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้อำนาจเจริญมีนายอำเภอคนแรกเมื่อ พ.ศ.

๒๔๕๔ - ๒๔๕๕

(ภาพโดย : <https://th.wikiquote.org/wiki/>)

โดยคาดว่าจะมีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปในอนาคต โดยใช้ชื่อว่า “อำเภอบึง” และยุบเมืองอำนาจเจริญเดิมเป็นตำบล ชื่อว่า ตำบลอำนาจ ซึ่งชาวบ้านนิยม เรียกว่า “เมืองอำนาจน้อย” อยู่ในเขตท้องที่อำเภอลืออำนาจในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ.2482 ได้เปลี่ยนชื่อจาก “อำเภอบึง” เป็น “อำเภออำนาจเจริญ” ขึ้นการปกครองกับจังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัด จากอำเภอ

อำนาจเจริญ เป็นจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2536 แรม 3 ค่ำ เดือน 12 ปีระกา ให้แยกการปกครองออกจากจังหวัดอุบลราชธานี มี 7 อำเภอ ดังนี้ อำเภออำนาจเจริญ อำเภอนามูน อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอพนา อำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนางคนิคม และกิ่งอำเภอลืออำนาจ ร่วมกันเป็นจังหวัดใหม่ ชื่อว่า “จังหวัดอำนาจเจริญ” และยกฐานะอำเภออำนาจเจริญ เป็นอำเภอเมืองอำนาจเจริญ ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ หน้า 4-5-6 เล่ม 110 ตอนที่ 125 ลงวันที่ 2 กันยายน 2536

จังหวัดอำนาจเจริญ ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยรถยนต์ประมาณ 568 กิโลเมตร มีพื้นที่การปกครองทั้งสิ้น 3,161,25 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,975,780 ไร่

แผนที่จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นจังหวัดชายแดน มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านคือ สาธารณรัฐประชาชนลาว ที่มีแม่น้ำโขงกั้นระหว่าง 2 ประเทศ อำนาจเจริญมีประชากรมาจากหลายเชื้อสาย ส่วนใหญ่จะเป็นเชื้อสายไทย-ลาว เชื้อสายภูไท ลัวะ ข่า จีน และญวน ปะปนกันไป ชาวอำนาจเจริญจึงมีภาษาที่ใช้หลายภาษา ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอีสาน จัดเป็นประเภทภาษาถิ่นของภาษาไทย ส่วนภาษาเขียนใช้ภาษาไทย และอักษรไทย ถ้าเป็นเอกสารโบราณ เช่น หนังสือออก หนังสือก๊อมน บทสวด และตำนาน

นิยมบันทึกด้วยอักษรธรรม เป็นภาษาอีสาน ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาขอม และภาษาไทย

ภาษาถิ่นอีสานอำนาจเจริญ มีอยู่ 3 สำเนียง ได้แก่ สำเนียงอุบลราชธานี สำเนียงบ้านน้ำปลีก และสำเนียงชายแดน สำเนียงอุบลราชธานี มีลักษณะห้วน น้ำเสียงแข็งและหนักแน่น สำเนียงน้ำปลีก มีลักษณะช้าและยืดเสียงท้ายคำให้ยาวออกไปมากกว่าสำเนียงอุบลราชธานี ทำให้รู้สึกนุ่มนวลกว่า สำเนียงชายแดนเป็นสำเนียงผสมระหว่างสำเนียงอุบลฯ สำเนียงลาว ประชาชนที่อยู่ใกล้ชายแดนแถบอำเภอขามแก่น จะมีสำเนียงลาวผสมอยู่บ้าง ชาวอำนาจเจริญส่วนใหญ่ พูดสำเนียงอุบลราชธานี ภาษาภูไท ชาวภูไทมีภาษาใช้เฉพาะเผ่า คือ ภาษาภูไทเป็นภาษาพูด ไม่ปรากฏว่ามีภาษาเขียน กลุ่มชนข้างก็จะมีการใช้ภาษาที่ใช้เฉพาะกลุ่ม ส่วน ก็มีภาษาช่วยใช้เฉพาะกลุ่ม

จากการไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ นายสิทธิชัย โกมลเวชกุล กล่าวถึงจังหวัดอำนาจเจริญว่า “เมืองอำนาจเจริญสมัยก่อนอยู่บ้านค้อ หรือบ้านค้อใหญ่ ลักษณะของบ้านค้อใหญ่จะเป็นที่ลุ่ม พอน้ำหลากน้ำจะท่วม กัดเซาะพื้นที่ที่หมู่บ้าน พังทลาย กัดเซาะตลิ่งลำเซบก จึงทำให้ได้ย้ายอำเภออำนาจมาอยู่คำลุ่ม”

และอีกบุคคล ที่ได้ไปสัมภาษณ์ที่ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ คือนางประคอง อุดมสันต์ ผู้แก่ผู้เฒ่าในอำเภอลืออำนาจ หรือบ้านค้อใหญ่ในสมัยก่อน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ไว้ว่า “เมืองอำนาจเจริญสมัยก่อนอยู่บ้านค้อใหญ่หรืออำเภอลืออำนาจในปัจจุบัน ในกลางหมู่บ้านอำนาจหรืออำเภอลืออำนาจ เดิมนี่ยังมีสิ่งหลงเหลือจากสถานที่นี้เคยเป็นอำเภอ คือจะมีลักษณะที่เคยเป็นคุกไว้ซึ่งผู้กระทำความผิดในสมัยก่อน และเทศบาลในปัจจุบันเคยเป็นโรงเรียนในสมัยที่เป็นบ้านค้อใหญ่ และเดิมนี่ก็ยังมีโรงเรียนตั้งอยู่ ลักษณะของบ้านค้อใหญ่จะเป็นที่ลุ่มน้ำ พอน้ำหลากน้ำจะท่วม กัดเซาะพื้นที่หมู่บ้าน พังทลาย กัดเซาะตลิ่งลำเซบก จึงทำให้ได้ย้ายอำเภออำนาจมาอยู่คำลุ่ม”

คำว่า “อำนาจเจริญ” เป็นภาษาเขมร มีความหมายตามตัว คือ อำนาจเจริญ เป็นจังหวัดที่ตั้งมานาน แต่เป็นจังหวัดที่มีอำนาจ และความเจริญ ทางด้านธรรมชาติ

ให้ประชาชนอยู่อย่างสงบสุข ร่มเย็นเพราะอยู่ภายใต้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ภายใต้เอกลักษณ์ของจังหวัดอำนาจเจริญ

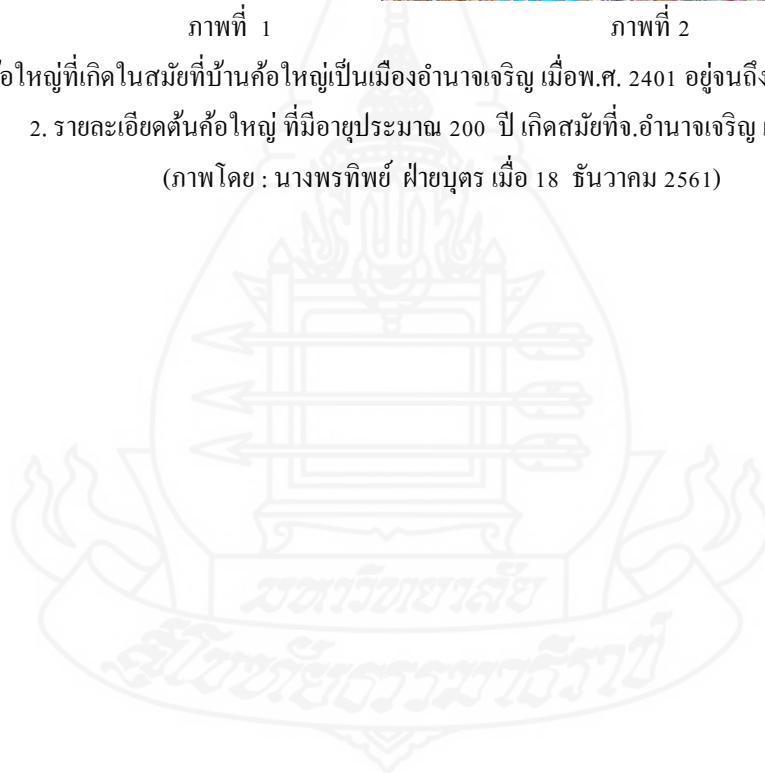

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

1. ต้นค้อใหญ่ที่เกิดในสมัยที่บ้านค้อใหญ่เป็นเมืองอำนาจเจริญ เมื่อพ.ศ. 2401 อยู่จนถึงปัจจุบันที่วัดค้ออำนาจ
2. ราชละเอียดต้นค้อใหญ่ ที่มีอายุประมาณ 200 ปี เกิดสมัยที่จ.อำนาจเจริญ เป็นเมืองอำนาจเจริญ
(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อ 18 ธันวาคม 2561)

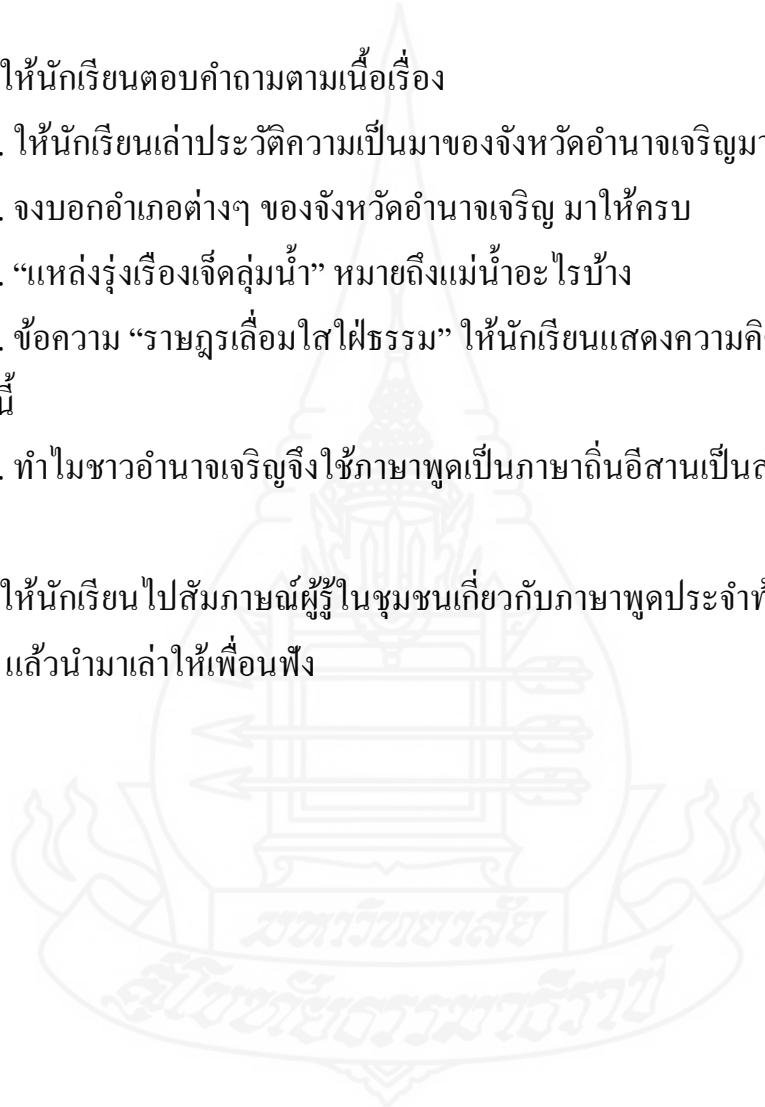
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “ความเป็นมาจังหวัดอำนาจเจริญ” ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. ให้นักเรียนเล่าประวัติความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญมาพอเข้าใจ
2. จงบอกอำเภอต่างๆ ของจังหวัดอำนาจเจริญ มาให้ครบ
3. “แหล่งรุ่งเรืองเจ็ดลุ่มน้ำ” หมายถึงแม่น้ำอะไรบ้าง
4. ข้อความ “ราษฎรเลื่อมใสใฝ่ธรรม” ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความนี้
5. ทำไมชาวอำนาจเจริญจึงใช้ภาษาพูดเป็นภาษาถิ่นอีสานเป็นส่วนใหญ่

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเกี่ยวกับภาษาพูดประจำท้องถิ่นของตน แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง

ชุมชนภูไท

การละเล่นพื้นบ้านของชาวภูไทบ้านคำเคือข อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีทุกเพศทุกวัย

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

“แม่ล่ะ มาต่าซิเล่อ อีเพ้าะเต่า มาหา” คำพูดนี้เป็นคำพูดของปู่ทวด ที่มีอายุเกือบร้อยปี เดินทางมาตามหาหลานชาย โดยเดินทางเข้ามาจากหมู่บ้าน อีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 3 กิโลเมตร เมื่อดูตัวจำนวนตัวเลขกิโลเมตรเหมือนจำนวนไม่มาก แต่ปู่ทวดเดินทางด้วยเท้ามาได้ นับว่าไม่ใช่เรื่องธรรมดาสำหรับคนอายุเกือบร้อยปี ซึ่งแสดงถึงความแข็งแรงของคนในสมัยก่อน ปู่ทวดเป็นคนภูไท ใช้ภาษาภูไท คำพูดนี้เป็นภาษาภูไท หมายความว่า “แม่ไปไหนล่ะ ปู่ทวดมาหา” เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อสี่สิบกว่าปีก่อนที่ผ่านมา ซึ่งผู้เขียนได้ประสบเอง เมื่อปู่ทวดมาตามหาหลานชายตามคำแม่ของปู่ทวดฝากไว้ ปู่ทวดมาพักอยู่บ้าน โนนหนามแท่ง (เมื่อก่อนเป็นอำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี) ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 3 กม. ปู่ทวดเล่าว่า “ปู่ทวดข้ามแม่น้ำมาจากเมืองเซโปนประเทศลาว ข้ามแม่น้ำโขงมาประเทศไทยเมื่อยังหนุ่ม เพื่อมาตามหาหลานชายของแม่ โดยได้เดินทางข้ามแม่น้ำโขงมา แล้วมาอาศัยอยู่บ้านหินสิ่ว อ.ชานูมาน ซึ่งเป็นหมู่บ้านภูไท มีครอบครัว มีลูกหลานอยู่ที่นั่น และปู่ทวดได้เล่าต่อ ถึงเผ่าภูไท ใน อ.ชานูมาน ให้ฟังว่า

“ชาวภูไทที่เดินทางมาจากเมืองเซโปน ประเทศลาวได้ย้ายมาอยู่ อ.ชานุมาน หลายหมู่บ้าน เช่น บ้านหินลือ บ้านคำเดือย ฯลฯ พวกเขาจะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มีความพอเพียง หญิงสาวภูไทจะเป็นแม่บ้านแม่เรือน ทำงานบ้าน ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และมีการทอผ้าไว้ใช้เองซึ่งเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของพวกเขา ส่วนผู้ชายภูไท จะเป็นผู้นำในการหาเลี้ยงครอบครัว ล่าสัตว์ นอกจากชาวภูไทอาศัยอยู่บ้านหินลือแล้ว ยังอาศัยอยู่บ้านคำเดือย ทั้ง 12 หมู่บ้าน ใน ตำบลคำเขื่อนแก้ว อ.ชานุมาน จ.อุบลราชธานี ชนเผ่าภูไทมีภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากภาษาอีสาน”

จากการฟังคำเล่าแล้วได้มาศึกษาข้อมูลความรู้เรื่องชุมชนภูไท ในอำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญได้ทราบข้อมูลรายละเอียดถึงลักษณะความเป็นอยู่ของชาวภูไทว่า มีวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

1. พิธีรำผีฟ้า เป็นการประกอบพิธีกรรม เพราะมีความเชื่อว่าผีฟ้า มีความศักดิ์สิทธิ์เหนือเทวดา จะช่วยคุ้มครองป้องกัน ปกป้องรักษาครอบครัวและชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข (ภาพโดย: <https://www.thailocalwisdom.com>)
2. พิธีสูขวัญ เป็นพิธีที่สร้างขวัญและกำลังใจและอายุพรให้อยู่เย็นเป็นสุข อายุมั่น ขวัญเย็น มีความเจริญก้าวหน้า (ภาพโดย: <https://www.sites.google.com>)
3. พิธีเหยา เป็นพิธีกรรมรักษาคนป่วยของคนภูไท เพราะเชื่อว่าคนที่เจ็บไข้ได้ป่วยเนื่องมาจากถูกผีกระทำ (ภาพโดย: <https://www.thairath.co.th>)

มีความพอเพียง หญิงชาวภูไทจะทำงานบ้าน ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และมีเอกลักษณ์ในการทอผ้าไว้ใช้เอง ส่วนชายภูไท จะเป็นผู้นำในการหาเลี้ยงครอบครัว ล่าสัตว์ จัดทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน ประเภทจักสาน โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ จี๊จี๊ เป็นต้น ปัจจุบันนี้ชาวภูไท ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี สืบต่อกันมา เห็นเด่นชัดในชาวผู้ไทที่มีอายุ ส่วนวัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงตามโลกยุคโลกาภิวัตน์ความเชื่อของชาวภูไท จะเชื่อภูติ ผี บรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามธรรมชาติ มีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ เช่น พิธีกรรม รำผีไต้ พิธีกรรมกินหมูล้างดิน เป็นต้น และปัจจุบัน ส่วนมากมีการนับถือศาสนาพุทธ และบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์

งานไขประตูล้ำแก้วไ้ของชาวภูไท บ้านคำเตี๋ย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอนานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพ โดย: <https://www.google.co.th/search?q>)

ชาวภูไท บ้านคำเตี๋ย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอนานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นชาวลาว ที่อพยพมาจากเมืองเซโปนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยหลังจากเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๓ ตามพระดำริของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และนโยบายของเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) โดยให้เจ้านายพื้นเมืองเกลี้ยกล่อมบ่าวไพร่ ทอยยให้อพยพมาตั้งบ้านเมืองทางฝั่งขวาแม่น้ำโขงในอาณาเขตประเทศไทย เพื่อลดขนาดของกองกำลังหัวเมืองขึ้นที่ลอบซุ่มโจมตีกองทัพไทย เมื่อครั้งกองทัพไทยยกไปจับได้

กองทัพพญมให้ออกไปจากอาณาเขตประเทศไทย ชาวลาวที่อพยพมาตั้งบ้านเมืองตามนโยบายดังกล่าว ได้มาตั้งเขตบ้านเรือนในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ ที่อำเภอเสนางคนิคม และอำเภอขามุนาม ร่วมสมัยกับชาวภูไทยในจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร เป็นต้น

ชาวภูไทย ใช้ภาษาพูดเป็นภาษาภูไทย สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ แต่ไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร สำเนียงการพูดจะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะชนชาวภูไทย คนทั่วไปจึงควรเรียนรู้ไว้ ก่อนที่จะไม่ได้ยินและได้ฟังสำเนียงเสียงเหล่านั้นในอนาคตอันแสนใกล้ในวันข้างหน้า ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภาษาภูไทยมีความหมายแตกต่างจากภาษาอีสาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์ภาษาภูไทย	ภาษาอีสาน
เจ้าไปเผอมา	เจ้าไปไสมา
พะเหลอเต๊ะ	อิหยังเกาะ
เอ็ดเผออยู่	เฮ็ดอิหยังอยู่
อยู่ชิลเ	อยู่ไส
เผออี	อิหยังอีก
เจ้าคือจี้ค้ำແຕ້	เจ้าคือจี้ค้ำແຕ່
ญาว่าสี่ชะ	อย่าว่าเกินไป
เจอมิสู้	ใจบ่สู้
เป็นแนวเล่อ	เป็นจ้งได้
มากินเข้าน้่มเต้ว	มากินเข้าน้ำกัน
ไปน้่มเต้ว	ไปน้ำกัน
โซเต้วไปเผอ	ชวนกันไปไส
จักเอ็ดแนวเลอ	บ่สู้สิเฮ็ดจ้งได้
เม็ยเต้	เม็อยเต้
กินกับเผอ	กินกับหยัง

บ้านชาวภูไท เป็นบ้านไม้

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?q>)

ชาวภูไทในตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอขานุมาน เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ หลังเหน็ดเหนื่อยจากการทำนามาตลอดทั้งปี ชาวภูไท ทั้ง 12 หมู่บ้าน จะร่วมกันจัดงาน บุญประเพณีประจำปี ที่ชื่อว่า “ไขประตูล้ำ เว้าภูไท ไปเสอ” ที่บริเวณลานหน้าศูนย์ วัฒนธรรมบ้านคำเด้อย จากการทำชาวภูไทได้มาอาศัยอยู่บริเวณนี้มา ที่บ้านคำเด้อย ต.คำ เขื่อนแก้ว อ.ขานุมาน จ.อำนาจเจริญมาเป็นเวลาร้อยปี เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี อันดีงามของชาวเผ่าภูไท รวมถึง ส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนและสร้าง ความสามัคคีปรองดองในชุมชนอีกด้วย

กิจกรรมในงานจะจัดแสดงถึง วิถีชีวิตชาวภูไท บ้านคำเด้อย การแสดงฟ้อน รำภูไท ขบวนแห่ผลผลิตข้าว จาก 12 หมู่บ้าน ที่มีการตกแต่งผลผลิตข้าวอย่างสวยงาม การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดนิทรรศการ การจำหน่ายสินค้าดีเด่นประจำ ตำบล และอื่นๆ มากมาย

คำว่า ไขประตูล้ำ แปลว่า เปิดประตูล้ำ หมายถึง เล้าข้าว เว้าภูไท แปลว่า พุด ภาษาวุฒิกวทู ไปเสอ แปลว่า ไปไหน แปลรวมกันว่า เปิดประตูล้ำ พุดภาษาวุฒิกวทู และไป ไหน ซึ่ง ช่วงนี้ ถือว่า เป็นปีใหม่ของชนเผ่าภูไท แต่ละหมู่บ้านจัดงานปีใหม่พร้อม

กัน โดยทุกครัวเรือนจะเปิดประตูนางข้าว(เล่าข้าว) ตอนเช้ามีด ทำพิธีบรวงสรวงพระแม่
โกลศพ ผู้เป็นเจ้าของขวัญข้าว พร้อมกันนี้ ลูกหลาน

จะทำพิธี ผูกแขน พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ของตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึง
ความกตัญญู ต่อผู้มีบุญคุณ ความโอบอ้อมอารีย์ ความสำนึกกรักภักษ์บ้านเกิด

บ้านชาวภูไท เรือนเป็นเรือนไม้ สมัยเก่าในบริเวณศูนย์วัฒนธรรมภูไทมีทั้งหมด 12 หลัง บ้านคำเดือย ต.คำเขื่อนแก้ว

(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อ 25 ธันวาคม 2561)

จากการไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น บ้านคำเดือย ต.คำเขื่อนแก้ว อ.ชานุมาน จ.
อำนาจเจริญ นายสามึง ปักจีพันธ์ เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรมภูไท ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนภู
ไท ไว้ว่า “ชาวภูไทของตำบลคำเขื่อนแก้ว มี 12 หมู่บ้าน ซึ่งย้ายมาจากเมืองเซโปนประเทศ
ลาว อพยพมาอยู่ประเทศไทยในตำบลคำเขื่อนแก้ว นานแล้วนับร้อยๆ ปี มีครอบครัว ลูกหลาน
มากมาย แล้วต่อมา อบต.คำเขื่อนแก้วและนายอำเภอ ได้ให้งบประมาณมาสร้างศูนย์
วัฒนธรรมภูไท ให้งบทุกปีศูนย์จึงได้พัฒนาความเจริญมาเรื่อย ๆ จากปี พ.ศ.2547 จนกระทั่ง
เดี๋ยวนี มีการสร้างหมู่บ้านชาวภูไท ซึ่งมีจำนวน 12 หลัง ตามจำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่ ทั้งหมด
ในตำบลคำเขื่อนแก้ว เพื่อให้ชาวภูไท ได้มาแสดงวิถีชีวิตของชาวภูไทลักษณะต่างๆ ของแต่
ละหมู่บ้านในงาน “ไขประตูล้ำเว้าภูไท ไปเส่อฯ ในงานนี้ถ้าท่านใคอยากมาร่วมงานแต่งงาน
หรือมาแต่งงานแบบภูไทก็ได้ หรือเรียกงานเอาฟัวเอาเมีย แต่ปีนี้คู่แข่งจะเป็นดร.วิทยา อินทร์

นารา นายกสมาคมภูไท เชิญท่านมาร่วมงานซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีภูไทมากมาย และปีนี้จัดเป็นงานภูไทโลก ชาวภูไทจากประเทศต่าง ๆ จะมาร่วมงานนี้ด้วย”

บ้านชาวภูไท เรือนเป็นเรือนไม้ สมัยเก่าในบริเวณศูนย์วัฒนธรรมภูไท มีทั้งหมด 12 หลัง บ้านคำเคือย ต.คำเขื่อนแก้ว
(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อ 25 ธันวาคม 2561)

และยังมีอีกท่านหนึ่งที่ได้กล่าวถึงชาวภูไท คือ นายสงวน อรอินทร์ เป็นกรรมการสภาวัฒนธรรม นอกจากท่านจะให้ความรู้เกี่ยวกับยักษ์คุณแล้วท่านยังได้ให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนภูไท ไว้ว่า “ชาวภูไท เขาจะกินข้าวเก่าเสียก่อน เมื่อจัดงานไ้ประตุเล่าเสร็จแล้ว จึงจะเปิดเต้านำข้าวใหม่ออกมากินได้ หน้าประตุเล่าก่อนจัดงานประเพณีไ้ประตุเล่า ทุกบ้านเขาจะติครูบแม่โพสพไว้เพื่อเตือนสติและให้ทุกบ้านปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม”

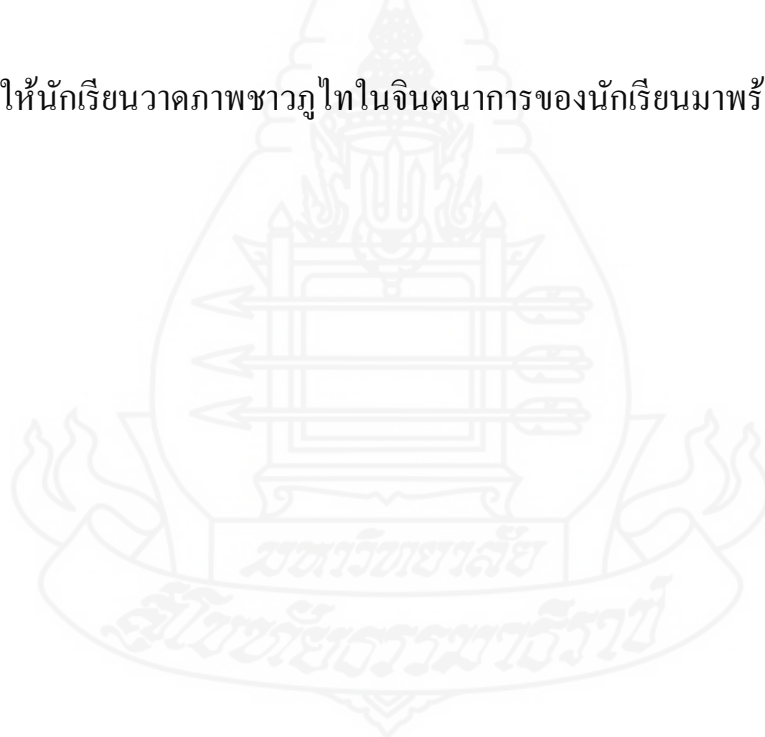
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “ชุมชนภูเก็ต” ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. ชุมชนภูเก็ตใน ต.คำเชื่อนแก้ว อ.ชานุมานอยู่หมู่บ้านใดบ้าง
2. ชุมชนภูเก็ตใน ต.คำเชื่อนแก้ว อ.ชานุมาน อพยพมาจากที่ใด ประเทศอะไร
3. พิธีเหยา หมายถึง การทำอะไร
4. ให้นักเรียนเลือกคำในภาษาภูเก็ตมาแต่งประโยคให้ได้ 2 ประโยค
4. นักเรียนคิดว่าชุมชนภูเก็ตทำไมจึงมีงานไหว้ประตูล้ำ เว้าภูเก็ต

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนวาดภาพชาวภูเก็ตในจินตนาการของนักเรียนมาพร้อมระบายสี

นิทานพื้นบ้านเรื่องยักษ์คู่

ประเพณีแห่ยักษ์คู่ อ.ชานุมาน จะจัดช่วงประเพณีสงกรานต์ของทุกปี

(ภาพโดย: <https://www.google.co.th/search?q>)

เมื่อกล่าวถึงยักษ์ ทุกคนเข้าใจตรงกันว่าต้องตัวใหญ่ สูงเทียมฟ้า หน้าตาหน้าเกลียดหน้ากลัว มีเขี้ยว มีพลังเยอะ ชอบจับคนกินเป็นอาหาร ซึ่งมีทั้งตัวผู้และตัวเมีย ยักษ์มีที่กล่าวถึงในศาสนาและวรรณคดี ยักษ์ในไทยมักได้รับอิทธิพลในศาสนาพราหมณ์และ ศาสนาพุทธ ความเชื่อในพื้นที่อื่นก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอมมนุษย์ ที่มีร่างกายใหญ่โตชอบของสดคาว ซึ่งเทียบได้กับยักษ์ ความเชื่อของคนไทยเช่นกัน ดังนิทานพื้นบ้านยักษ์คู่ ของอำเภอชานุมาน ซึ่งมีตำนานเกี่ยวกับยักษ์คู่ ดังนี้

ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งพระลักษมณ์ พระราม และพระนางสีดา เเดินลงไ้กลางป่า ปราภภูมิยัษณ์ชื่อทศกัณฐ์มาลักพาตัวนางสีดาไป นำนางสีดาไปไว้ที่ริมแม่น้ำโขง นางสีดาก็ร้องไห้คิดถึงพระราม บริเวณนั้นจึงเรียกว่า ท่านางสีดา หรือ บ้านนาสีดาในปัจจุบัน ยัษณ์ทศกัณฐ์กลัวพวกพระรามจะได้ยิน จึงพานางสีดาหะข้ามแม่น้ำโขงไปขังไว้ที่ปราสาทเขื่อนหิน ซึ่งเป็นฝั่งตรงข้ามบ้านท่ายัษณ์ อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ ปัจจุบันเรียกบ้านเขื่อนหิน แขวงสะหวันนะเขต ประเทศลาว พระลักษมณ์ พระรามตามมาทันจึงเข้าสู่รบกับทศกัณฐ์ ม้าของพระรามกระโดดตะปราสาทเขื่อนหินจนพัง ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน ในขณะที่สู้รบกันอยู่นั้นนางสีดาได้หนีมาอยู่เกาะกลางแม่น้ำโขง แล้วปะแป้งแต่งหน้ารอพระราม จึงเรียกเกาะนี้ว่า ดอนสินวนหรือดอนชะโนด ในที่สุดเมื่อทศกัณฐ์ยอมแพ้จึงร้องขอชีวิตโดยคุกเข่ากราบไปที่พระธาตุเขื่อนหินบริเวณที่คุกเข่า จึงเรียกว่า ท่ายัษณ์คุกเข่าหรือท่ายัษณ์ จนกระทั่งเป็นที่มาของคำว่า ชานุมาร รอยที่ยัษณ์คุกเข่าปรากฏขึ้นเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ 3 แห่งให้เห็นกระทั่งปัจจุบัน

ยัษณ์คุก หรือยัษณ์คุกเข่า หลังจากเสร็จจากการนำไปแสดงในงานประเพณีแล้วจะนำมาเก็บไว้เพื่อแสดงในปีต่อไป

(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อ 22 ธันวาคม 2561)

นิทานเรื่องยักษ์คู่ ใด้อธิบายถึงพื้นที่ต่างๆ ในลุ่มแม่น้ำโขงและอำเภอชานุมาน โดยผูกเข้ากับนิทานเรื่องรามเกียรติ์ตำนานลาวสองฝั่งโขง และก็ยังมีความเชื่อของท่านผู้อาวุโสว่าเป็นยักษ์ที่หากินอยู่ในเขตนี้ ซึ่งแต่ละบุคคลก็มีความเชื่อไม่เหมือนกันซึ่งอาจเป็นเพราะการมีความคิดที่ต่างกัน จึงมองไปคนละมุมมอง

ทำยักษ์คู่ก่เข้า หรือทำยักษ์คู่ เป็นรอยลึกลงกลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ 3 แห่ง ในบริเวณนี้ต่อมาได้ตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อ หมู่บ้านยักษ์คู่ อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ยักษ์คู่ หรือยักษ์คู่ก่เข้า หลังจากเสร็จจากการนำไปแสดงในงานประเพณีแล้วจะนำมาเก็บไว้ เพื่อแสดงในปีต่อไป

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?q>)

หมู่บ้านยักษ์คู่ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในอำเภอชานุมาน มีความเป็นมา ดังนี้ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2455 อำเภอชานุมานมณฑล ถูกลดฐานะเป็นกิ่งอำเภอชานุมานมณฑล ขึ้นกับอำเภอเขมราฐ พ.ศ 2516 ราชการยกฐานะกิ่งอำเภอชานุมานมณฑล เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอชานุมาน โดยเปลี่ยนคำว่า “ชานุมาร ” แปลว่า ผู้เบียดเบียน เป็น “ชานุมาน” แปลว่าผู้มีความมานะ

พยายาม และในปีพ.ศ 2536 อำเภอนานูมานได้ขึ้นกับจังหวัดอำนาจเจริญ จนถึงปัจจุบัน และเมื่อ พ.ศ 2536 กระทรวงมหาดไทยได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ ฉบับพิเศษเล่มที่ 10 เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2536 โดยมีพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว 90 วัน คือ มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ 2536 ซึ่งเป็นจังหวัดที่ 75 อำเภอนานูมานจึงแยกตัวจากจังหวัดอุบลราชธานี ขึ้นตรงต่อจังหวัดอำนาจเจริญ

ยักษ์ในความเชื่อของศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ยักษ์มีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับบุญบาปมี ยักษ์ชั้นสูงจะมีวิมานเป็นทอง มีรูปร่างสวยงาม มีเครื่องประดับ มีรัศมี แต่ผิวจะดำ ดำอมเขียว อมเหลือง ดำแดงก็มี แต่ถ้าดำเนียน จะมีอาหารทิพย์ มีบริวารคอยรับใช้ ปกติไม่เห็นเขียว เวลาโกรธจึงจะมีเขียวงอกออกมา ยักษ์ชั้นกลางส่วนใหญ่จะเป็นบริวารคอยรับใช้ของยักษ์ชั้นสูง ส่วนยักษ์ชั้นต่ำที่บุญน้อยก็จะมีรูปร่างน่าเกลียด ผมหยิกตัวดำ ตาโปน ผิวหยาบเหมือนกระดากทราย นิสัยดุร้าย ที่อยู่ของยักษ์มักอยู่ตามน้ำ ตามเขาในน้ำในดิน ในอากาศ และวิมานอยู่ที่เขาสิเนรุในสวรรค์ชั้นจตุรหาราชิกา พวกยักษ์จะอยู่ในการปกครองของท้าวเวสสุรธรรณ หรือท้าวภูเวกรมหาราช ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นจตุรหาราชิกา ด้านทิศเหนือ เหตุที่มาก็คือเป็นยักษ์เพราะทำบุญเจือด้วยความโกรธ มักหงุดหงิดรำคาญใจ

ยักษ์หรือยักษ์ณี หรือนางยักษ์ หมายถึงยักษ์เพศหญิง ซึ่งมีบทบาทอยู่ในวรรณกรรมและตำนานต่างๆ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงนางยักษ์ณีว่า “ดูก่อนภิกษุ ธรรมดาหญิงเหล่านี้ เล้าโลมชายด้วยรูปเสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และด้วยมารยาหญิงกระทำให้อยู่ในอำนาจของตน เขาเรียกนางยักษ์ณีเพราะเล้าโลมชายด้วยกิริยาราย ครั้นรู้ว่าชายนั้นตกอยู่ในอำนาจแล้วก็จะให้แห่งความพินาศแห่งศีล และความพินาศแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี” พระพุทธเจ้าได้กล่าวถึงยักษ์ลักษณะของยักษ์เพศหญิง ว่ามีลักษณะที่ใช้รูปเสียง กลิ่น รส และมารยา ให้ผู้ชายอยู่ในอำนาจของตน และจะผิดศีลและผิดประเพณี

จากตำนานยักษ์คุ ในหมู่บ้านยักษ์คุ อ.ชานุมาน ต่อมาในปี 2556 นายชัยวัฒน์ ชัยเวชพิสิทธิ์ นายอำเภอชานุมาน ในขณะนั้น ที่ได้มีแนวคิดที่จะจัดประเพณีเกี่ยวกับยักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจ และรักษาประเพณีที่เกี่ยวข้องกับตำนานยักษ์คุ

ประเพณียักษ์คุ เป็นงานประจำปีของอำเภอชานุมาน จะจัดช่วงสงกรานต์ของทุกปี

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?q>)

จากการไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ นายสงวน อรอินทร์ ซึ่งเป็นกรรมการสภาวัฒนธรรม ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับยักษ์คุ ไว้ว่า “หมู่บ้านยักษ์คุ เคยมียักษ์ตนหนึ่ง อาศัยอยู่หมู่บ้านนี้ ยักษ์ตนนี้บางทีก็เรียก “ยักษ์หนองใหญ่หรือยักษ์ท่าใหญ่” มีครั้งหนึ่งยักษ์ตนนี้ได้ขึ้นมาองไปฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นประเทศลาวจึงได้มองเห็นปราสาทเขื่อนหิน ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีผู้เล่าว่าปราสาทนี้เกิดพร้อมกับพระธาตุพนม ยักษ์ตนนี้เมื่อมองเห็นปราสาทเขื่อนหินแล้วเกิดความศรัทธา จึงได้นั่งคุกเข่าก้มกราบปราสาทเขื่อนหินที่อยู่ในประเทศลาว ยักษ์ตนนี้มีอิทธิฤทธิ์สามารถแปลงร่างให้มีขนาดใหญ่-เล็ก ได้ เมื่อยักษ์นั่งก้มกราบปราสาทเขื่อนหินแล้วทำให้เกิดเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ จำนวน 3 หนอง หนองน้ำที่เกิดจากการคุกเข่าซ่าย ห่างจากหนองที่เกิดจากการคุกเข่าขวาห่างกันประมาณ 500 เมตรฯ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องเล่าที่พ่อแม่ปู่ย่าตาทวดเคยเล่าให้ฟัง”

จากเนื้อหาคำศัพท์ คำศัพท์ที่ใช้มีบางคำเป็นศัพท์ยาก จึงขออธิบายคำศัพท์ต่อไปนี้

คำว่า อาหารทิพย์ หมายถึง อาหารพิเศษที่มีรสอร่อยที่สุดเพียงแต่นี้ก็อยากกิน ก็จะได้รสอาหารนั้น เทวดาทั้งหลายมักจะอิมทิพย์ หมายความว่า ไม่ต้องกินอาหารอะไร ก็จะมีรสเหมือนได้กินสิ่งที่ต้องการและอิมอยู่ได้ตลอดเวลา

คำว่า วิมาน หมายถึง ที่อยู่ หรือ ที่ประทับของเทวดา และอีกคำหนึ่งคือ จตุ มหาราชิกา หมายถึงสวรรค์ชั้นแรกแห่งสวรรค์ 6 ชั้น ได้แก่ จตุ มหาราชหรือจตุ มหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา कुสิต นิมมานนรดี และปรนิมมิตวสวัตดี มีเท้ามหาราชทั้ง 4 ผู้รักษา โลกในทิศทั้ง 4 ร่วมกันปกครอง จตุ มหาราชที่ว่า

คำว่า เล้าโลม หมายถึง กอดจูบลูบลำ แสดงความรัก พุดลอบ โยนให้โอนอ่อนตาม โลมเล้าก็ว่า คำว่า โผฏฐัพพะ อ่านว่า โผด-ถับ-พะ แปลว่า สิ่งที่ถูกต้องกาย คือ สิ่งที่ยื่น ร้อน อ่อน แข็ง หยิบละเอียด และคำสุดท้ายคือ พิณาส แปลว่า ความเสียหาย สิ้นเชิง ความเสียหายย่อยยับ

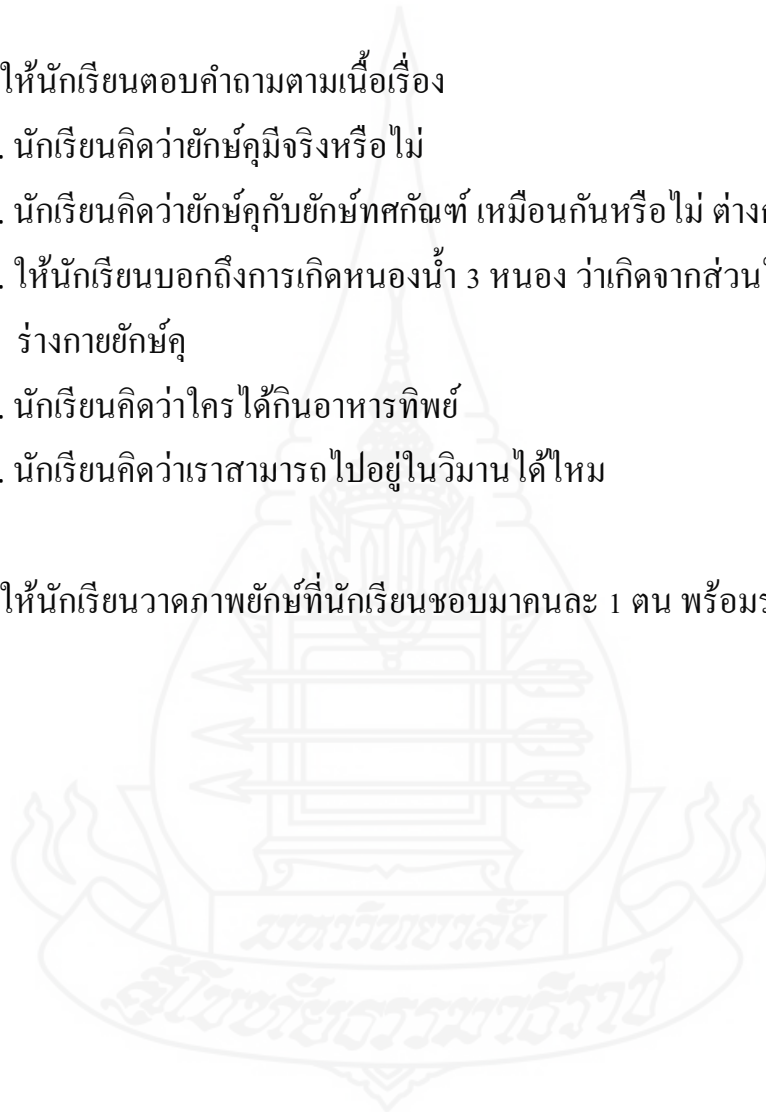
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “นิทานพื้นบ้านเรื่องยักษ์คู่” ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. นักเรียนคิดว่ายักษ์คูมีจริงหรือไม่
2. นักเรียนคิดว่ายักษ์คู่กับยักษ์ทศกัณฐ์ เหมือนกันหรือไม่ ต่างกันอย่างไร
3. ให้นักเรียนบอกถึงการเกิดหนองน้ำ 3 หนอง ว่าเกิดจากส่วนใดบ้างของร่างกายยักษ์คู่
4. นักเรียนคิดว่าใครได้กินอาหารทิพย์
5. นักเรียนคิดว่าเราสามารถไปอยู่ในวิมานได้ไหม

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนวาดภาพยักษ์ที่นักเรียนชอบมาคนละ 1 คน พร้อมระบายสี

บุญคุณลาน

บุญคุณลาน อำเภอถืออำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

ชาวนาเมื่อทำนาเสร็จ ในฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ก่อนที่จะขนข้าวขึ้นยุ้งฉาง มักจะทำบุญให้ทานเสียก่อน ชาวนามีความเชื่อมั่นในอานิสงส์ของการทำบุญคุณลาน เล่าไว้ในพระธรรมบทว่า เมื่อครั้งพระกิสสปสัมปสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพี่น้องสองคนทำนาในที่แห่งเดียวกัน เวลาข้าวเป็นน้านม น้องชวนพี่ทำข้าวมธุปายาส ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ส่วนพี่ชายนั้นไม่ยอมทำ จึงตกลงแบ่งที่นากันคนละส่วน ครั้นน้องชายแบ่งที่นาเป็นสัดส่วนป็นของตนเองแล้ว หมั้นถวายทานด้วยข้าวที่ตนเองปลูก ด้วยความพอใจ นับได้ ๑ ครั้ง คือเมื่อข้าวเป็นน้านม เมื่อข้าวเป็นข้าวเฒ่า เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยว เมื่อถึงเวลาจักตอกมัดข้าว เมื่อถึงเวลามัดฟ่อน เมื่อข้าวกองอยู่ในลาน เมื่อเวลาทำลอมข้าว เมื่อถึงเวลาฟาดข้าว เมื่อเวลาเก็บข้าวไว้ในยุ้งฉาง ซึ่งอานิสงส์ของการทำบุญนี้ ทำให้สำเร็จมรรคผล ชาวนาทั้งหลายเมื่อได้ทราบอานิสงส์เช่นนี้ จึงนิยมการทำบุญด้วยการให้ทานข้าวในนาเป็นประเพณีสืบมา

จากการไปสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในอำเภอถืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ คือ นางประคอง อุดมสันต์ กล่าวถึงอำเภอถืออำนาจ ถึงประเพณี บุญกุ่มข้าว หรือบุญคุณลานในปัจจุบัน ไว้ว่า “บุญกุ่มข้าวในสมัยก่อน ไม่ได้เรียกบุญคุณลาน เรียก “บุญกุ่มข้าวใหญ่” หลังจากที่ชาวนาได้ทำนาแล้วก็จะกองข้าวไว้ที่ “ลาน” ยังไม่เก็บขึ้นยุ้งฉาง แล้วชาวนาจะพากันนำข้าวมาถวายวัดเพื่อทำบุญ ใครได้เยอะก็ถวายเยอะ ใครได้น้อยก็ถวายน้อยแล้วแต่ศรัทธา เมื่อนำข้าวมากองรวมกันไว้ที่วัด จะได้ข้าวจำนวนมาก กองใหญ่ แล้วชาวนาก็จะทำพิธี ทำบุญ เรียกว่า “บุญกุ่มข้าวใหญ่” เชื่อกันว่าถ้าใครได้ทำบุญนี้แล้วจะมีความสุข ความเจริญ รุ่งเรือง ต่อมาทางราชการได้จัดงาน บุญกุ่มข้าวใหญ่ จะร่วมกันหลายตำบล จัดเป็นงานประจำปี มีกิจกรรมมากมาย มีการแสดงนิทรรศการ จัดซุ้มของแต่ละตำบลให้ยิ่งใหญ่ และเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น บุญคุณลาน”

บุญคุณลาน อำเภอถืออำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร : เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2562)

บุญคุณลาน ของอำเภอถืออำนาจ เป็นประเพณีหนึ่งในพิธีกรรมฮีตสิบสอง ซึ่งเป็นประเพณีประจำจังหวัดอำนาจเจริญ บุญคุณลานจะจัดในเดือนยี่ หรือเดือนสอง ของทุกปี คำว่า คุณลาน หมายความว่า เพิ่มเข้าหรือทำให้มากขึ้น ส่วนคำว่า ลาน คือ สถานที่สำหรับนวดข้าว การนำข้าวที่นวดแล้วกองขึ้นให้สูงเรียกว่า คุณลาน การจัดประเพณีบุญคุณลานกำหนดเอาเดือนยี่ เป็นเวลาในการจัดงานประเพณีนี้ จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญเดือนยี่ ดังบรรพบุรุษได้ผูกกลอนสอนให้ชาวบ้านเตรียมการก่อนทำบุญไว้ “ถึงฤดูเดือนยี่มาฮอดแล้วให้นิมนต์พระสงฆ์องค์เจ้ามาตั้งสวดมงคลเอาบุญคุณข้าวเข้าป่าหาไม้เห็ดหัวอย่าได้หลงลืมทิมทิบเก่ากองเดิมเฮาเด้อ” หมายความว่า เมื่อถึงฤดูเดือนยี่ให้นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมงคลทำบุญคุณข้าวให้จัดหาไม้มาไว้ทำฟืนสำหรับใช้ในการหุงต้มประกอบอาหารอย่าได้หลงลืมประเพณีเก่าแก่แต่เดิมมา

พิธีบอกล่าวแม่โพสพ บุญคุณลาน อำเภอถืออำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร : เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2562)

การจัดงานบุญคุณลานของชาวบ้านจะจัดไม่พร้อมกัน ขึ้นอยู่กับการเก็บเกี่ยว ข้าว่าจะเสร็จเมื่อไร วันที่จะขนย้ายข้าวขึ้นเล้า (ฉางข้าว) จะเป็นวันทำบุญคุณลาน แต่ก่อนที่จะทำการนวดข้าวนี้ให้ทำพิธีย้ายแม่ธรณีออกจากลานเสียก่อนและบอกกล่าวแม่โพสพ ซึ่งมีอุปกรณ์ที่จะต้องเตรียม คือ ใบคูณ ใบยอ อย่างละ 7 ใบ ยาสูบ 4 มวน หมาก 4 คำ ไข่ 1 ฟอง ข้าวต้ม 1 มัด เขาควยหรือเขาวัว 1 คู่ มัน 1 หัว น้ำ 1 ชัน เผือก 1 หัว และ ชัน 5 ดอกไม้รูปเทียน

พิธีบอกกล่าวแม่โพสพ บุญคุณลาน อำเภอสีอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพ โดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

พร้อมแล้วก็เก็บบรรจุลงในกองข้าวหรือกระติบข้าว ยกเว้นน้ำและเขาควย ซึ่งเรียกว่า “ขวัญข้าว” เพื่อย้ายแม่ธรณีออกจากลาน และบอกกล่าวแม่โพสพ นำกองข้าว เขาควย ไม้่นวดข้าว 1 คู่ ไม้สน 1 อัน คันทลาว 1 อัน มัดข้าว 1 อัน ขัดตาแหลว 1 อัน (ตาแหลว เป็นอุปกรณ์ใช้เพื่อป้องกันไม่ให้คาตากุ้มข้าวใหญ่ลานอื่นลุดไป) นำไปวางไว้ที่หน้าลอมข้าว (กองข้าว) เสร็จแล้วเจ้าของนาที่ต้องอธิษฐานว่า “ขอเชิญแม่ธรณีได้ย้ายออกจากลานข้าว และแม่โพสพอย่าตกอกตกใจไปลูกหลานจะนวดข้าวจะเหยียบยำอย่าได้โกรธเคืองเรื่องให้ปราบ “ อธิษฐานแล้วก็ดึงเอามัดข้าวที่ฐานลอม (กองข้าว)

ออกมานวดก่อนแล้วเอาฟ่อนฟางที่นวดแล้ว ห่อหุ้มกองข้าวมัดให้ติดกัน เอาไม้คันทลาว เสียบฟางเอาตาแหลวผูกติดมัดข้าวที่เกี่ยวมาจากนาตาแฮกเข้าไปด้วย แล้วนำไปปักไว้ที่ ลอมข้าวเป็นอันว่าเสร็จพิธีต่อไปก็ลงมือนวดข้าวทั้งลอมได้เลย เมื่อนวดเสร็จก็ทำกอง ข้าวให้เป็นกองสูงสวยงามเพื่อจะประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญให้แก่ข้าว โดยเอาต้นกล้วย ต้นอ้อย และตาแหลวไปตากไว้ข้างกองข้าวทั้ง ๔ มุม นำตาแหลว และขวัญข้าวไปวาง ไว้ยอดกองข้าว พันด้วยด้ายสายสิญจน์รอบกองข้าวแล้วโยงมายังพระพุทธรูป

ตาแหลว เป็นอุปกรณ์ใช้เพื่อป้องกันไม่ให้คานากุ่มข้าวใหญ่ลานอื่นดูคไป

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

จะกำหนดวันทำบุญคุณลาน แล้วก็บอกกล่าวญาติพี่น้องให้มาร่วมทำบุญ ตอนเย็นในวันรวม นิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ที่ลานข้าว จัด โต๊ะหมู่บูชาพร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียน แล้วจึงสายสิญจน์รอบกองข้าวต่อมายัง พระพุทธรูป ญาติโยมทั้งหลายมารวมกันฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

1. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีย้ายแม่ธรณีออกจากลานและบอกล่าวแม่โพสพ
2. พิธีย้ายแม่ธรณีออกจากลานและบอกล่าวแม่โพสพ ก่อนจะทำการนวดข้าว

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

จะกำหนดวันทำบุญคุณลาน แล้วก็บอกล่าวญาติพี่น้องให้มาร่วมทำบุญ ตอนเย็นในวันรวม นิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ที่ลานข้าว จัดโต๊ะหมู่บูชาพร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียน แล้วจึงสายสิญจน์รอบกองข้าวต่อมายังพระพุทธรูป ญาติโยมทั้งหลายมารวมกันฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ เมื่อเจริญพระพุทธมนต์เสร็จมีเทศน์ 1 กัณฑ์ กลางคืนมีมหรสพ เช่น หมอลำกลอน หมอลำหมู่ หรือกลองยาว ตลอดจนการละเล่นของหนุ่มๆ สาวๆ งานจะมีตลอดคืนถึงสว่าง เมื่อสว่างแล้วจะถวายอาหารบิณฑบาตรเสร็จ

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

1. บุญคุณลาน อำเภอถืออำนาจเจริญ มีการจัดนิทรรศการที่เป็นเอกลักษณ์ของ อบต. ไร่จี

2. บุญคุณลาน อำเภอถืออำนาจเจริญ มีการจัดนิทรรศการที่จัดเวทีแสดงหมอลำกลอน โดยอบต. โคกกลาง

(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2562)

พระสงฆ์จะประพรมน้ำพระพุทธมนต์ น้ำมนต์นี้เจ้าของนา จะนำไปรดนา เพราะเชื่อว่าถ้ารดน้ำมนต์ในนาแล้วปีต่อไป ข้าวกล้าในนาจะเจริญงอกงามดี ไม่มีนกหนู ปลูกามากักกิน ถ้ารดโคกระบือ ก็จะอยู่เย็นเป็นสุขไม่มีโรคภัยเสร็จแล้วก็อุทิศส่วนกุศล ไปให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ตลอดจนเทพยดาทั้งหลายเมื่อก่อนท่านเหล่านี้ได้รับส่วนบุญที่ อุทิศไปให้แล้วก็จะอวยชัยอวยพรให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลข้าวในนาจะได้เจริญงอกงาม ต่อไป

ปัจจุบันบุญคุณลานค่อยๆ เลือนหายไปเนื่องจากไม่ค่อยมีผู้สนใจปฏิบัติกัน ประกอบกับทุกวันนี้ชาวนาไม่มีลานนวดข้าวเหมือนเมื่อก่อน ในปัจจุบันนี้จะใช้รถเกี่ยว ข้าว โดยสีเอาเฉพาะเมล็ดข้าวใส่กระสอบหรือใส่รถบรรทุกไปขายที่โรงสีโดยไม่ได้เก็บ หรือเก็บไว้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามยังมีบางหมู่บ้านที่ยังรวมกันทำบุญโดยนำ ข้าวเปลือกมากองรวมกันเรียก “ กุ่มข้าวใหญ่ ” ซึ่งจะเรียกบุญกุ่มข้าวใหญ่ แทนการทำบุญ คุณลาน

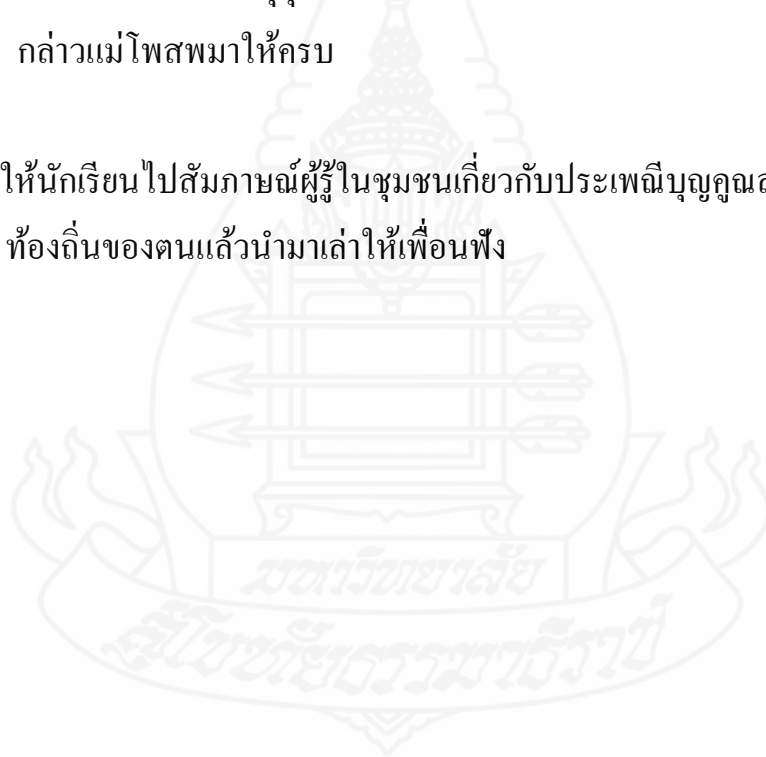
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “บุญคุณลาน” ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของคำว่า “บุญคุณลาน” มาให้เข้าใจ
2. ประเพณีบุญคุณลาน ทำไมจึงจัดในเดือนเดือนยี่
3. แม่โพสพเกี่ยวข้องกับบุญคุณลานอย่างไร
4. บุญกุ่มข้าวใหญ่เหมือนกันกับบุญคุณลานหรือไม่ อย่างไร
5. ให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ในการทำพิธีย้ายแม่ธรณีออกจากลานและบอกกล่าวแม่โพสพมาให้ครบ

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเกี่ยวกับประเพณีบุญคุณลานประจำท้องถิ่นของตนแล้วนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง

หมอลำปลาค้าว

ป้ายชื่อก่อนถึงหมู่บ้านปลาค้าวซึ่งได้ฉายาเป็น “หมู่บ้านหมอลำ”

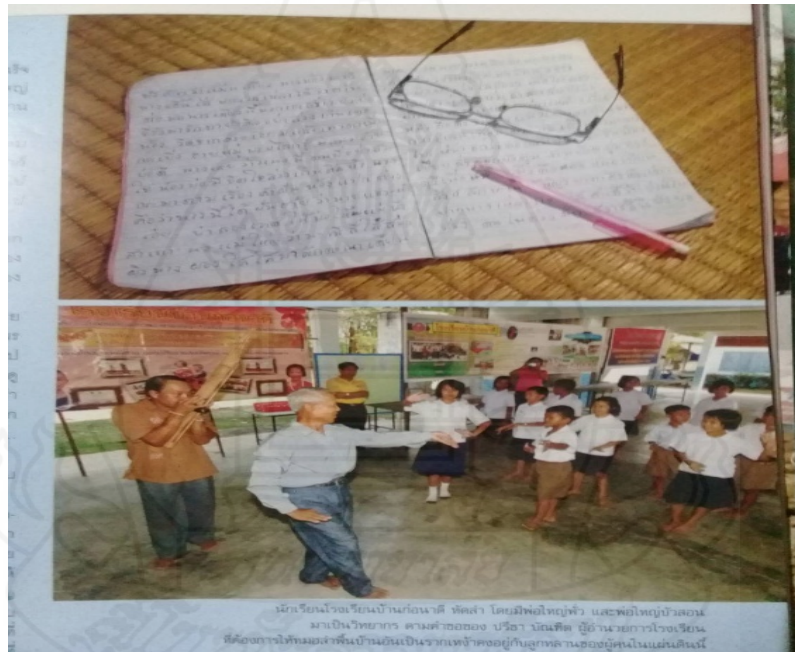
(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อ 25 มกราคม 2562)

“หมู่บ้านหมอลำ” จากป้ายชื่อแผ่นเล็กๆ คิดไว้ก่อนจะถึงหมู่บ้าน หลายคนคงคิดว่าหมู่บ้านนี้คงจะเป็นหมู่บ้านที่ไม่เหมือนหมู่บ้านอื่นแน่ๆ คงจะเป็นหมู่บ้านที่มีการร้องลำทำเพลง มีการแสดงหมอลำ ชุมชนนี้คงจะมีแต่ความสุข สนุกสนานกันทั้งหมู่บ้าน หรือว่าเพราะอะไร ทำไมถึงได้เรียกว่า เป็นหมู่บ้านหมอลำ

จากการไปสัมภาษณ์ นายเหรียญชัย โพธารินทร์ อดีตครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านปลาค้าวหนองน้ำเที่ยง ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรมโฮมสเตย์บ้านปลาค้าว ได้กล่าวถึงบ้านปลาค้าวว่า บ้านปลาค้าวเป็นบ้านที่ก่อตั้งมานานประมาณ 150-200 ปี ตั้งอยู่ในเขต อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 20 กิโลเมตร ชาวบ้านมีเชื้อสายภูไท มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อาชีพหลักทำนา ค้าขาย มีความซื่อสัตย์รักความสงบ ชอบความสนุกสนาน มีวัฒนธรรมสืบสานต่อกันมา คือ หมอลำ หมอลำมีหลายประเภท เช่น หมอลำพื้น หมอลำกลอน หมอลำหมู่

หมอลำภูไท หมอลำสะวัน หมอลำตั้งห้วย หมอลำซิ่ง หมอลำประเภทต่างๆ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. หมอลำพื้น เป็นการลำแบบเล่าเรื่อง เช่น นิทาน พระพุทธศาสนา โดยลำคนเดียว ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายลำ มีแคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบ เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่องที่มากววรรณกรรม เช่น การะเกด นิทานชาดก ฯลฯ จะให้ความบันเทิง ให้หลักปรัชญาของชุมชน บันทึกคำสอน กล่อมเกลาสังคม แต่ในปัจจุบันนี้หมอลำพื้นกำลังจะสูญหายไปจากแผ่นดินอีสาน เนื่องจากขาดผู้สืบทอด และต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ปลูกฝัง เพื่อให้สามารถจดจำได้ และเข้าถึงอารมณ์ ตัวอย่างเนื้อหาของกลอนลำของลำพื้น ของบ้านปลาข้าวโดยนายเหรียญชัย โพธารินทร์ มีดังนี้

ภาพบน : สมุดเขียนกลอนลำของพ่อใหญ่บัวสอน

ภาพล่าง : ภาพนักเรียนโรงเรียนบ้านก่อนาคี หัดลำพื้น โดยมีพ่อใหญ่บัว และพ่อใหญ่บัวสอน มาเป็นวิทยากร

(ภาพ โดย : ค.คน Magazine ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (32) มิถุนายน พ.ศ.2551)

“โอ้ย นอ...มาตืจาถึงเรื่องนายพรานบ้านป่า หาล่ากวางข้างทางดั้นคั่งเดิน
พรานตีโท พรานเกิ่นเตรียมตัวจัดแจ่ง ถึงยามแลงแต่งห่อข้าวเตรียมเต้าขู้อัน ของสำคัญ
ปิ่นโป้งทองเทียวเปี่ยม ลูกเมียตามส่อยพร้อมหอมช่วยส่อยหา สองตาพรานเดินจ้าวเข้าเล่า
คงคอน ถัดป่ามอญคงชีเลาะไปตามด้าว ฟังเสียงเขาขันซ้อนเสียงวอน ๆ อ้อนหาคู่ คือจั่ง
พรานได้พรากซู่มาเอ็นเหวินตาม เหยียงหูฟังดังซ้าหน้า ๆ นอเสียงเขา...จุกกรู ๆ ๆ ๆ...”

ภาพที่ 1

การฝึกซ้อมก่อนการแสดงหมอลำกลอน

ภาพที่ 2

การแสดงหมอลำกลอนในงานบวช

(ภาพโดย : นายเหรียญชัย โพธารินทร์ และค.คน Magazine ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (32) มิถุนายน พ.ศ.2551)

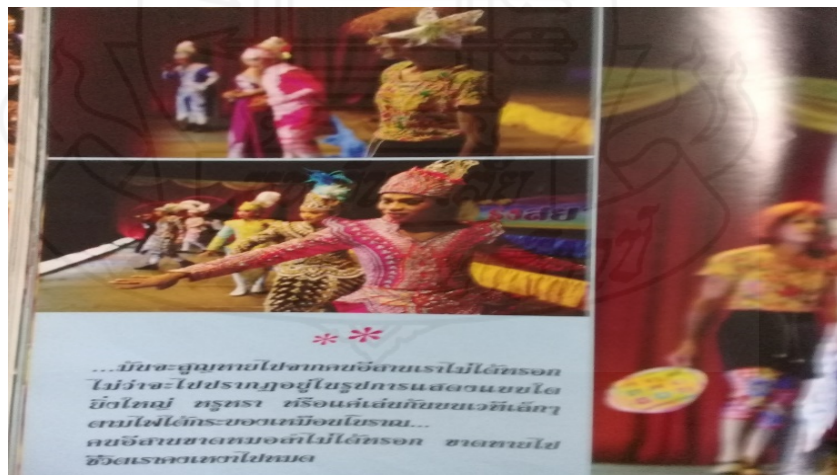
2. หมอลำกลอน เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวอีสาน เริ่มมีมานาน
แล้วแต่ไม่ปรากฏหลักฐาน ถือได้ว่า เป็นศิลปะที่แทรกอยู่ในสายเลือดของชาวอีสาน เป็น
มรดกทางวัฒนธรรมของพวกเขา นักแสดง เรียกว่า "หมอลำ" คำว่า "หมอ" ก็แปลว่า
ผู้เชี่ยวชาญทางใดทางหนึ่ง คำว่า หมอลำกลอน คือหมอกวีที่ชำนาญการขับร้องลำนำ คำบท
คำกลอน และจะมีหมอแคน ที่ทำหน้าที่เป่าเพื่อประกอบหมอลำ คำว่า แคน แปลว่า
เครื่องดนตรีประเภทเป่า ทางภาคอีสานทำด้วยไม้ซางลำเล็ก ๆ ผูกเรียงต่อกันเต้าแคน
สำหรับเป่าให้เป็นเพลงหมอลำกลอน เป็นการลำที่ใช้บทกลอนโต้ตอบกัน ระหว่างหมอ
ลำชายและหมอลำหญิงในเรื่องต่างๆ บทกลอน ที่หมอลำใช้ลำเรียกว่า “กลอนลำ” ซึ่งมี
ลักษณะเป็นร้อยกรอง มีไว้เพื่อให้ชาวบ้านได้นำมาร้องมารำในยามมีงานบุญต่าง ๆ ใน
หมู่บ้าน หรือในงานวัด ทั้งงานสุขและงานทุกข์ ชาวบ้านก็จะนำเอาหมอลำกลอนมาเล่น
กันให้สนุกสนาน โดยเฉพาะในช่วงหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว โดยมักนำเอาเรื่องราวใน

วรรณคดี นิทานพื้นบ้าน วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา คำสอนโบราณ ของชาวอีสาน คติธรรม

ข้อคิดเตือนใจโต้ตอบกัน และ กลอนที่เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ความเป็นอยู่ หรือสภาพของสังคม ตลอดจนเหตุการณ์ทั่วไป มาแต่งเป็นเรื่องราวเพื่อขับร้องเพื่อให้ ผู้ฟังได้เกิดความเข้าใจและบันเทิง

การแสดงหมอลำกลอน ประกอบด้วยหมอลำชาย และหมอลำหญิง ฝ่ายละ ๑ คน โดยแต่ละฝ่ายมีหมอแคน ของตน เนื้อหาสาระอยู่ที่บทกลอนที่ใช้ปฏิภาณไหวพริบโต้ตอบกัน ตัวอย่างเนื้อหาของกลอนลำหมอลำกลอน ของบ้านปลาค้าวโดยนายเหรียญชัย โพธารินทร์ มีดังนี้

“โอ้ โอ้ โอ้ ละนอ... บ้านเอยบ้านพัฒนา ปลาค้าวเฮาดี เดี่ยวนี้พวกเฮามีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขทุกถ้วนหน้า ได้รางวัลเจ้าฟ้าพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี พัฒนาได้ที่หนึ่งรางวัล พวกเฮาคุ่มโหมกันพัฒนาเข้าแข่ง ยังกะขึ้นแปงแสง แต่งบ้านเฮือนชาน ได้รับรางวัลหมู่บ้านดีเด่น บ้านอยู่เย็นเป็นสุขสนุกสุขสำราญ แหม่นบ้านปลาค้าว ฟังเบิ่งหลานสิเว้า ข่าวบ่อนเป็นไป จั่งได้พัฒนาหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ ไทยเฮาเอ๋ย...”

ภาพหมอลำเพลินหรือหมอลำหมู่ ที่มีทั้งการแสดงหมอลำ และเต้นประกอบเพลงสลับกันไป

(ภาพโดย : ค.คน Magazine ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (32) มิถุนายน พ.ศ.2551)

3. หมอลำเพลิน หรือหมอลำหมู่ เป็นการลำที่มีผู้แสดงครบหรือเกือบครบตามจำนวนตัวละครในเรื่องที่ดำเนินการแสดง มีอุปกรณ์ประกอบทั้งฉาก เสื้อผ้า สมจริง สมจัง และยังมีเครื่องดนตรีประกอบ คือ พิณ (ซุงหรือซิ่ง) แคน กลอง มีผู้แสดงจำนวนมาก ตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจนถึงจำนวนร้อยคน มีการลำเป็นเรื่องราว มีตัวละครจำนวนมาก หลากหลาย เช่น พระเอก นางเอก ตัวตลก ฯลฯ มีการร้องเพลงสลับไปกับการร้องหมอลำ เวลาใช้ในการลำจะใช้เวลา ประมาณ 7 ชั่วโมง หรือ ทั้งคืนจนสว่าง ตัวอย่างเนื้อหาของกลอนลำเพลินหรือกลอนลำหมอลำหมู่ ของบ้านปลาข้าวโดยนายเหรียญชัยโพธารินทร์ มีดังนี้

“(เกริ่น) บ่อมิเหงา บ่อมิเสร์้า คันได้เต่ามานอนนำ ลูบคลำไปนอใจอุ่นหลัง
ตุน ๆ นูนโหน้ตั้งแต่กั้น จนเหลือล้นดอกฝ่ำมือ คันได้คลำสู่่มือ คือสิหม่วนบ่อมิตาย เต่า
นอนหงายนอนแคง ได้เบ็งแยง มีแสงฮ้าย...

(เดิน) โอ้ยนอนาย... หลายอันพ้อ บ่อคือยามนอ มาพ้อพบเต่า ไทกะเอาเสื่อง
ไว้บ่อมิได้พบพาน เป็นเต่าบ้านเต่าไห่นาสวน บ่อเรรวนเค้ใจ มักไปเบ็ดเก็ยง นอนเค็ยง
ข้าง บ่อจืดบ่อจาง ยามค้ำงี้เต่า สิเอาคองเฮ้คร่มโจอมไว้หม่นนอน บ่อเคือคฮ้อน นอนลูบ
นอนคลำ คันได้สองมือกำ คองเต่าคำบ่อมิฮ้อน..

(เพลง) เต่าดำ เต่าขาว เต่าค่อน เต่าเพ็ก เต่าคอน เต่ามอญ เต่าแกว เต่าฝรั่ง เต่า
จีน เต่าแมว เต่าญี่ปุ่น หลังตุนว่าแจ้ว ลองคลำเบ็งแล้ว มันบ่อคือเต่าไทย...”

ภาพหมอลำเพลินหรือหมอลำหมู่ ที่มีทั้งการแสดงหมอลำ และเต้นประกอบเพลงสลับกันไป

(ภาพโดย : ค.คน Magazine ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (32) มิถุนายน พ.ศ.2551)

หมอลำตั้งหวาย

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search>)

4. ลำตั้งหวาย เป็นทำนองลำของหมอลำในแคว้นสวันนะเขต คำว่า ตั้งหวาย น่าจะมาจากคำว่า “ตั้งหวาย” ซึ่งในสูจิบัตรการแสดงศิลปวัฒนธรรมของคณะศิลปนิเทศและกายกรรมแห่งชาติสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็ใช้คำว่า “จับลำตั้งหวาย” คำว่า “ตั้งหวาย” ถ้าพิจารณาตามความหมายของคำแล้ว คำว่า “ตั้ง” หมายถึงที่สำหรับนั่ง ไม่มีพนัก อาจมีขาหรือไม่มีก็ได้ ดังนั้น “ตั้งหวาย” น่าจะหมายถึง ที่นั่งที่ทำมาจากหวาย จึงสันนิษฐานว่า การลำตั้งหวายเป็นทำนองลำที่นิยมลำของหมอลำในหมู่บ้านที่มีอาชีพผลิตตั้ง หวาย

ออกจำหน่าย แต่เมื่อทำนองลำนี้เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยจึงกลายมาเป็น “ลำตั้งหวาย” ลำตั้งหวายเป็นทำนองลำที่มีความเร้าใจ สนุกสนานและมีความไพเราะเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะลักษณะของกลอนลำจะมีการยกย่องทั้งฝ่ายชายและหญิง กลอนลำมีลักษณะโต้ตอบกัน จะมีคำสร้อยลงท้าย เช่น คำว่า หนาคิงกลม คนงามเอ๋ย ชำบายดี และคำขึ้นต้นว่า ชายเอ๋ย นางเอ๋ย ตัวอย่างเนื้อหาของกลอนลำตั้งหวาย ของบ้านปลาค้าวโดย นายเหรียญชัย โพธารินทร์ มีดังนี้

“โอ้โนอ...ฝนตก นอนนาบ่อแห้ง ฝนแสงน้ำ้ออกแก่ง ยามแลง มีแต่กบเขียด
ฮ้อง ดังก้องท้งถ่งมา ปูปลา นอพากันขึ้น บินคั้น แทะเลาะเลียบดั่ง ลงลอยหื้อหล่องเล่น
น้ำ นำหม่อง น้ำห้องไหล...ละนา...”

โอ้โนอ...ชวานา นอดีใจลัน ฝนมา นอพากันหม่วน เข็ดสวนไ้หน้า ปลุกข้าว
แดงเต้า ถั่วพริกพาย หลายคน นอพากันเข้า ในดงนอคั้นหม่นป่าหาหอย เก็บเห็ด
หน่อไม้ มาไว้ ใค้อ่อมแกง...ละนา...”

5. ลำสาละวัน คำว่า สาละวัน เป็นชื่อเมือง ๆ หนึ่งในประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ลำสาละวัน จึงเป็นวัฒนธรรมของชนชาวลาว ที่กำเนิดมา
จากการทรงผีให้ผีแดน ตามความเชื่อแต่เดิมมา ต่อมากลายเป็นมหรสพของชุมชน
ประยุกต์กลอนลำให้เกิดความสนุกสนาน ประกอบทำทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย
โดยตามธรรมชาติ ลำสาละวันได้แพร่กระจายเข้ามาในประเทศไทย และได้รับความนิยม
จากท่วงทำนองที่ไพเราะ มีจังหวะสม่ำเสมอ เนื้อความสะท้อนให้เห็นแนวทางการเกี่ยว
พาราสีระหว่างหญิงและชาย มีโวหารเปรียบเทียบแสดงถึงความงามของการใช้ภาษา
ท่วงทำนองการลำมีการเอื้อนที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวสาละวัน ซึ่งหมายถึง
เอกลักษณ์คงไว้ด้วยเนื้อหาการร้อยเรียงภาษาที่มีท่วงทำนองให้ทราบถึงอดีตอันรุ่งเรือง
ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อย่างดียิ่ง

หมอลำสาละวัน

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?hl>)

หมอลำบ้านปลาข้าว มีมากมาย เริ่มจากหมอลำพื้น พัฒนามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีคณะหมอลำตั้งแต่เมื่อปี 2505 ได้มีการตั้งคณะหมอลำหมู่บ้านขึ้น จาก 1 คณะ ขยายเป็น 2 เป็น 3 จะกระทั่งมีคณะหมอลำทั้งหมดในหมู่บ้านรวม 20 กว่า คณะ มีรายได้เข้าสู่หมู่บ้านปีละเกือบร้อยล้าน เมื่อขึ้นสูงสุดแล้วก็ต้องมีวันถดถอยลงมาเรื่อยๆ จากหลายสาเหตุ สุดท้ายเหลือคณะหมอลำอยู่ประมาณ 2 คณะ ที่เป็นหมอลำหมู่บ้าน

ต่อมาปี พ.ศ.2546 นายเหรียญชัย โพธารินทร์ ที่มีกลุ่มไร่นาสวนผสมของหมู่บ้านที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ได้มีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะธำรงรักษาศิลปะวัฒนธรรมหมอลำอันเป็นรากเหง้าของชาวบ้านปลาข้าวให้คงอยู่ตลอดไป ควรจะจัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้ได้ประกอบกับทางผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญได้

นักเรียนระดับประถมศึกษาที่ฝึกหมอลำ จนเก่งสามารถแสดงหมอลำได้ เรียกว่า หมอลำน้อย

(ภาพโดย : ค.คน Magazine ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (32) มิถุนายน พ.ศ.2551)

สนับสนุนงบประมาณให้ และยังมีหน่วยงานจากทางราชการอีกหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน จึงได้เกิดกลุ่มโฮมสเตย์ ของหมู่บ้านปลาข้าวขึ้นมา โดยจัดเตรียมให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม มีทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ต้อนรับโดยจัดบ้านพักให้ ตอนกลางคืนมีการแสดงหมอลำให้ชม มีทั้งหมอลำรุ่นเก่าๆ คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย ที่เคยเป็นหมอลำมาก่อนให้มาแสดง และยังมีฝึกให้รุ่นเล็กๆ ได้เป็นหมอลำทั้งหญิงและชาย เพื่อสืบสานงานหมอลำต่อไป และยังเป็นโรงเรียนสอนหมอลำให้กับสถานศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถม จนถึงมหาวิทยาลัยจากทั่วประเทศ ปัจจุบันหมู่บ้านปลาข้าวจึงเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยว โรงเรียนสอนหมอลำที่ใครได้มาแล้วมีอาจลิมเลือน มาหาด้วยใจ จากไปด้วยน้ำตา

ภาพที่ 1

1. ทา ทา ชัง นักร้องชื่อดัง มาฝึกร้องหมอลำ ที่บ้านปลาข้าวกับ ปัญญา นิรันดรกุล พิธีกรชื่อดัง
- 2 นักเรียนระดับประถมศึกษาที่ฝึกหมอลำ จนเก่งและกำลังแสดงหมอลำ เรียกว่า หมอลำน้อย
(ภาพโดย : ค.คน Magazine ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (32) มิถุนายน พ.ศ.2551)
- 3.นักเรียนระดับประถมศึกษาที่ฝึกหมอลำ จนเก่งและกำลังแสดงหมอลำได้ เรียกว่า หมอลำน้อย
(ภาพโดย : นายเหรียญชัย โปธารินทร์)

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

บทวิเคราะห์ จากเนื้อหาหมอลำปลาข้าวสามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณค่าด้านเนื้อหา หมอลำปลาข้าว มีเนื้อหาที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดทั่วไป ตั้งแต่ลักษณะของชุมชนบ้านปลาข้าว ลักษณะของหมอลำประเภทต่าง ๆ ตัวอย่างเนื้อหาของกลอนลำชนิดต่างๆ และการพัฒนาการ ความรุ่งเรือง และความนิยมหมอลำของประชาชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือรูปแบบหมอลำ การปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน

2. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ หมอลำมีหลายประเภท เนื้อหาแตกต่างกัน ไพเราะต่างกัน ในเนื้อหามีการเล่นคำ ในหมอลำแต่ละประเภทจะมีการเล่นคำ มีการใช้คำคำเดียวมาใช้ในที่ใกล้ ๆ กัน เพื่อที่จะย้ำความหมายของเนื้อความให้นักแน่นมากขึ้น เช่น โื่อนอ...ชาวนา นอ ดีใจ ลัน ฝน มา นอ พากัน หม่วน เฮ็ด สวน ไ้ นา ปลุก ข้าว แดง เต้า ถั่ว พริก พาย หลาย คน นอ พากัน เข้า ใน ดง นอ คั่น หม่น ป่า หา หอย เก็บ เห็ด หน่อ ไม้ มา ไว้ ได้อ้อม แกง... ละ นา...” มีการเล่นคำว่า “นอ” เพื่อเน้นย้ำ สนับสนุนเหตุการณ์ไปในทางเดียวกัน และมีการเล่นเสียงสัมผัส คือ การสรรคำให้มีสัมผัสเสียง เพื่อให้เกิดทำนองที่ไพเราะน่าฟัง ที่มีทั้งการเล่นเสียงพยัญชนะและเสียงสัมผัส เช่น “โื่อนอ...ฝนตก นอน น บ่อ แห่ง ฝน แสง น น้ำ ้อ อก แกง ยาม แลง มี แต่ กบ เขียด ฮ้อง ดั่ง ก้อง ทัง ถ่ง มา ปู ปลา นอ พากัน ขึ้น ป็น คัน แพ ละ เลีย บ ถ่ง ลง ลอย หล้อ หล่อง เล่น น้ำ นำ หมอง น้ำ ห้อง ไหล... ละ นา ... สัมผัสสระ แห่ง - แสง, แกง - แลง, ขึ้น - ป็น, ถ่ง - ลง

3. คุณค่าด้านสังคม หมอลำปลาข้าว เป็นตำนานที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี การประยุกต์ใช้หมอลำให้เหมาะสมกับยุคสมัยของไทย ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงให้แก่ชุมชน จังหวัด สถาบันการศึกษา และชาวต่างชาติที่ได้มาเยี่ยมชม

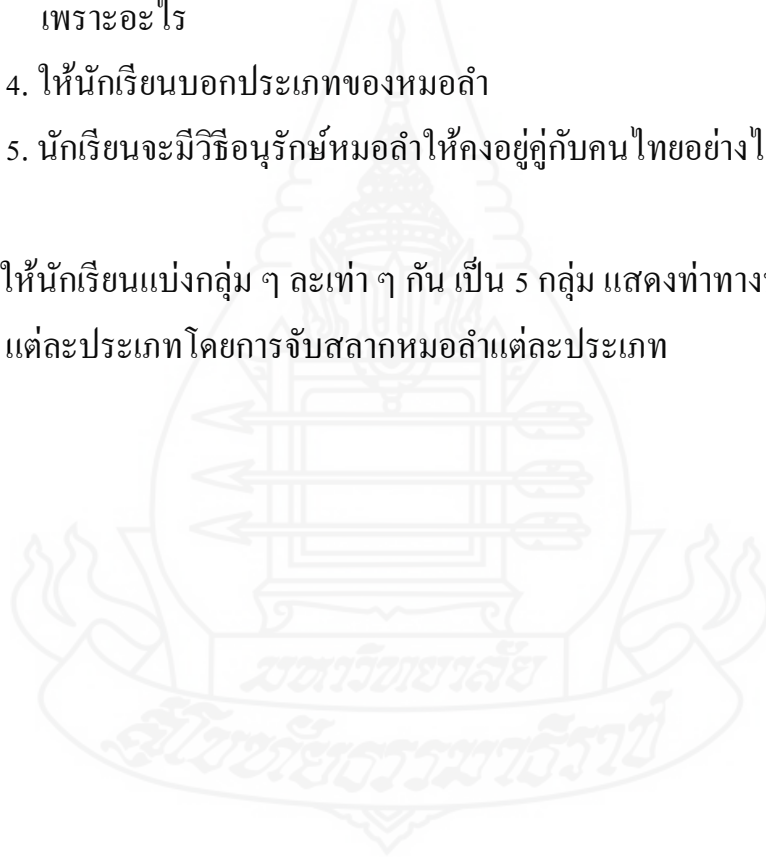
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “หมอลำปลาข้าว” ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. นักเรียนชอบหมอลำหรือไม่ เพราะอะไร
2. นักเรียนคิดว่าหมอลำประเภทใดน่าสนใจที่สุด
3. นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาจะเรียนหมอลำได้จริง เพราะอะไร
4. ให้นักเรียนบอกประเภทของหมอลำ
5. นักเรียนจะมีวิธีอนุรักษ์หมอลำให้คงอยู่คู่กับคนไทยอย่างไร

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน เป็น 5 กลุ่ม แสดงท่าทางประกอบหมอลำแต่ละประเภทโดยการจับสลากหมอลำแต่ละประเภท

หนังปราโมทัย

คณะนำปดักบันเทิงศิลป์ แสดงหนังปราโมทัยในงานสวคมนตรีข้ามปี ณ วัดเทพมงคล อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : พรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2561)

“เห็นลิงเล็กไม่ลั่นยื่นหัวร่อ ทำท่าให้ไล่ วายบุตรหยุดหย่อนอ่อนใจ ตานิ่งนึก
ตริกไตรอยู่ไปมา ให้มีความจงนสนเทห้ใจเป็นหนักหนา ดูรูปร่าง ร่างกายคล้ายเราทั้ง
กายาหรือจะเป็นวงศ์ษาไม่เข้าใจ”

ข้อความนี้ เป็นบทพากย์หนังปราโมทัย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน ตึกไมยราพ
ทั้งสองอย่างเกี่ยวข้องกันอย่างไร เรามาทำความรู้จักหนังปราโมทัย ดังรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

1. ความหมาย คำว่าปราโมทัย มาจากคำว่า ปราโมทย์+ฤทัย ซึ่งเป็นคำมา
จากภาษา บาลี และ สันสกฤต ถ้าเขียน ปาโมชฺ มาจาก ภาษาบาลี ถ้าเขียน พรโมท+ย
มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า ความบันเทิง , ความยินดี , ความปลื้มใจ คำว่า ฤทัย เป็นคำ
มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่า หัวใจ ถ้าเขียน หทย มาจากภาษาบาลี ถ้าเขียน
หฤทย เป็นภาษาสันสกฤต

คณะน้ำปลักบันเทิงศิลป์ แสดงหนังปราโมทัยในงานสวดมนต์ข้ามปี ณ วัดเทพมงคล อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพ โดย : พรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2561)

2. ความสำคัญ

หนังปราโมทัย เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมตำนาน ซึ่งมีเนื้อหาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักเป็นเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมา แล้วมีผู้นำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มักเกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือพิธีกรรมบางอย่าง อาจมีรูปแบบเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

หนังปราโมทัย หรือหนังบักคือที่มีในท้องถิ่น ในจังหวัดอำนาจเจริญเป็นหนังที่มีมาแต่สมัยโบราณ มีไว้เพื่อความบันเทิง ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่คนในสมัยก่อน นับว่าเป็นมีความสำคัญมากในสมัยนั้น เนื่องจากสมัยก่อนจะมีสิ่งที่ไม่ให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานมีน้อยมาก ไม่เหมือนสมัยนี้ ซึ่งหนังปราโมทัย เป็นสิ่งที่ได้มาจากภูมิปัญญาของคนในสมัยก่อนที่ได้คิด ได้หาวิธีเพื่อจะนำมาเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับชุมชนของตนเอง จึงเป็นสิ่งที่มีความค่ามหาศาล ที่คนสมัยนี้ อาจจะทำได้ไม่ถึงจควรค่าแก่การอนุรักษ์และฟื้นฟูให้อยู่คู่แผ่นดินสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน

หนังปราโมทัยก่อนจะมีการแสดงจะมีพิธีไหว้ครู ซึ่งเป็นความเชื่อเหมือนดังประเพณีของไทยหลายอย่าง เช่น การชกมวย ก็จะมีพิธีไหว้ครู หนังปรา

โมทัยก็เช่นกัน การไหว้ครูหรือยกครูในภาษาอีสานเรียกว่า “ยกคายอ้อ” นั้นมีความเชื่อ
ว่า ทำให้การแสดงได้คล่องตัว จดจำกลอน บทร้อง ได้ดีไม่หลงลืมทำให้ผู้ชมมีความ
นิยม ฟัง ดู การแสดงอย่างสนุกสนาน ทำให้ผู้แสดงมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ทำ
ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดง และเป็นการคารวะครูอาจารย์ ผู้ที่ให้ความรู้และ
สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต

ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชตำบลน้ำปลีก อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีนายธงชัย ทองงาม เป็นประธานศูนย์

(ภาพโดย : พรทิพย์ ฟ้าขุนทร เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2561)

คำกล่าวไหว้ครู

“โอมอะลวย งวยง	โอมอะลวย งวยง
ใจฮักกุปานซ้างฮักงา	ใจฮักกุปานปลาฮักน้ำ
ไม้อยู่ในไพรลี้มลี้ม	ผมอยู่ในหัวสาวลี้มเกล้า
ข้าวอยู่ในคอกกะลี้มกลิ่น	ให้สะอื้นคร่ำครวญ
โอมระลึกถึง	ระลึกถึงพระยาองค์ใหม่
ให้ออกมาอยู่ในวงศั	ระลึกถึงพระยาหงส์
ให้ออกมาจากถ้ำ	ระลึกถึงปลาอยู่ในน้ำให้ลี้มพระคงคา
ระลึกถึงเสนาให้ลี้มที่นอน	ระลึกถึงลูกไก่อ่อนให้ลี้มไต
ระลึกถึงสาวไทยให้ลี้มพ่อกับแม่	ระลึกถึงสาวแก่ให้ลี้มสวมนต์
ระลึกถึงคนให้มาฮักกุทุกภาษา	อิสีว้างตียัง มะมะฯ”

บทกล่าวไหว้ครูนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทไหว้ครูทั้งหมด ก่อนจะแสดงทุกครั้งต้องมีการ
ไหว้ครูก่อน

หนังปราโมทัยมีการแสดงอยู่ 2 แบบ แบบแรก คือ หนังปราโมทัยร้องที่นำมา
แสดง ได้แก่ เรื่อง รามเกียรติ์ ซึ่งมีบทพากย์ บทร้อง บทเจรจา ตามต้นแบบ โดยย่อตัด

ตอน มาจากหอสมุดแห่งชาติ แบบที่สอง คือ หนังสืปราโมทัยลำเรื่องที่น่ามาแสดง คือ เรื่องจำปาสีตัน ซึ่งมีบทพากย์ บทร้อง บทเจรจา เป็นกลอนลำตามแบบหมอลำเรื่อง

การทำตัวละคร ต่าง ๆ จะใช้หนังวัวทำตัวละครสำหรับเล่นหนังปราโมทัย

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search?q>)

หนังปราโมทัยจะมีอุปกรณ์ในการแสดงมากมาย ดังนี้ จอหนัง ภาพหุ่น ไม้โครงสร้างรับจอ หรือท่อนต้นกล้วย ต้นกล้วยยาว 3 เมตร จำนวน 4 ต้น ระบายเอก ระบายรอง กลองทัด หรือกลองอื่นที่ใช้แทน ฉิ่ง ฉาบ พิณ แคน ขันคายน้อ สำหรับครู บทพากย์

ตัวหนังปราโมทัย หรือตัวละครที่ใช้แสดงหนังจะต้องมีผลิตตัวละคร มีดังนี้ หนังวัว มีด ดินสอดำ ดินสอดำ สีเมจิกหรือชอล์ก กระดาษทรายเบอร์ 1 และเบอร์ 10 เชือกไนลอน ขนาดเชือกกว่า เชือกฟางเส้นกลม เชือกเอ็นไส ลีว ตู๊ดตู๋ ไม้เหลากลม ไม้ไผ่ สีน้ำ หรือสีย้อมผ้า แล็กเกอร์สำเร็จ ตัวละครจะสร้างขึ้นมาจากวัสดุดังกล่าว จะมีชื่อ ซึ่งแตกต่างกันไป เช่น ในเรื่องรามเกียรติ์ จะมีตัวละครชื่อต่าง ๆ ดังนี้ พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา สุครีพ พาลีจันทร์ หนุมาน พิเภก ลิงกุง ปลัดคือ ปอง แหมบ เทวดา พระนารายณ์ ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ ไมยราพ อินทรชิต ราชรถ ฤาษี เสนา ฯลฯ

นอกจากจะมีตัวละครในการแสดงแล้ว หนังสัปรวมอัยจะต้องมีเครื่องดนตรีประกอบดั่งนี้ ระนาด กลองรำมะนง นึ่ง คีร์บอर्ड เบส พิณประยุกต์ กีตาร์ กลองชุด แฉ็กไซโฟน เพลงก็เป็นส่วนประกอบการแสดงเพื่อให้เป็นหนังสือที่สมบูรณัแบบได้ เพลงที่ใช้ประกอบหนังสือปรัวมอัย มีดั่งนี้ ลำเต็ย และเพลงไทยลูกทุ่ง

ลำเต็ย เป็นศิลปะการขับร้องพื้นเมือง สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมานาน ประมาณ 100 กว่าปี มีจุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และเป็น การเกี่ยวพาราสักันโดยอาศัยกลอนลำเต็ย หรือแม่กระทั่งการพูดเสียดสี พูดแหย่กัน ทาง กลอนลำเต็ย อย่างสนุกสนาน อาจารย์คำหมาย บุญเพ็ง ให้นำเอาศิลปะการเต็ยมาใช้ สำหรับหนังสือปรัวมอัย โดยใช้กับตัวตลก หรือเสนา ไม่ใช้กับตัวพระ ตัวนาง

นักพากย์ หนังสือปรัวมอัยคณะน้ำปลิกบันเทิงศิลป์ อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2561)

ตัวอย่างลำเต็ย “รักนั้นไม่ได้ชม หัวอกระทมมันแทบสลาย หากได้เป็นคู่เคียง กาย จะกอดให้ตายคากัน ดวงชีวัน ของพีนีเอย เป็นเขย ผู้ได้หน่อ เขยไฝ่หน่อ มันจ้งลิกล่อง เมื่อเป็นเขยจ้งอี่แม่น้อง แม่น้อง ผู้แม่น้อง แม่น้อง คนอ้ายลิกล่องหลาย นั้นดอกวันหน้า นางหน้า หอมกลิ่นมาดอมดมเต้ หอมมาลาอยากหอมเต้” เนื้อหากลอนลำเต็ย นำมาใช้กับเสนาขณะเดินให้มีจังหวะสนุกสนาน ได้มีการจดจำเนื้อหาท่วงทำนอง ร้องเล่น สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

เพลงไทยลูกทุ่ง มีบทบาทในวงการบันเทิงมาประมาณปี 2500 และเริ่มกระจายออกสู่ชนบทจากวิทยุทรานซิสเตอร์ ที่ดังมากที่สุดในยุคก่อน คือเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ ต่อมาเป็น ชาย เมืองสิงห์ ไวพจน์ เพชรสุพรรณ ฯลฯ ดังนั้น เพลงลูกทุ่ง จึงมีบทบาทที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้กับหนังปราโมทัยในตอนฉากเสนาออกมา เสนาเดินไปตามรับสั่ง เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน แทนที่จะวิ่งหรือเดินไปเฉย ๆ

การเชิดและพากย์ หนังปราโมทัย ซึ่งอยู่ด้านหลังจอหนัง
(ภาพโดย : นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2561)

ตัวอย่างเพลงไทยลูกทุ่งที่นำมาประกอบหนังปราโมทัย “ใจนางเหมือนตั้งทางรถ ช่างคดเหลือจะคะเน เจ็บปวดใจจั่ง ช้ำชอกใจจิง เจอผู้หญิงรวนเร ใจนางคล้ายทางรถเมล์ รักง่ายถ่ายเท ไม่เห็นจริง หรือว่ารูปสวยเล่นรักวายยิ่ง ใจจริงอยู่ไหนหนอนาง” เพลงลูกทุ่ง นำมาใช้กับเสนาขณะเดิน ให้มีจังหวะสนุกสนานรื่นเริง

หนังปราโมทัย เมื่อมีหุ่นที่ใช้เป็นตัวละคร มีเครื่องดนตรี และเพลงประกอบการแสดงแล้ว ก็สามารถแสดงหนังปราโมทัยได้ โดยการเชิดหุ่น จะต้องเป็นผู้เชิดหุ่น ผู้ที่จะเชิดหุ่นได้อย่างน่าชมจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถมาก เพราะต้องใช้ทุกส่วนของร่างกาย ทั้งมือขวา มือซ้าย ลำตัว ขา-เท้า ศรีษะ-ตา อารมณ์และหู ตามลักษณะของตัวละครแต่ละตัว ในเรื่องนั้น ๆ เป็นการแสดงของหุ่น เหาะเห็นขึ้นสู่ท้องฟ้า การเชิดหุ่นมีทั้งความนุ่มนวล ความเข้มแข็ง นอกจากเชิดหุ่นแล้ว จะต้องมีการนำรูปหุ่นออกสู่จอซึ่งประกอบด้วย ออกรูป เปิดรูป และปิดรูป

หนังปราโมทย์ เป็นการแสดงชนิดหนึ่งที่มีการกำหนดเรื่องในการแสดง ที่มุ่งให้ความบันเทิง สนุกสนาน แก่ผู้ชม ผู้ฟัง ที่เป็นการแสดงสดๆ จากคณะผู้แสดง โดยมีตัวหุ่นเป็นตัวละคร ที่บ่งบอกถึงความสามารถ หรือภูมิปัญญาของคนล้วนๆ ที่มีอยู่น้อยมากในปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์สืบสานฟื้นฟูให้คงอยู่ตลอดไป

บทวิเคราะห์

จากเนื้อหาหนังปราโมทย์สามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านต่างๆ ดังนี้

1. คุณค่าด้านเนื้อหา หนังปราโมทย์ มีเนื้อหาที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดต่างๆ ไป ตั้งแต่ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์การทำตัวละคร เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ เพลงประกอบ ตลอดจนการเชิดหนัง ซึ่งมีเนื้อหาอ่อนช้อยละเอียด ครบถ้วน สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรม เข้าใจในเนื้อหาง่าย

2. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ ในเนื้อหาบทไหว้ครู บทลำเต้ย และบทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง จะมีเนื้อหาที่ไพเราะเนื่องจาก ในเนื้อหามีการเล่นคำ ในบทไหว้ครู จะมีการเล่นคำ มีการใช้คำคำเดียวมาใช้ในที่ใกล้ ๆ กัน เพื่อที่จะย้ำความหมายของเนื้อความให้หนักแน่นมากขึ้น เช่น “ใจฮักกุปานซ่างฮักงา ใจฮักกุปานปลาฮักน้ำ” มีการเล่นคำว่า “ฮัก” เพื่อเน้นว่า ฮักมาก หรือรักมาก และมีการเล่นเสียงสัมผัส คือ การสรรคำให้มีสัมผัสเสียง เพื่อให้เกิดทำนองที่ไพเราะน่าฟัง ที่มีทั้งการเล่นเสียงพยัญชนะและเสียงสัมผัส เช่น “ไม้อยู่ในไพร **ลี้มลี้ม** ผมอยู่ในหัวสาวลี้มเกล้า **ข้าว**อยู่ในคอกกะลี้มกลีน ให้ **สะอื้นคร่ำครวญ**” สัมผัสพยัญชนะ ลี้ม-ลี้ม , คร่ำ-ครวญ สัมผัสสระ ไม้-ใน-ไพร , ลี้ม-ผม , เกล้า-ข้าว , กลีน-อื่น

3. คุณค่าด้านสังคม หนังปราโมทย์ เป็นตำนานที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของไทยในอดีตทำให้เห็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน นอกจากทำงานแล้วยังมีการละเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินตามแต่ท้องถิ่น

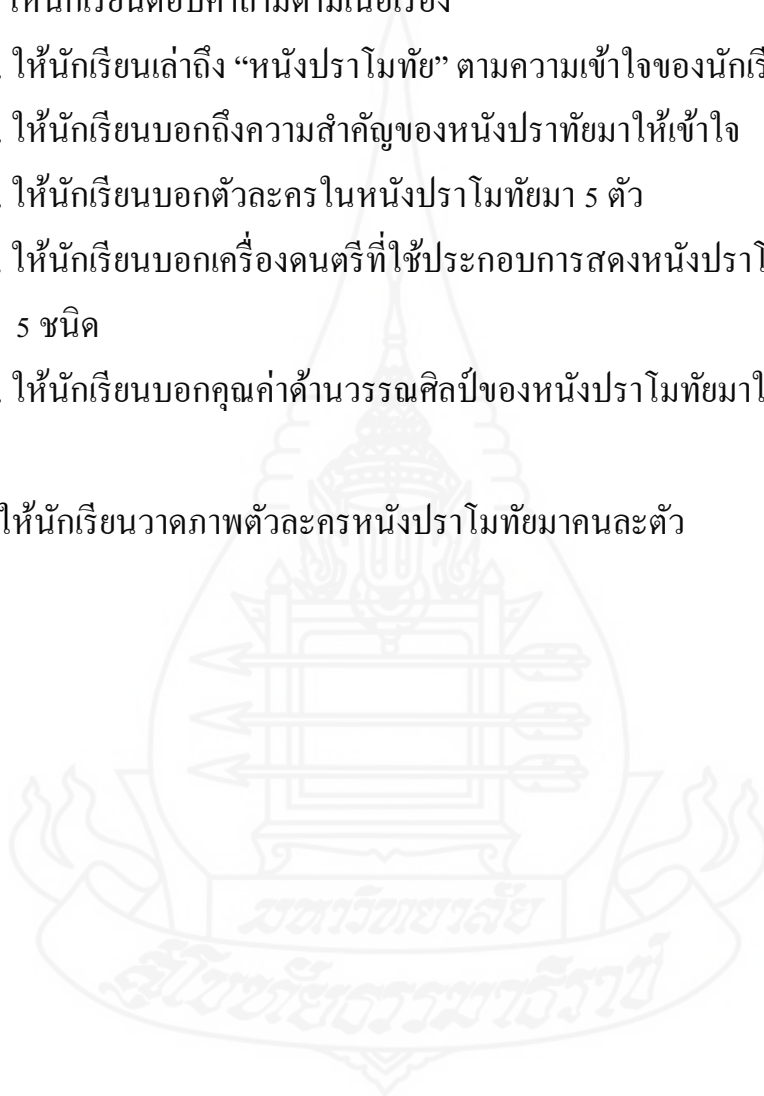
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “หนังสือประโมทัย” ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. ให้นักเรียนเล่าถึง “หนังสือประโมทัย” ตามความเข้าใจของนักเรียน
2. ให้นักเรียนบอกถึงความสำคัญของหนังสือประโมทัยมาให้เข้าใจ
3. ให้นักเรียนบอกตัวละครในหนังสือประโมทัยมา 5 ตัว
4. ให้นักเรียนบอกเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหนังสือประโมทัยอย่างน้อย 5 ชนิด
5. ให้นักเรียนบอกคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของหนังสือประโมทัยมาให้เข้าใจ

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนวาดภาพตัวละครหนังสือประโมทัยมาคนละตัว

ปราชญ์และบุคคลที่สำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัดอำนาจเจริญเป็นจังหวัดเล็กๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจังหวัดลำดับที่ 75 ของประเทศไทย และเคยเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่มีไฟแดงเพียงแห่งเดียวในจังหวัดอำนาจเจริญ ถึงแม้สิ่งที่กล่าวมานั้น จังหวัดอำนาจเจริญจะเป็นจังหวัดเล็กๆ ในประเทศไทย แต่จังหวัดอำนาจเจริญไม่เคยด้อยในเรื่องความดีงามและความเก่งของบุคคลอีกหลายคน ดังบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (มานิต ถาวโร)

ปู่ชื่อนิยบุคคลท่านแรก ท่านไปจากครอบครัวชาวนา ห้างไกลความเจริญมาก แต่ท่านได้สร้างคุณงามความดีมากมาย จนได้รับเป็นสมเด็จพระราชาคณะ เคยดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (มานิต ถาวโร)

(ภาพโดย : <https://www.google.co.th/search>)

และท่านได้ปฏิบัติหน้าที่กรรมการมหาเถรสมาคม เคยดำรงตำแหน่งคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีวัตรปฏิบัติเรียบง่าย งดงาม น่าเลื่อมใส คุณเดียวกับพระกัมมัญฐาน ที่ครั้งหนึ่งเคยเดินธุดงค์ไปบนเส้นทางเดียวกับพระกัมมัญฐานสายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

เน้นการปฏิบัติภาวนาร่วมกับการปฏิบัติเคร่งครัดตามพระธรรมวินัย ก่อนจะหันเหชีวิตมุ่งหน้าสู่การเรียนพระปริยัติธรรมตามแนวทาง “คั่นถุระ” จนประสบผลสำเร็จสูงสุดได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค และได้รื้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาสู่การปฏิบัติ อบรมสั่งสอนพุทธบริษัท บริหารการคณะสงฆ์ นำความเจริญรุ่งเรืองให้กับพระพุทธศาสนาโดยรวม

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (มานิต ถาวโร) เกิด ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ที่บ้านบ่อชะเนง ตำบลหนองแก้ว อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันเป็นอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ) โยมบิดาชื่อช่วย โยมมารดาชื่อกา นามสกุล ก่อบุญ เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๑๑ คน

สมเด็จพระสังฆราชทรงบำเพ็ญพระกุศล 100 ปีสมเด็จพระมหาวีรวงศ์

(ภาพโดย: <https://www.google.co.th/search>)

สมเด็จพระสังฆราชทรงบำเพ็ญพระกุศล 100 ปีสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (มานิต ถาวโร) นอกจากเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ยังมีผลผลิตทางธรรมจากบ้านบ่อชะเนง และเป็นญาติกับเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช อีก ๒ รูป คือ หลวงปู่ขาว อนาลโย และพระราชปริชาญาณมุนี (หลอม มหาวิริโย ป.ธ.๗) เจ้าอาวาสวัดบ่อชะเนงและเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ

วัดสัมพันธวงศาราม กรุงเทพมหานคร

(ภาพโดย: <https://www.google.co.th/search>)

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ได้บรรพชาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ที่วัดบ้านบ่อชะเนง ตำบลหนองแก้ว อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ) โดยมีญาณโมเป็นพระอุปัชฌาย์ และต่อมาได้ออกธุดงค์ติดตามครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่น ผ่าน จังหวัด ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น ได้บรรพชาญัตติเป็นสามเณรธรรมยุต โดยมี หลวงปู่สิงห์ ขนตยาคโม ณ.วัดป่าวิเวกธรรม จ.ขอนแก่น เป็นพระอุปัชฌาย์

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ขณะอายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดสัมพันธวงศาราม วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยมีพระมหาธีรมงคลาจารย์ (เทศ นิทุเทศโก) ขณะดำรงสมณศักดิ์เป็นที่พระราชวังมณฑลบุรี เจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศาราม เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสุวรรณรังษี (สุวรรณ ชุตินุชโร) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูปลัดเส็ง ทินุนวโร เป็นพระอนุสาวนาจารย์ (ภายหลังรับพระราชทานสมณศักดิ์ที่ พระเนกขัมมมุนี)

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (มานิต ถาวโร) เจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศาราม กรรมการมหาเถรฯ และที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 11 (ธรรมยุต) ได้มรณภาพลงอย่างสงบด้วยความชราภาพ ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สิริรวมอายุ 101 ปี พรรษา 81

2. นายสมพงษ์ พลະสุรย์

“ครูบ้านนอก” คำนี้ในอดีตเป็นชื่อภาพยนตร์ที่โด่งดังมาก คนไทยทั่วทั้งประเทศรู้จักและเข้าชมภาพยนตร์เรื่องนี้ อย่างเนืองแน่น และมีหลายคนอยากถามว่า ใครเป็นผู้ประพันธ์เรื่องนี้ บุคคลเก่งท่านนี้ คือ “ครูคำหมาน คนไค” จากอำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี (ในขณะนั้น)

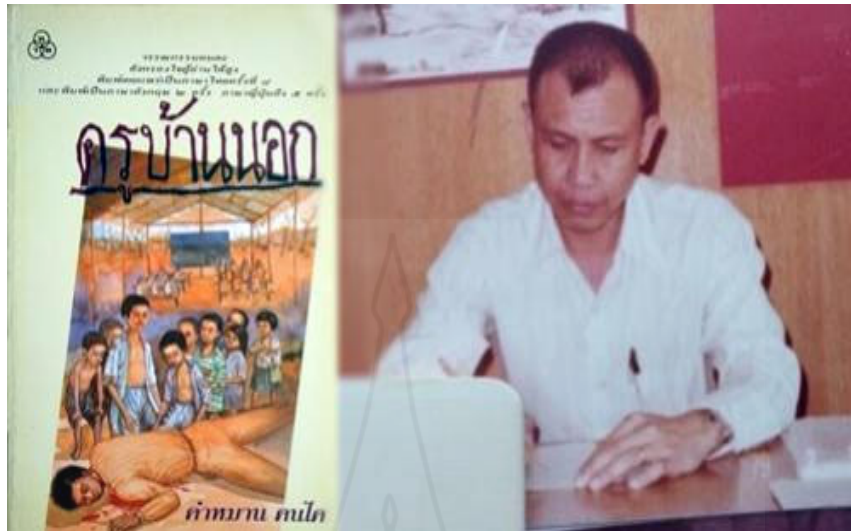

ผลงานการประพันธ์นวนิยายครูบ้านนอกของครูคำหมาน คนไค

(ภาพโดย : <https://www.matichon.co.th>)

อาจารย์สมพงษ์ พลະสุรย์ หรือเป็นที่รู้จักในนาม “ครูคำหมาน คนไค” เป็นอดีตครูประจำภาคโรงเรียนบ้านนอก ในสมัยปี พ.ศ. ๒๕๐๒ อดีตศึกษานิเทศก์ นักคิด นักเขียน นักวิชาการ ผู้ที่ได้นำประสบการณ์ในอาชีพครูที่ยากลำบากยิ่งนักในสมัยนั้น มาเขียนเป็นเรื่องสั้นชุด “บันทึกครูประจำภาค” และเมื่อมีผู้สนใจจะนำไปสร้างภาพยนตร์ จึงได้นำมาเรียบเรียงเป็นนวนิยายอีกครั้งชื่อว่า “ครูบ้านนอก” ที่ถูกนำไปดัดแปลงแปลออกไปตีพิมพ์อีกหลายภาษาในหลายประเทศ

แต่ที่ทำให้คนไทยรู้จัก “ครูคำหมาน คนไค” และสะเทือนวงการวิชาชีพครูมากที่สุด ก็เมื่อนวนิยายถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ในชื่อเรื่องเดียวกันคือ “ครูบ้านนอก” กำกับการแสดงโดย สุรสิทธิ์ ภาธรรม และมีดารานำรุ่นใหม่ คือ ปิยะ ตระกูลราษฎร์ และวาสนา สิทธิเวช มาแสดงนำ พร้อมด้วย ครูใหญ่คำมั่ว ที่รับบทโดยศิลปินอาวุโสภาคอีสานตำนานพิณ นพดล ดวงพร

นายสมพงษ์ พลະสุรย์มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำผลงานการประพันธ์นวนิยายครูบ้านนอก

(ภาพ โดย : <https://www.matichon.co.th>)

นายสมพงษ์ พลະสุรย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ที่บ้านดอนเมย ตำบลนาจิก อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี (ในขณะนั้น) เป็นบุตรคนเดียวของ นายยอด กับนางทุม พลະสุรย์ เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ที่ โรงเรียนประชาบาลตำบลนาจิก ๔ วัดบ้านดอนเมย นายสมพงษ์เป็นเด็กฉลาด ฝักใฝ่ในการเรียน เมื่อเรียนจบชั้นประถมปีที่ ๔ บิดา-มารดาได้อพยพครอบครัวไปทำมาค้าขายในตัวจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ นายสมพงษ์ ได้เข้าเรียนใน โรงเรียนมัธยมประจำจังหวัด คือ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ใน พ.ศ. ๒๔๙๒ ในระหว่างเรียนชั้นมัธยม บิดาได้ถึงแก่กรรมไปก่อน แต่ มารดาก็ยังคงทำมาค้าขายอยู่ในตัวเมืองอุบลราชธานี ซึ่งต่อมาได้ถึงแก่กรรมในอีกปีถัดมา

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

1-2 นายสมพงษ์ พลະสุรศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาโทที่ Colorado State College รัฐโคโลราโดและปริญญาตรี

(ภาพโดย : <https://www.matichon.co.th>)

เนื่องจากนายสมพงษ์เป็นนักเรียนเรียนดี จึงได้รับการคัดเลือกให้ได้รับทุนไปเรียนต่อระดับฝึกหัดครูที่ โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) เป็นรุ่นแรกในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แล้วได้รับทุนเรียนต่อชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. สูง) ในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ช่วยราชการทำหน้าที่ครูวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการอำเภออำนาจเจริญ และในปีนั้นเองก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็น ศึกษานิเทศก์จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดกรมสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้รับอนุมัติให้ลาศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ Colorado State College รัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้รับทุน AID ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา สำเร็จได้รับปริญญา Master of Arts (M.A.) ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ และต่อมาได้ดำรงตำแหน่งมากมาย เช่น เป็นที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของวุฒิสภา และ เป็นผู้ชำนาญการในสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ฯลฯ นอกจากนั้นยังปลีกเวลาให้แก่ภาคเอกชน โดยรับเชิญเป็นที่ปรึกษาหน่วยงานทางวิชาการ เป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยเอกชน เป็นต้น

อาจารย์สมพงษ์เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทั้งในการสอน การนิเทศ การศึกษา การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เป็นนักพูด นักคิด นักเขียน มีผลงานในด้าน วิชาการ วิชาชีพ และการสื่อสารสัมพันธ์ เป็นจำนวนมาก ที่สำคัญและสร้างชื่อเสียงให้ มากที่สุดคือ งานเขียน

นิยาย ได้แก่ ครูบ้านนอก ฆาตกรรมครู (แปลเป็นภาษาอังกฤษ) บักเซียงน้อย บักสี่เต๋อ บ้านโพนทราย ตักเงินจากบ่อ

รวมเรื่องสั้น จดหมายจากครูคำหามาน คนไค บ้านทีกครูประชาบาล หัวอก ศึกษา ประสาคนภูธร ประสาครูบ้านนอก ไม้บรรทัดคด ครูบ้านนอกจี่เรือบิน ปากอีสาน

สารคดี ๑๕๕ กระบวนท่าของครูมืออาชีพ ทางก้าวหน้าของครูมืออาชีพ ครู มืออาชีพยุคปฏิรูปการศึกษา การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การฝึกกระบวน การคิดโดยการปฏิบัติ ข้ามโขงไปลาว เทียวบาหลี่

หนังสือสำหรับเด็ก ยอดก๊บบทองเด็กอีสาน อาร์ทกับดอกหญ้า เพื่อนรักเพื่อน แท้ เหตุเกิดที่บ้านโพนทราย ชีวิตใหม่ (ได้รับรางวัลจากธนาคารกรุงเทพฯ) ...”

ป้ายโฆษณาภาพยนตร์ เรื่อง ครูบ้านนอก

(ภาพโดย : <https://www.isangate.com>)

จากการไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น บ้านบ่อชะเนง อ.หัวตะพาน จ. อำนาจเจริญ คือ พระราชปริชาญาณมุนี (หลอม มหาวิริโย) เจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลสำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญ คือ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (มานิต ถาวโร) ไว้ว่า สมเด็จพระ ฯ ท่านเกิดที่บ้านบ่อชะเนง ต.บางแก้ว อ.หัวตะพาน จ. อำนาจเจริญในปัจจุบัน และเป็นญาติกันด้วย ท่านฯ เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก มีความมุ่งมั่นตั้งใจ จนกระทั่งได้บรรพชาเป็นสามเณร ธรรมยุตที่วัดบ้านบ่อชะเนง และต่อมาได้ออกธุดงค์ตามครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่น จนกระทั่งได้ไปอุปสมบท ณ วัดสัมพันธวงศ์ และได้มรณภาพที่วัดสัมพันธวงศ์ สิริอายุ 100 ปี”

นอกจากนี้ได้ไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น คือ นายบัญชา วงสกุล เป็นกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนนาจิกพิทยาคม ตำบลคอนเมย อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ กล่าวถึง นายสมพงษ์ พลະສຸນຍ໌ ไว้ว่า “นายสมพงษ์ พลະສຸນຍ໌ เป็นบุคคลเก่ง มีความสามารถหลายด้าน สร้างชื่อเสียงให้กับบ้านหนองหมาว้อ และจังหวัดอำนาจเจริญมากมาย และในวันสำคัญจะมาช่วยเหลือหมู่บ้าน เช่น การทำบุญหมู่บ้าน จะมาช่วยเหลืออย่างไม่เคยล้า เช่น การทำผ้าป่า กฐิน ก็จะมาตลอดฯ”

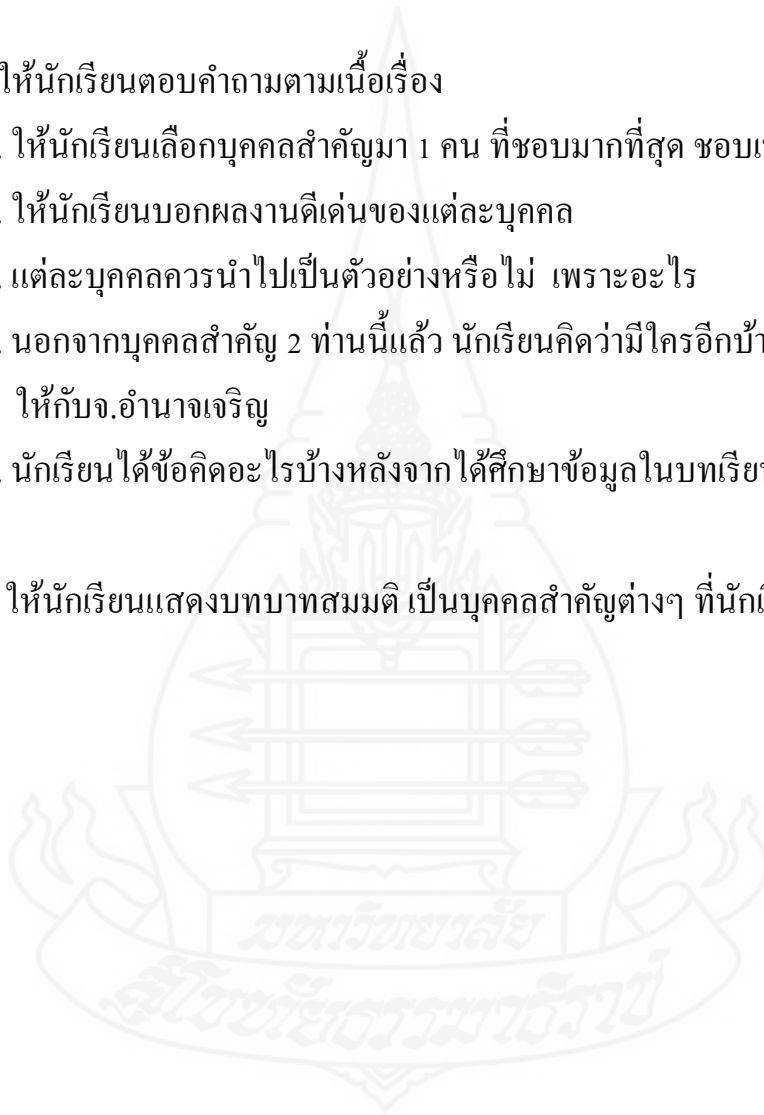
กิจกรรมท้ายเรื่อง

คำชี้แจง หลังจากนักเรียนอ่านเรื่อง “ปราชญ์และบุคคลสำคัญจังหวัดอำนาจเจริญ”
ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

1. ให้นักเรียนเลือกบุคคลสำคัญมา 1 คน ที่ชอบมากที่สุด ชอบเพราะอะไร
2. ให้นักเรียนบอกผลงานดีเด่นของแต่ละบุคคล
3. แต่ละบุคคลควรนำไปเป็นตัวอย่างหรือไม่ เพราะอะไร
4. นอกจากบุคคลสำคัญ 2 ท่านนี้แล้ว นักเรียนคิดว่ามีใครอีกบ้างที่สร้างชื่อเสียงให้กับจ.อำนาจเจริญ
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างหลังจากได้ศึกษาข้อมูลในบทเรียนนี้แล้ว

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เป็นบุคคลสำคัญต่างๆ ที่นักเรียนชอบ

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ มีเนื้อหาประกอบด้วยความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ชุมชนภูไท นิทานพื้นบ้านเรื่องยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาข้าว หนังสือปราชญ์ ปราชญ์และบุคคลสำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญ รวม 7 เรื่อง แต่ละเรื่องมีคำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง และมีภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่อง

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับคุณภาพหนังสือและให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสือ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3 การสร้างหนังสือและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ

หนังสือสร้างขึ้น คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยเลือกเอาตำนานของจังหวัดอำนาจเจริญ มาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีลักษณะเป็นการส่งเสริมนักเรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน และเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

1) ลักษณะหนังสือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะของหนังสือไว้ ดังนี้

- (1) กลุ่มผู้อ่านหนังสือคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 12-14 ปี
- (2) แหล่งที่มาของหัวเรื่อง นำตำนานจังหวัดอำนาจเจริญมาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- (3) กำหนดชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องว่า ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ
- (4) แนวทางในการเขียนแบบสารคดี และบันเทิงคดี โดยให้ความรู้ ข้อคิด ความสนุกสนานสนเพลิดเพลิน
- (5) รูปเล่มหนังสือ ใช้รูปเล่มขนาด 21*29.7 เซนติเมตร
- (6) เนื้อหาประกอบด้วย ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ พร้อมกิจกรรมท้ายเรื่อง

2) โครงสร้างเนื้อหาหนังสือ

โครงสร้างของเนื้อหาประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของหนังสือ ผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์หนังสือดังต่อไปนี้
  - ก. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตำนานจังหวัดอำนาจเจริญ
  - ข. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน
  - ค. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของตำนานจังหวัด

อำนาจเจริญ

(2) เนื้อเรื่อง นำเอาตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ มาเรียบเรียงให้อ่านเข้าใจง่าย ให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แทรกสาระข้อคิดคติเตือนใจต่างๆ เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

(3) ภาพประกอบเป็นภาพถ่าย ภาพจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลินในการอ่าน

(4) กิจกรรมท้ายเรื่อง เป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อประเมินผลจากการอ่านตำนานจังหวัดอำนาจเจริญในแต่ละเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

1.3.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ

การสร้างและการพัฒนาหนังสือมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นปรับปรุงคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียน

1) ศึกษาหลักสูตร ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างหนังสือ

2) ศึกษาข้อมูลตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและบุคคลในท้องถิ่น พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและผู้วิจัยได้รวบรวมและเลือกเรื่องที่เห็นว่ามีเหมาะสม โดยมีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากนั้นคัดเลือกตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ ที่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ

(1) การออกแบบปก ได้นำเสนอภาพตำนานและนิทานท้องถิ่นอำนาจเจริญ เป็นภาพถ่าย

(2) ส่วนประกอบของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า ซึ่งสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเนื้อหา มีชื่อเรื่องบอกเนื้อหาสาระ หน้าคำนำเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายของการเขียน กล่าวของคุณผู้เกี่ยวข้องในการสร้างหนังสือ หน้าสารบัญ บรรจุบัญชชีชื่อหัวข้อเรื่องที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ พร้อมทั้งระบุเลขหน้า เพื่อสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถค้นคว้าหาสิ่งที่ต้องการอ่านได้อย่างรวดเร็ว เนื้อเรื่องแต่ละเรื่องมีภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่อง บรรณานุกรม บอกแหล่งค้นคว้า ที่มาของข้อมูลเพื่อเป็นการเสนอแนะให้ผู้อ่านไปค้นคว้าเพิ่มเติม

(3) ขนาดของหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้น ขนาด 21 * 29.7 เซนติเมตร

(4) ขนาดของตัวอักษร ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็กนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงใช้ขนาดตัวอักษร 16-18 พ้อยท์ หัวข้อปรับขนาดตามความเหมาะสม (5) การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอน มีการจัดลำดับเนื้อหาสาระตามโครงสร้างของเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย คำานานท้องถิ่นอำเภอจเริญ ได้แก่ ความเป็นมาของจังหวัดอำเภอจเริญ ชุมชนภูไท นิทานพื้นบ้านเรื่องยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาข้าว หนังสือประวัติ และประเพณีและบุคคลสำคัญ โดยแต่ละเรื่องจะมีภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่องสร้างกิจกรรมท้ายเรื่อง เรื่องละ 2 ตอน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาในแต่ละเรื่อง และพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน

(6) ภาพประกอบ เลือกใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายจากสถานที่จริง และภาพวาด มีความเหมาะสม และเกี่ยวข้องกับเนื้อหา

(7) ขนาดของภาพประกอบ จัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา โดยภาพให้เหมาะสมกับหน้า และมีข้อความอธิบายภาพด้านล่าง

(8) จำนวนภาพประกอบ เนื่องจากภาพประกอบมีส่วนช่วยเสริมเนื้อหาสาระดึงดูดความสนใจ เสริมสร้างจินตนาการและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้หนังสือน่าสนใจ ช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องนั้น ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพถ่ายจากสถานที่จริง

4) สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านการจัดภาพ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านคุณค่า และประโยชน์มี จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพหนังสือโดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านคำานาน ด้านการใช้ภาษาไทย ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน พิจารณาประเมินคุณภาพภาพหนังสือ พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือ

6) นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน อ่านและประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสือ

7) จัดทำรายงานสรุปผลการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง คำานานท้องถิ่นจังหวัดอำเภอจเริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำเภอจเริญ จังหวัดอำเภอจเริญ

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 12-14 ปี แหล่งที่มาของหัวข้อเรื่อง มาจากตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ กำหนดชื่อเรื่องว่า ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ โครงสร้างของเนื้อหาประกอบด้วยเนื้อเรื่อง ภาพประกอบและกิจกรรมท้ายเรื่อง ภาพประกอบเป็นภาพถ่ายสถานที่จริง ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และจากอินเทอร์เน็ต แนวการเขียนเป็นแบบสารคดี และบันเทิงคดี รูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไป

2) โครงสร้างของเนื้อหาที่นำมาสร้างหนังสือ ได้แก่ ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ความป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ ชุมชนภูไท นิทานพื้นบ้าน เรื่องยักษ์คู่ บุญคุณลาน หมอลำปลาข้าว หนังสือประวัติ และบุคคลและปราชญ์และบุคคลสำคัญ

1.4.2 สรุปผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียนสรุปผลได้ดังนี้

1) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลปรากฏดังนี้

(1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) โดยในรายละเอียดพบว่า ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ ขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และรองลงมาได้แก่ จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

(2) ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.38$) โดยในรายละเอียดพบว่า ลำดับเนื้อหาน่าสนใจและติดตาม เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี เนื้อหามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชื่อเรื่อง เนื้อหามีความถูกต้องชัดเจน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ เนื้อหาที่มีความยาวเหมาะสม ความยาก/ง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับผู้อ่าน เนื้อหามีการเรียงลำดับเหมาะสม มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

(3) ด้านการจัดภาพ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดภาพในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยในรายละเอียดพบว่า ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม

ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความชัดเจนและน่าสนใจ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา ได้แก่ ภาพประกอบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา ได้แก่ การจัดวางภาพมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมา ได้แก่ ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

(4) ด้านการใช้ภาษา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านการใช้ภาษาในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) โดยในรายละเอียดพบว่า ใช้ภาษาชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมา ได้แก่ ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย ใช้ภาษากินทำให้เข้าใจได้ดี มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) โดยในรายละเอียดพบว่า สอดคล้องทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ รักและภูมิใจในท้องถิ่น มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา ได้แก่ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา ได้แก่ ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้อ่านนำแนวคิดเชิงอนุรักษ์สู่การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นอำเภอเจริญ มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนด้วยการแสวงหาความรู้ท้องถิ่นด้วยตนเองมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

(6) สรุปในภาพรวมของหนังสือแต่ละด้าน

ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำเภอเจริญ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.46$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดภาพ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.38$) และรองลงมา ได้แก่ ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.17$)

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน ผลปรากฏดังนี้

(1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์

นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านขนาดของตัวอักษร

เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมาได้แก่ ด้านภาพหน้าปกหนังสือเหมาะกับขนาดรูปเล่ม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านรูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาได้แก่ ด้านขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมาได้แก่ ด้านจำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.25$)

(2) ด้านเนื้อหา

นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหา ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.37$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านเนื้อหาน่าสนใจและติดตาม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี เนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับชื่อเรื่อง ความยาวของเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.25$)

(3) ด้านการจัดภาพ

นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดภาพ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ ภาพประกอบกับเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมาได้แก่ การจัดวางภาพเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านภาพประกอบส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และรองลงมาได้แก่ ด้านภาพประกอบตรงกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

(4) ด้านการใช้ภาษา

นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านการใช้ภาษา ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) และรองลงมาได้แก่ ด้านภาษาที่มีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.42$)

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของท้องถิ่นและเกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และรองลงมาได้แก่ ด้านช่วย

ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

(6) สรุปในภาพรวมของหนังสือแต่ละด้าน

นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.49$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านการจัดภาพมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาได้แก่ ด้านด้านด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) และรองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.37$)

2. อภิปรายผล

ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ พบว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักเรียน สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยแสดงความคิดเห็นว่า

2.1 ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่เห็นว่า ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) เช่นเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ ทัศนวิทยา นิตยสาร (2534, น. 74) ที่กล่าวว่า ขนาดตัวหนังสือมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เด็กยังเล็กต้องใช้อักษรตัวใหญ่ ถ้าเด็กโตใช้อักษรตัวเล็กลง ลักษณะตัวอักษรควรใช้สีดำและกรมวิชาการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ (2545, น. 43) ได้กล่าวถึงขนาดของตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือว่าตัวอักษรจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กควรมีความสัมพันธ์กับวัยของเด็ก

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ลำดับเนื้อหาที่น่าสนใจและติดตาม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และนักเรียนมีความเห็นว่า การลำดับเนื้อหาที่น่าสนใจและติดตาม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) เช่นเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ สมพร จารุณัฐ (2524, น.60) ที่กล่าวว่า การเขียนหนังสือเพิ่มเติม เนื้อหาสาระและการนำเสนอเนื้อหาควรมีเอกภาพ สอดคล้องสนองจุดมุ่งหมายของหนังสือ มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องสอดคล้องสัมพันธ์กันอันจะช่วยส่งเสริมให้เกิด

ความชัดเจนและเข้าใจง่าย หนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทบันเทิงคดีที่มุ่งให้บันเทิง เช่น นิทานก็ควรมีเค้าโครงเรื่องที่เสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นลำดับไม่สับสน

2.3 ด้านภาพประกอบ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบชัดเจนและสวยงาม ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความเหมาะสมสวยงามน่าสนใจ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักเรียนที่เห็นว่า ภาพประกอบชัดเจนและสวยงาม ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.83$) เช่นเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ สมพร จารุณี (2541, น.114) ที่กล่าวว่า ภาพประกอบมีบทบาทช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ดึงดูดความสนใจ ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ และยังช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้สึกรู้ว่าไปรับเรื่องราวดังกล่าวนั้นด้วย

2.4 ด้านการใช้ภาษา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การใช้ภาษาชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย ความยาวของเนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัย ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) ซึ่งสอดคล้องกับนักเรียนที่เห็นว่า ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เช่นเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ สมพร จารุณี (2554, น.60) ที่กล่าวว่า การใช้ภาษาต้องมีความถูกต้อง สละสลวย กะทัดรัด ชัดเจน และเหมาะสมกับผู้อ่าน และสุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2550, น. 59-61) ที่กล่าวว่าแนวทางการสร้างหนังสือให้ผู้อ่านต้องใช้ภาษาที่สื่อความหมายชัดเจน กล่าวคือ ใช้ภาษาง่าย เป็นคำที่คุ้นเคย ใกล้เคียงผู้อ่าน ไม่ใช้ภาษาที่สูงเกินไป ใช้ภาษาที่สุภาพ ภาษาที่หยาบคายไม่ควรนำมาใช้แม้ว่าจะเป็นคำที่ใกล้เคียงก็ตาม

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ รักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักเรียนที่เห็นว่า เนื้อหาช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของท้องถิ่น เกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เช่นเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ จินตนา ไบกาชุย (2542, น.2) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเด็ก เป็นอาหารสมองที่สำคัญยิ่งต่อเด็ก และเป็นเพื่อนแก้เหงาช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมพร จารุณี (2541, น.35-44) ที่กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านภาษา ด้านความคิด และด้านสังคม เป็นต้น

2.6 สรุปภาพรวมของหนังสือ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนนักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสือที่สร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วพบว่า ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการจัดภาพ ความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) นักเรียนมีความเห็นว่าภาพประกอบ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ สุวรรณ รัตนธรรมเมธี (2550, น. 59-61) ที่กล่าวว่าภาษาที่ใช้ในหนังสือต้องสื่อความหมายชัดเจน มีรายละเอียดเพียงพอ ใช้คำกระชับ และอ่านหนังสือ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานจังหวัดอำนาจเจริญ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.1.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อสามารถเสนอแนะให้ผู้เรียนใช้หนังสือได้อย่างถูกต้องและประโยชน์มากที่สุด

3.1.2 การใช้หนังสือนอกจากจะใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนแล้ว ผู้สอนยังสามารถนำหนังสือไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการทักษะทางภาษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ไปตามธรรมชาติวิชาภาษาไทย

3.2 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจังหวัดอำนาจเจริญในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3.2.2 ควรนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้โดยศึกษาตัวแปรอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ และนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชา ศูนย์พัฒนาหนังสือ. (2545). การผลิตการเลือกและการใช้หนังสือเพื่อสนองการใช้
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: กุรุสภา.
- กลอนลำบทใหม่แห่งบ้านปลาข้าว. (2551). ค.คน Magazine จุดไฟชีวิต จุดความคิดผู้คน. 3(8):
72-109.
- _____. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
คุรุสภา.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). นิทานพื้นบ้านไทย. กรุงเทพฯ: ที พี พีริ้น.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2544). ทำอย่างไรให้ลูกและศิษย์รักเป็นอ่าน. วารสารวิชาการ, 1(6), 65-66.
- จันทร์หอม ประทุมสันต์. (2541). การศึกษาเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 031 นิทาน
พื้นบ้าน โดยใช้เพลงพื้นบ้านหมอลำสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชน
บ้านคอนอะราง จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- จินตนา ไบกาชุย. (2533). เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2536). การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ.
- _____. (2542). เทคนิคการเรียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). หลักเกณฑ์ในการจัดทำหนังสือเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนา หนังสือกรม
วิชาการ.
- _____. (2558). หนังสือปราชญ์ คณาน้ำปลีกบั้นเทิงศิลป์. อำนวยการ: ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิม
ราชตำบลด่านปลีก.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. (2525). จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). การอ่านและส่งเสริมการอ่าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
ศิลปาบรรณาการ.

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2535). *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- _____. (2537). *การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- _____. (2545). *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- _____. (2555). *การสร้างสรรค์และถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่น*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวรรณกรรมท้องถิ่น*. (หน่วยที่ 1, หน้า 1-40). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์. (2537). *ภาษากับวัฒนธรรม*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิชาภาษาไทย*. (หน่วยที่ 11, หน้า 241-289). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประพันธ์ สีทองสุด. (2554). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องประเพณี ดำเนิน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พรทิพย์ ชังธาดา. (2539). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรินทร์ จำคมนิกร. (2554). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานนำรู้คู่คุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เพชรณี โสภิตะชา. (2550). *การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำนวนภาษาถิ่นอีสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เพชรดา เดโช. (2557). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานพื้นบ้านสมุทรปราการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภิญญาพร นิตยะประภา. (2534). *การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- แม่ในมาศ ชวลิต. (2544). *แนวทางการส่งเสริมการอ่าน*. (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์บลีเคชั่นส์.

- วรรณ บัวเกิด. (2527). การเลือกหนังสือสำหรับวัยรุ่น. *เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 5 การเลือกหนังสืออ่านสำหรับวัยรุ่น*. (หน่วยที่ 14). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมพร จารุณี. (2538). *การจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.
- สมพร จารุณี. (2542). *คู่มือการเขียนบรรณารักษคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). *คู่มือการเขียนบันทึกรักษคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทยกรมวิชาการ.
- _____. (2554). การพัฒนาหนังสือและเอกสารเพื่อการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทย*. (หน่วยที่ 13, หน้า 1-90). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณ รัตนธรรมเมธี. (2550). *เทคนิคการเขียนและการจัดทำหนังสือประสบการณ์สำหรับเด็ก: สื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น*. สุรินทร์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อรอนงค์ โชคสกุล และศรีอัมพร ประทุมรัตน์. (2544). *การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน เล่ม 4 การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก*. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบ กฎหมาย.
- อรุณวัฒนา สงค์พิมพ์. (2549). *หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง วรรณกรรมสู่ขวัญท้องถิ่นศรีสะเกษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และรายชื่อผู้ให้ข้อมูลตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1.ชื่อ นางทวิวรรณ การปลูก

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา

วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา เป็น

เวลา 25 ปี ครูภาษาไทยดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2553 นักศึกษาดีเด่น

ประจำปีพุทธศักราช 2554 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2.ชื่อ นางสมยงค์ เขาวนกลาง

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านคอนหลี่ จังหวัดศรีสะเกษ

วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย เวลา 28 ปี

3.ชื่อ นางกัญญาภักดิ์ ศรีดี

สถานที่ทำงาน โรงเรียนไทรมิตร จังหวัดศรีสะเกษ

วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย เวลา 15 ปี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล ตำนานท้องถิ่นอำเภोजεριญ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
1	นายสิทธิชัย โกมลเวชกุล	288/33-34 ม. 9 ต.บุง อ.เมือง จ.อำเภोजεριญ
2	นายสาเม็ง ปักจีพันธ์	บ้านคำเคือย ม.8 อ.ชานูมาน จ.อำเภोजεριญ
3	คุณพ่อสงวน อรอินทร์	บ้านโนนสำราญ ม.14 อ.ชานูมาน จ.อำเภोजεριญ
4	นางประคอง อุดมสันต์	บ้านอำนาจ ม.1 ต.อำนาจ อ.ลืออำนาจ จ.อำเภोजεριญ
5	คุณพ่อธงชัย งอกงาม	บ้านดงบัง ม.10 ต.น้ำปลีก อ.เมือง จ.อำเภोजεριญ
6	นายเหรียญชัย โพธารินทร์	77 บ้านปลาค้าวม.10 ต.ปลาค้าว อ.เมือง จ.อำเภोजεριญ
7	นายบัญชา วงสกุล	15 ม.4 ต.คอนเมย อ.เมือง จ.อำเภोजεριญ
8	พระราชปริชาญาณมุนี (หลอม มหาวิโร) เจ้าคณะจังหวัดอำเภोजεριญ	วัดบ่อชะเนง ต.หนองแก้ว อ.หัวตะพาน จ.อำเภोजεριญ
9	นางมัจฉา โพธารินทร์	บ้านปลาค้าวม.10 ต.ปลาค้าว อ.เมือง จ. อำเภोजεριญ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินประสิทธิภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ชื่อ – สกุล ..... ภูมิลำเนา.....

ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

คำชี้แจง แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ” แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มาก ให้ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง น้อย ให้ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ 1.ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน 2.ขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา 3.ภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม 4.จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน 5.รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน					
เฉลี่ย					
ด้านเนื้อหา 1.ลำดับเนื้อหาน่าสนใจและติดตาม 2.เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี 3.เนื้อหามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชื่อเรื่อง 4.เนื้อหามีความถูกต้องชัดเจน 5.เนื้อหามีความยาวเหมาะสม 6.ความยาก/ง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับผู้อ่าน 7.เนื้อหามีการเรียงลำดับเหมาะสม					
เฉลี่ย					
ด้านการจัดภาพ 1. ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม 2. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา 3. การจัดวางภาพมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 4. ภาพประกอบส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา 5. ภาพประกอบมีความชัดเจนและน่าสนใจ 6. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น 7. ภาพประกอบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์					
เฉลี่ย					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการใช้ภาษา 1. ใช้ภาษาชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย 2. ภาษาเหมาะสมกับวัย 3. ใช้ภาษาถิ่นทำให้เข้าใจได้ดี 4. ความยาวของเนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
เฉลี่ย					
ด้านคุณค่าและประโยชน์ 1. ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2. นำแนวคิดเชิงอนุรักษ์สู่การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ 3. ทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ รัก และภูมิใจในท้องถิ่น 4. สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 5. ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนด้วยการแสวงหาความรู้สู่ท้องถิ่นด้วยตนเอง					
เฉลี่ย					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือ

1. ท่านคิดว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ” ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนี้

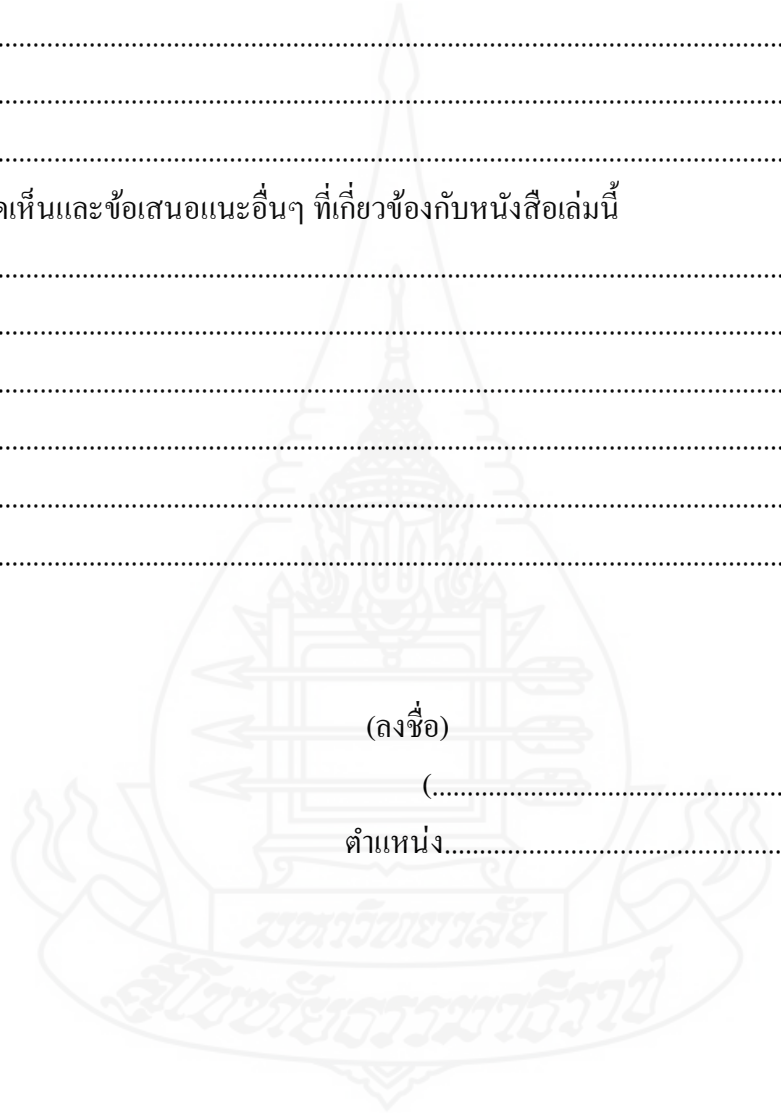
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ)

ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์โดย
ผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา	4.67	0.00	มากที่สุด
3. ภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม	4.67	0.58	มากที่สุด
4. จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.33	0.58	มาก
5. รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน	4.67	0.58	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.67	0.26	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 1.1 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) โดยในรายละเอียดพบว่า ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ ขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และรองลงมาได้แก่ จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ลำดับเนื้อหาที่น่าสนใจและติดตาม	4.67	0.58	มากที่สุด
2.เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี	4.67	0.58	มากที่สุด
3.เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชื่อเรื่อง	4.67	0.58	มากที่สุด
4.เนื้อหาที่มีความถูกต้องชัดเจน	4.67	0.58	มากที่สุด
5.เนื้อหาที่มีความยาวเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
6.ความยาก/ง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับผู้อ่าน	4.00	0.00	มาก
7.เนื้อหามีการเรียงลำดับเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.38	0.31	มาก

จากตารางผนวกที่ 1.2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.38$) โดยในรายละเอียดพบว่า ลำดับเนื้อหาที่น่าสนใจและติดตาม เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชื่อเรื่อง เนื้อหาที่มีความถูกต้องชัดเจน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และรองลงมาได้แก่ เนื้อหาที่มีความยาวเหมาะสม ความยาก/ง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับผู้อ่าน เนื้อหาที่มีการเรียงลำดับเหมาะสม มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการจัดภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การจัดวางภาพมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	4.33	0.58	มาก
4. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	4.33	0.58	มาก
5. ภาพประกอบมีความชัดเจนและน่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
6. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น	4.00	0.00	มาก
7. ภาพประกอบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	4.67	0.58	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.62	0.31	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 1.3 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดภาพในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยในรายละเอียดพบว่า ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความชัดเจนและน่าสนใจ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ ภาพประกอบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ การจัดวางภาพมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมาได้แก่ ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ใช้ภาษาชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย	4.33	0.58	มาก
2. ภาษาเหมาะสมกับวัย	4.00	0.00	มาก
3. ใช้ภาษาถิ่นทำให้เข้าใจได้ดี	4.00	0.00	มาก
4. ความยาวของเนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.17	0.33	มาก

จากตารางผนวกที่ 1.4 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านการใช้ภาษาในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.17$) โดยในรายละเอียดพบว่า ใช้ภาษาชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมา ได้แก่ ภาษาเหมาะสมกับวัย ใช้ภาษาถิ่นทำให้เข้าใจได้ดี มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.33	0.58	มาก
2.นำแนวคิดเชิงอนุรักษ์สู่การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ	4.33	0.58	มาก
3.ทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ รัก และภูมิใจในท้องถิ่น	5.00	0.00	มากที่สุด
4.สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	4.67	0.58	มากที่สุด
5.ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนด้วยการแสวงหาความรู้สู่ท้องถิ่นด้วยตนเอง	4.00	0.00	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.47	0.32	มาก

จากตารางผนวกที่ 1.5 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) โดยในรายละเอียดพบว่า ทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ รัก และภูมิใจในท้องถิ่น มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นำแนวคิดเชิงอนุรักษ์สู่การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมาได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนด้วยการแสวงหาความรู้สู่ท้องถิ่นด้วยตนเอง มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางผนวกที่ 1.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวมโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านรูปเล่มและการพิมพ์	4.67	0.26	มากที่สุด
2.ด้านเนื้อหา	4.38	0.31	มาก
3.ด้านการจัดภาพ	4.62	0.31	มากที่สุด
4.ด้านการใช้ภาษา	4.17	0.33	มาก
5.ด้านคุณค่าและประโยชน์	4.47	0.32	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.46		มาก

จากตารางผนวกที่ 1.6 พบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.46$) โดยในรายละเอียดพบว่าด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดภาพ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.38$) และรองลงมาได้แก่ ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.17$)

แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานอำนาจเจริญ

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (โดยนักเรียน)

คำชี้แจง แบบสอบถามความคิดเห็นของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

คำชี้แจง แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ” แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ระดับ 4	หมายถึง	มาก	ให้ 4 คะแนน
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย	ให้ 2 คะแนน
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านรูปเล่มและการพิมพ์					
1. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
2. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา					
3. ภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม					
4. จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
5. รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน					
เฉลี่ย					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
1. เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี					
2. ลำดับเนื้อหาน่าสนใจและติดตาม					
3. เนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจง่าย					
4. เนื้อหามีความเหมาะสมกับชื่อเรื่อง					
5. ความยาวของเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม					
เฉลี่ย					
ด้านการจัดภาพ					
1. ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ					
2. ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา					
3. การจัดวางภาพเป็นระเบียบเรียบร้อย					
4. ภาพประกอบส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา					
5. ภาพประกอบตรงกับเนื้อหา					
เฉลี่ย					
ด้านการใช้ภาษา					
1. ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
2. ภาษามีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย					
เฉลี่ย					
ด้านคุณค่าและประโยชน์					
1. ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของท้องถิ่นและเกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน					
2. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา					
3. ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน					
เฉลี่ย					
เฉลี่ยรวม					

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

ตารางผนวกที่ 2.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์
โดยนักเรียน

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.83	0.39	มากที่สุด
2. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา	4.33	0.49	มาก
3. ภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม	4.58	0.51	มากที่สุด
4. จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.25	0.45	มาก
5. รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน	4.50	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.50	0.05	มาก

จากตารางผนวกที่ 2.1 พบว่านักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยในรายละเอียดพบว่า ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมาได้แก่ ด้านภาพหน้าปกหนังสือเหมาะสมกับขนาดรูปเล่ม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านรูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาได้แก่ ด้านขนาดของเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมาได้แก่ ด้านจำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางผนวกที่ 2.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหาโดยนักเรียน

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี	4.33	0.49	มาก
2. ลำดับเนื้อหาน่าสนใจและติดตาม	4.67	0.49	มากที่สุด
3. เนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจง่าย	4.33	0.49	มาก
4. เนื้อหามีความเหมาะสมกับชื่อเรื่อง	4.25	0.45	มาก
5. ความยาวของเนื้อหาเหมาะสม	4.25	0.45	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.37	0.02	มาก

จากตารางผนวกที่ 2.2 พบว่านักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหา ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.37$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านลำดับเนื้อหาน่าสนใจและติดตาม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ เนื้อหาส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี เนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$) และรองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับชื่อเรื่อง ความยาวของเนื้อหาเหมาะสม มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางผนวกที่ 2.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการจัดภาพโดยนักเรียน

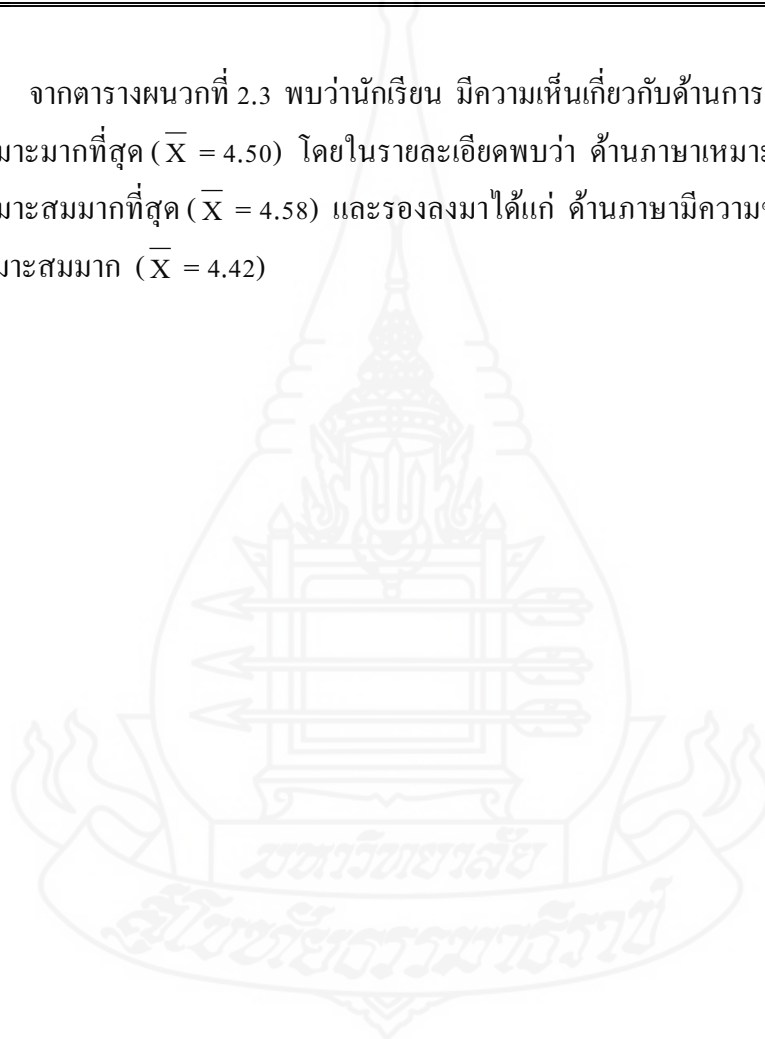
รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ	4.83	0.39	มากที่สุด
2. ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.83	0.39	มากที่สุด
3. การจัดวางภาพเป็นระเบียบเรียบร้อย	4.58	0.51	มากที่สุด
4. ภาพประกอบส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา	4.50	0.52	มากที่สุด
5. ภาพประกอบตรงกับเนื้อหา	4.33	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.62	0.07	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.3 พบว่านักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดภาพ ในภาพรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดวางภาพเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านภาพประกอบส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และรองลงมาได้แก่ ด้านภาพประกอบตรงกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางผนวกที่ 2.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษาโดยนักเรียน

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.58	0.51	มากที่สุด
2. ภาษามีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย	4.42	0.51	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.50	0.00	มาก

จากตารางผนวกที่ 2.3 พบว่านักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านการใช้ภาษา ในภาพรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) และรองลงมาได้แก่ ด้านภาษาที่มีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.42$)

ตารางผนวกที่ 2.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์โดยนักเรียน

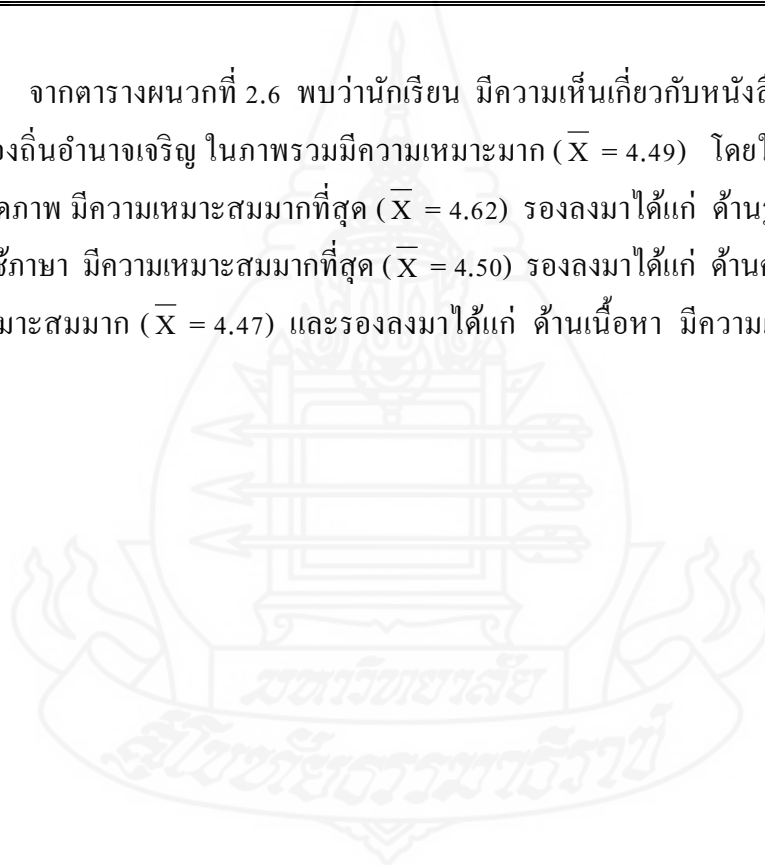
รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของท้องถิ่น และเกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน	4.58	0.51	มาก
2. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา	4.33	0.49	มาก
3. ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	4.50	0.52	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.47	0.02	มาก

จากตารางผนวกที่ 2.5 พบว่านักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของท้องถิ่นและเกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และรองลงมาได้แก่ ด้านช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางผนวกที่ 2.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวมโดยนักเรียน

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์	4.50	0.05	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา	4.37	0.02	มาก
3. ด้านการจัดภาพ	4.62	0.07	มากที่สุด
4. ด้านการใช้ภาษา	4.50	0.00	มากที่สุด
5. ด้านคุณภาพประโยชน์	4.47	0.02	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.49	0.03	มาก

จากตารางผนวกที่ 2.6 พบว่านักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานท้องถิ่นอำนาจเจริญ ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.49$) โดยในรายละเอียดพบว่า ด้านการจัดภาพ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาได้แก่ ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$) และรองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.37$)

ภาคผนวก ค

สำเนาหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (ป)/๒๒

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวสมยงค์ เขาวังกลาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำเภोजเริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมานี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๑-๐๕๕๖๕๑๘

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (ป)/๒๒

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางเทวีวรรณ การปลุก

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานท้องถิ่นอำเภोजเริญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมานี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๑-๐๕๕๖๕๑๘

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางพรทิพย์ ฝ่ายบุตร
วัน เดือน ปีเกิด	10 ตุลาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2541
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอำนาจเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
ตำแหน่ง	ครูผู้สอน

